

Papaverteelt is een groeiende economische activiteit in...Irak. Kennelijk volgen de Iraakse boeren hun collega's uit Afghanistan omdat ze met de traditionele gewassen onvoldoende inkomsten kunnen genereren. Daar waar voorheen rijst langs de Eufraat werd geteeld, ziet men meer en meer papavervelden verschijnen rond de steden Ash Shamiyah, Al-Ghammas, Ash Shinafiyah en in de provincie Diyala. Er is geen overheidssteun voor de boeren, ze kunnen de concurrentie niet langer aan met de goedkope import. Irak heeft nooit bekend gestaan voor het verbruik van opium en het telt ook geen verwerkingslaboratoria. Maar aangezien grote delen van Irak in handen zijn van criminele groepen zal het niet eenvoudig zijn om de teelt te stoppen. De felle opkomst van de papaverteelt onder de neus van de Verenigde Staten dat bekend staat om haar strenge 'anti-drugs'-beleid is toch opmerkelijk. Het lijkt erop dat de 'war on drugs' van de Amerikanen al even stroef verloopt als hun 'war on terror'.

Militaire basissen in Japan vormen het onderwerp van protest bij grote delen van de bevolking. In Augustus zal de Amerikaanse marine een nucleair-aangedreven vliegdekschip, de USS George Washington, doen aanmeren in de haven van Yokosuka ten zuiden van Tokio. Om de bezorgdheid van de lokale bevolking te verzachten, deelt de marine van de Verenigde Staten gratis stripboeken uit. Het verhaal is speciaal besteld en geconcipieerd om de bevolking gerust te stellen. Strips (in het Japans: manga's) zijn razendpopulair in Japan, maar denken dat deze Amerikaanse exemplaren de aandacht zullen afleiden van de woede die momenteel heerst onder de bevolking over de regelmatige misdragingen van de VS-militairen in Japan, is misschien wel een beetje naïef.

De activiteiten van het Britse 'Atomic Weapons Establishment Burghfield', dat de 140 Tridentraketten bevat, werden vorig jaar juli stilgelegd tot april van dit jaar. De reden is dat het risico op een ongeval in Burghfield "niet zo klein is als redelijkerwijze zou kunnen worden aangenomen". In 2006 waren er duizend veiligheidsmankementen: structurele constructieproblemen aan de gebouwen en de hijskranen voor de kernkoppen, en er was brandgevaar. Een en ander bereikte een crisispeil omwille van de overstromingen vorige zomer. "Klimaatveranderingen dwingen ons tot nieuwe veiligheidsanalyses om na te gaan of het houden van deze

wapens op zich niet een groter risico vormen dan de risico's (een aanval) die ze zouden moeten voorkomen via afschrikkende", heet het in een rapport. Burghfield is een van de belangrijkste top-secret militaire instellingen van Groot-Brittannië.

In november 2007 kondigde de Britse premier, Gordon Brown, met veel bravoure een Milieutransformatiefonds aan. Iedereen dacht toen dat het fonds giften zou inzamelen ten voordele van landen die te kampen hebben met extreme droogtes, cyclonen en een verhoging van het zeeniveau door de klimaatveranderingen. Het geld is in werkelijkheid echter geen verhoging van de Britse ontwikkelingshulp, maar wordt beheerd door de Wereldbank onder de vorm van leningen die de arme landen met intrest zullen moeten terugbetalen. In Bangladesh is men niet opgezet met deze ontwikkelingen: "Wij zijn niet verantwoordelijk voor de klimaatveranderingen: het geld zou spontaan van de rijke landen naar de armere moeten worden doorgespeeld". Niet schuldig, maar wel betalen.

Het heeft een tijdje geduurd maar sinds 1 juli 2008 wordt de Zuid-Afrikaanse leider Nelson Mandela niet meer beschouwd als een terrorist door de Verenigde Staten. Dankzij de nieuwe wet, goedgekeurd door president Bush, kan Mandela voortaan zonder problemen de VS bezoeken. Mandela en anderen die banden onderhielden met het Afrikaans Nationaal Congres (ANC), stonden tot voor kort op een 'Terror Watch List' van de Amerikaanse immigratiedienst wegens hun jarenlange strijd tegen het blanke apartheidsregime van Zuid-Afrika. Voor alle zekerheid hebben de Amerikanen toch gewacht om de 'gevaarlijke' (hij zat immers 27 jaar in de gevangenis) Mandela, van deze lijst te schrappen tot hij 90 jaar was. Als het om de veiligheid van de staat gaat, kan men immers niet voorzichtig genoeg zijn. (AP)

Half april werd in Qatar een Forum over Democratie, Ontwikkeling en Vrijhandel georganiseerd. Naast uitgebreide delegaties uit verschillende landen nam ook de Israëlische minister van Buitenlandse Zaken, Tzipi Livni, deel aan deze conferentie. Haar toespraak zat vol propaganda die eigenlijk meer voor intern Israëlisch gebruik bedoeld leek, dan voor een forum over democratie (terrorisme van Hamas, Iraanse dreiging die moet worden aangepakt,...). Ahmed Tibi, een Arabisch-Israëlisch parlementair en dele-

gatielid voor dit forum, diende haar van antwoord met de stelling dat Israël een bezettingsmacht is en een staat die apartheid toepast. Hierop zijn er stemmen gerezen in Israël om de parlementaire onschendbaarheid van Ahmed Tibi op te heffen. Waar een forum over democratie al niet goed voor is.

In absolute termen steeg de staatschuld onder G.W. Bush met meer dan 3.000 miljard dollar van zo'n 6.000 miljard dollar in het begin van z'n ambtsperiode (2001) tot meer dan 9.000 miljard tegen het einde van 2007. De VS heeft de twijfelachtige eer van de grootste staatschuld ter wereld te hebben. U vroeg zich nog hoe president G.W. Bush daarin geslaagd is? U hoeft het niet te ver te zoeken. De titel van de Amerikaanse econoom Stiglitz' nieuwste boek (2008) over de kostprijs van de oorlog in Irak maakt het ons heel gemakkelijk: 'De 3.000 miljard oorlog'.

MIJN THUISSHAVEN

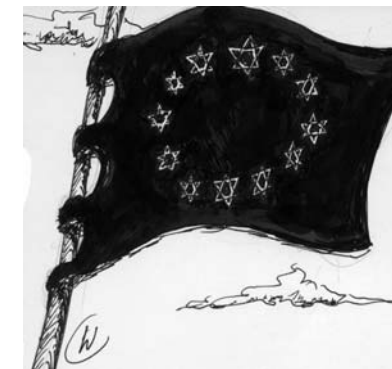
Bomen wuiven achter dit huis naar 't goud van de zon waaruit nieuw licht geboren wordt.

De hemel hangt diepblauw te gloren en alles is stil. Uit 't dal van herinnering stijgt 't oude lied dat ik weer nieuw bezing

Jozef Vandromme

vrede

verschijnt tweemaandelijks | 51^e jaargang | nr. 392 | juli - augustus 2008
afgiftekantoor 9000 Gent 1
erkenningnr P 206485
Vrede - Filips Van Arteveldestraat 35, 9000 Gent
T. 09 233 46 88 F. 09 233 56 78 e-mail: vrede@vrede.be
internet: www.vrede.be
v.u.: M. De Smet, Val. de Saedeleerstraat 63, 9300 Aalst

DOSSIER: EUROPA NA LISSABON

Foto: Kenia, Tineke D'haese (Oxfam)

Afrika: Kenia, het gevecht om grondstoffen vermomd als etnisch conflict

Bewapening: Interview met lichtwapens experte Rebecca Peters

Myanmar: Spelen met slachtoffers

INHOUD nr. 392 juli - augustus 2008	
EDITORIAAL	– Belgen gaan vechten in Afghanistan..... 3
INTERVIEW	– “Het wapenarsenaal van burgers is drie keer groter dan het arsenaal van alle overheden in de wereld samen..... 4
BEWAPENING	– Strenge nationale wapenwet na amper twee jaar tijd opnieuw ondergraven!..... 8 – Het nieuwe Vlaamse wapendecreet: op of onder de tafel?..... 10 – De toekomst van het Belgische leger volgens De Crem... 12 – Politici verdienen fors aan oorlog en bewapening..... 15 – Non Proliferatie verdrag bestaat 40 jaar..... 17
WERELDECONOMIE	– Het failliet van het dollarsysteem..... 19
AZIË	– Myanmar: spelen met slachtoffers..... 21
MIDDEN-OOSTEN	– Libanons flirt met de burgeroorlog..... 23
DOSSIER: EUROPA NA LISSABON 26
	– De Ierse burgers verwerpen het EU verdrag van Lissabon..... 27 – Frankrijk, EU-voorzitter vanaf 1 juli 2008..... 30 – De relaties tussen EU en Israël zitten in de lift..... 33
AFRIKA	– Somalië..... 36 – Kenia: het gevecht om grondstoffen vormd als etnisch conflict..... 40 – La Politique Française..... 44 – België en de Democratische Republiek Congo..... 46
TURKIJE	– Machtsstrijd in Turkije over toekomst..... 48
BOEKBESPREKING	– Van morendoders tot botsende beschaving: de duizendjarige oorlog tegen de islam..... 51
AGENDA - KRUISWOORDRAADSEL 53
VOOR DE VUIST	– Het EU defensiepakket kan de Vlaamse wapen-exportcontrole ernstige schade berokkenen..... 55
TE ZOT OM LOS TE LOPEN 56

vrede

sedert 1957
tweemaandelijks tijdschrift
vrede vzw
studie- en informatiecentrum internationale
politiek, vredes- en ontwikkelingsproblematiek

REDACTIE-BEHEER-PUBLICITEIT

Filips Van Arteveldestraat 35, 9000 Gent
prk 000-0956015-80
tel 09 233 46 88
fax 09 233 56 78
e-mail: vrede@vrede.be
internet: www.vrede.be

LEESGELD:

3,75 euro: los nummer
20 euro: 6 nummers/jaar
22,50 euro: instellingen met factuur
35 euro: Nederland en E.U.
40 euro: rest vd wereld
steunabonnement: 30 euro
combinatie-abonnement met vredeschahiers:
40 euro
42,5 euro met factuur
combinatie/steun: 50 euro

ABONNEMENTENDIENST: L. Verwest, J. Ngandu

wordt gedrukt op kringlooppapier
OFFSET DRUK: Neveland, B.W. 9850 Nevele
LAYOUT-CONCEPT: Filip Coopman
TEKENING DOSSIER: Walter
FOTO COVER: Tineke D'haese

KERNREDACTIE:

Ludo De Brabander, Georges Spriet,
Marie-Jeanne Vanmol, Antoine Uytterhaeghe,
Soetkin Van Muylem, Pieter Teirlinck

REDACTIELEDEN:

Lucien Bollaert, Paula Burghgraeve,
Merel De Smet, Tienke Holvoet,
Francine Mestrum, Marleen Renders,
Jennie Van Lerberghe, Paul Vanden Bavière,
Wouter De Vriendt, Geert Goeman

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Marc De Smet,
V. de Saedeleerstraat 63, 9300 Aalst

De ondertekende artikels beantwoorden niet noodzakelijkerwijze aan ons standpunt. Overname van artikels is slechts toegelaten mits bronvermelding en toezending van een presentemplaar.

HET EU DEFENSIEPAKKET KAN DE VLAAMSE WAPEN-EXPORTCONTROLE ERNSTIGE SCHADE BEROKKENEN

Persbericht van Vredesactie, 2 juli 2008

Als de Europese Commissie haar zin krijgt, dan verliest Vlaanderen wellicht een groot deel van de huidige controle op de wapenexporten. Haar voorstel tot richtlijn, dat de wapenhandel binnen de EU wil liberaliseren, houdt een aantal ernstige risico's in. Een verplichte verzwakking van het vergunningsstelsel, gebrek aan transparantie en het ontbreken van juridisch afdwingbare Europese minimumstandaarden, vormen enkele van de pijnpunten. Op donderdag 3 juli 2008 werd in de subcommissie Wapenhandel van het Vlaams Parlement een hoorzitting gehouden over het voorstel. De besprekingen van de richtlijn in het Europees Parlement en de Raad, doorkruisen immers de discussie over een nieuw Vlaams Wapendecreet. Vredesactie vraagt de Vlaamse en federale overheden om een duidelijk standpunt in te nemen en pleit voor waterdichte en strenge nationale en Europese wapenwetgevingen.

DE GROTE LIJNEN VAN HET VOORSTEL

De Commissie wil de militaire integratie binnen Europa bevorderen door de wapenhandel tussen de lidstaten van de EU te liberaliseren en de praktijken op vlak van overheidsopdrachten voor militair materiaal en militaire diensten te harmoniseren. De Europese wapenindustrie moet een duwtje in de rug krijgen door een gemakkelijker handelsverkeer in militair materiaal binnen de EU. Voor leveringen tussen de lidstaten wordt het systeem van vergunningen sterk versoepeld. Er wordt vanuit gegaan dat er minder controle nodig is tussen partners die elkaar vertrouwen. Zo wordt het systeem van individuele vergunningen grotendeels vervangen door algemene of globale vergunningen. Een soort 'carte blanche' voor leveringen binnen de EU, waarbij de controle op de militaire handel enkel nog achteraf kan plaatsvinden. De voorgaande controle op wapenhandel wordt grotendeels verschoven naar de buitengrenzen van de EU. Hierbij vergroot de kans dat leveringen naar bedenkelijke bestemmingen zullen gebeuren via de EU landen met de laagste standaarden.

WAT STAAT ER OP HET SPEL?

Als het Defensiepakket wordt goedgekeurd, zal de helft van de Vlaamse wapenuitvoer onder dit Europese juridische kader vallen. De lidstaten zijn ook verplicht hun nationale wetgeving aan de EU richtlijn aan te passen.

Zo vergroot de kans dat ons land betrokken wordt bij controversiële wapenleveringen. Het huidige niveau van transparantie komt in gevaar en veel handelsstromen kunnen niet meer vooraf worden gecontroleerd. Een afstemming van wapenhandel op het ontwikkelings-, veiligheids- en buitenlands beleid wordt zo nog moeilijker dan voorheen. België kan een actieve rol opnemen in deze discussie en de uitholling van de Europese wapenhandelwetgeving tegengaan.

DE MINIMUMVOORWAARDE

De verzwakking van de nationale wetgevingen wordt niet gecompenseerd door een sterker Europees Beleid. De grondslag van zo'n beleid is nochtans al gelegd. Tien jaar geleden werd de EU Gedragscode voor wapenexporten goedgekeurd. Deze code voorziet in een aantal voorwaarden om te voorko-

men dat wapenexporten door EU lidstaten bijdragen tot het schenden van de mensenrechten, of de vrede, veiligheid en stabiliteit ondermijnen. Sinds het aannemen van deze code is er in veel landen al meer openheid gekomen over wapentransfers. België was het eerste land dat de EU code inschreef in haar wapenwetgeving. Het EU Defensiepakket draait echter de klok terug. De wapenhandel binnen de EU wordt vrijgemaakt zonder garanties op vlak van transparantie of referentie naar de EU gedragscode. Hoewel de code een aantal zwakheden vertoont, is het juridisch bindend maken ervan een minimumvereiste voor een verdere discussie over de regels voor wapenhandel binnen de EU.

Meer informatie www.vredesactie.be

Werkten mee aan dit nummer.

Georges Spriet, Sofie Synnesael, Soetkin Van Muylem, Inez Louwagie, Ludo De Brabander, Antoine Uytterhaeghe, Pieter Teirlinck, Willy Van Damme, Joris Willems, Gorik Zelderloo, Jean Verstappen.

EDITORIAAL

| Georges Spriet |

BELGEN GAAN VECHTEN IN AFGHANISTAN

Sedert het einde van de Koude Oorlog is er een aaneenschakeling van gewapende conflicten waarbij de Verenigde Staten steevast één van de oorlogspartijen is. Beginnen we met de Operation Desert Storm, de Golfoorlog van 1991, om dan naar Restore Hope te gaan in Somalië (1992-93), vervolgens hebben we de oorlog in Bosnië met NAVO-bombardementen in 1995, de militaire controle op de blokkade van Irak en het afdwingen van de no-fly-zones, represaillemaatregelen tegen Soedan en Afghanistan in 1998, de oorlog tegen Joegoslavië in 1999, de oorlog in Afghanistan van 2001 en sedert 2003 de oorlog tegen Irak.

Met deze permanente oorlog willen de Verenigde Staten zich als enige supermacht in de wereld handhaven. Oorlog wordt nu de voortzetting van politiek met andere middelen. Ter meerdere eer en glorie van de militaire industrie, en met als centrale concrete doelstelling de VS-controle te verzekeren over grondstoffen en energie. In Afghanistan komt ook de wereldambitie van het NAVO-bondgenootschap zeer sterk naar voor. Het westers optreden heeft ook hier te maken met de ontsluiting van de energiegrofondstoffen uit Centraal-Azië. Er bestaan immers concrete plannen voor een pijpleiding om het gas uit Turkmenistan door Afghanistan naar Pakistaanse havens te leiden, vanwaar de wereldmarkt dan kan bevoorrad worden. Deze regio heeft enorm aan geostrategisch belang gewonnen en wordt ook extra 'aangehaald' door andere wereldspelers, voornamelijk via de Shanghai Cooperation Organisation.

De Belgische soldaten zitten al langer in Afghanistan. Hoofdzakelijk om de luchthaven van Kaboel te beveiligen, maar ze participeren ook aan bepaalde PRT's (Provincial Reconstruction Teams), ofte civiel-militaire samenwerking (CIMIC). Vanaf 1 september 2008 komt er een uitbreiding van de Belgische aanwezigheid met vier F-16's en honderd manschappen in Kandahar. Dit gebeurt officieel in assistentie van de Nederlandse missie daar, en zou volgens minister De Crem, onder dezelfde spelregels ('rules of engagement') vallen. Indien dit bevestigd wordt, betekent het dat de Belgische F-16's ook luchtsteun zullen geven aan de Amerikanen of Britten van de Operation Enduring Freedom als die erom vragen, met aanvallen tot in Pakistan. Met andere woorden Belgische militairen kunnen dan volledig worden opgenomen in directe oorlogsoperaties.

Volgens het Nederlandse Clingendael Instituut hebben de PRT's vier belangrijke doelstellingen. De eerste is 'force protection', dit wil zeggen dat de zogenaamde civiele samenwerking met de Afgaan-

se overheid in de eerste plaats bedoeld is om de troepen te beschermen. Ten tweede gaat het om de stabilisatie van regio's die op zich dan helpt om de derde doelstelling te realiseren, met name 'force acceptance'. De buitenlandse militaire aanwezigheid wordt voor de lokale bevolking aanvaardbaar

gemaakt door bepaalde ontwikkelingsprojecten, infrastructuur, wegen, bruggen, school- en dispensariagebouwjes. Ten slotte is er de heropbouw zelf, maar die wordt door Clingendael maar op de vierde plaats gezet qua belangrijkheid. Dat valt in het algemeen goed af te leiden uit het gebruik van de fondsen door de buitenlandse regeringen: de militaire operaties slopen enorm veel meer budgetten op dan de heropbouw.

Er is wel wat kritiek op deze samenwerking tussen militairen en ontwikkelingshulpverleners. Alles draait om de verwarring dat één en dezelfde instelling oorlog voert en tegelijkertijd opbouwprojecten realiseert. Hierbij worden de civiele uitvoerders van de hulpprojecten door een groot deel van de lokale bevolking bij de 'vijand' gecatalogeerd. Bovendien is het gevaar niet denkbeeldig dat de hulp en alle sociale contacten die daarbij betrokken zijn, geïnstrumentaliseerd worden voor militaire objectieven.

Deze PRT's werken daarnaast ook samen met Integrated Development of Entrepreneurial Activities (IDEA). Het IDEA-project is opgezet door het Platform Defensie-Bedrijfsleven en zet mensen uit het bedrijfsleven in als reserve-officier of gemilitariseerd burger. Met andere woorden dit soort 'nation building' staat mede ten dienste van de ondernemerswereld, en kadert volop in het neoliberalisme.

Francine Mestrum schreef in dit tijdschrift al over deze ongezonde samenhang tussen oorlog en ontwikkeling. CIMIC is de negatie van het concept dat ontwikkeling definieert als een nationaal project van collectieve emancipatie dankzij economische modernisering, sociale vooruitgang en democratisering. De CIMIC-werking benadert de ontwikkelingssfeer volledig vanuit een veiligheidsbelang.

De vredesbeweging doet er goed aan te protesteren tegen de oorlogsinzet van de F-16's maar mag het achtergrondkader van rekolonisatie en neoliberalisme niet uit het oog verliezen. Werk aan de sensibiliseringswinkel.

De petitie tegen de inzet van de Belgische F-16's in Afghanistan is te vinden via de website van Vrede (www.vrede.be)

“HET WAPENARSENAAL VAN BURGERS IS DRIE KEER GROTER DAN HET ARSENAAL VAN ALLE OVERHEDEN IN DE WERELD SAMEN”

Interview met internationaal lichte wapensexperte Rebecca Peters

| Sofie Synnesael |

Twee jaar na de invoering van de strengere wapenwet (wet Onkelinx) in België, zijn er plannen om de wet aan te passen. Om te vermijden dat de wet verzwakt wordt, werd er op 6 juni een persconferentie in het federale parlement georganiseerd door het Vlaams Netwerk Lichte Wapens (dat bestaat uit Vrede vzw, Amnesty International Vlaanderen, Pax Christi en Proyecto Gato), Amnesty International francophone en GRIP. Eén van de sprekers was de internationale lichtewapensexperte Rebecca Peters. Ze begon haar carrière in haar geboorteland Australië, waar ze als onderzoekster het verband tussen het wapenbezit en het aantal wapendoden onderzocht. De resultaten schokten haar zo, dat ze activiste voor een wapenvrije wereld werd. Door haar toedoen werd in 1996 de wapenwet in Australië verstrengd. Ondertussen is het aantal wapenslachtoffers daar met de helft gedaald. Daarna vertrok ze naar Amerika waar ze de grootste vijand van de Amerikaanse wapenlobby (de National Rifle Association - NRA) werd. Vandaag is ze de directeur van the International Action Network on Small Arms (IANSA). Een gesprek met iemand die al heel wat watertjes doorzwommen heeft.

U bent de directeur van IANSA. Wat is IANSA precies en wat willen jullie bereiken?

IANSA maakt deel uit van de wereldbeweging tegen wapengeweld. De organisatie ontstond in 1998 in navolging van de campagne om landmijnen te verbieden. De groepen die bij die campagne betrokken waren, vonden dat er een soortgelijke campagne moest komen tegen kleine en lichte wapens. We zijn een campagne gestart, maar het is veel moeilijker mensen te overtuigen van het gevaar van kleine wapens aangezien ze in de maatschappij ingeburgerd zijn. De landmijnenproblematiek was gemakkelijker te communiceren omdat de meeste mensen overtuigd zijn dat landmijnen vreselijke wapens zijn. Ons netwerk bestaat ondertussen uit ongeveer 800 ngo's in 120 landen die vinden dat hun werk door de wapenstroom belemmerd wordt. Ze wisselen informatie uit en proberen problemen die gerelateerd zijn aan wapengeweld op te lossen. Zowel vrouwenorganisaties, milieuorganisaties, kerken en humanitaire agentschappen maken deel uit van ons netwerk. De omvang van het netwerk geeft perfect de

impact van wapens op wereldvlak weer. We tonen eigenlijk aan dat wapengeweld alle aspecten van de maatschappij beïnvloedt.

arsenaal van alle overheden in de wereld samen. Dat is beangstigend. Wapens die ontworpen zijn om te doden, zouden niet zo wijdverspreid mogen zijn onder de bur-

Op wereldvlak produceert de helft van alle landen wapens, munities of bestanddelen van beide. Alle landen in de wereld kopen wapens. Doordat er geen internationale criteria en wetten bestaan, krijgen wapenhandelaars en smokkelaars vrij spel. Ze verwerven fortuinen door de verkoop van dodelijke wapens in onstabiele regio's.

Hoe ernstig is het probleem van kleine en lichte wapens?

Er zijn ongeveer 875 miljoen wapens in de wereld en 74 procent daarvan is in handen van particulieren. Het wapenarsenaal van burgers is dus drie keer groter dan het

gerbevolking. Ongeveer 25 procent van de wapens zijn illegaal. Elke dag sterven er 1000 mensen door wapengeweld. Dat zijn 350.000 tot 500.000 doden per jaar. Ter vergelijking: landmijnen maken jaarlijks 12.000 tot 15.000 slachtoffers. Datzelfde aantal mensen wordt elke twee weken

door vuurwapens gedood. Voor elke persoon die omkomt, raken er drie ernstig gewond, velen van hen zijn invalide voor het leven. Naast de impact op mensenlevens heeft wapengeweld ook een enorme invloed op het groeiproces van een land. Als mensen zich niet veilig voelen, gaan ze niet werken en sturen ze hun kinderen niet naar school. Dat leidt tot armoede en armoede op haar beurt leidt tot meer wapengeweld. Het is een vicieuze cirkel. Per jaar worden er ongeveer 8 miljoen nieuwe wapens geproduceerd. Op wereldvlak produceert de helft van alle landen wapens, munities of bestanddelen van beide. Alle landen in de wereld kopen wapens. Doordat er geen internationale criteria en wetten bestaan, krijgen wapenhandelaars en smokkelaars vrij spel. Ze verwerven fortuinen door de verkoop van dodelijke wapens in onstabiele regio's. Wapengeweld moet dus dringend meer aandacht krijgen als je de omvang van het probleem ziet.

U spreekt over de relatie tussen armoede en wapengeweld. Zou het niet beter zijn om de armoede en de gevolgen daarvan te bestrijden in plaats van het aantal wapens te beperken?

Armoede, ongelijkheid en werkloosheid kunnen inderdaad geweld veroorzaken. Maar het geweld is veel minder dodelijk als er geen wapens beschikbaar zijn. Mensen raken gewond of van streek, maar ze gaan niet dood. Als je wapens geeft aan mensen die zich in een wanhopige situatie bevinden, gooi je olie op het vuur. Het conflict escaleert veel sneller en er komen meer mensen om het leven. Het doel van IANSA is doden voorkomen, het aantal slachtoffers beperken. Dat kunnen we door ervoor te zorgen dat landen in een probleemsituatie geen wapens krijgen. Natuurlijk moeten de kernoorzaken van het probleem opgelost worden, maar er zijn al genoeg organisaties die zich met de bestrijding van armoede en ongelijkheid bezighouden.

Kunt u iets vertellen over de evolutie van de wereldwijde verspreiding van kleine en lichte wapens? Zijn er nu meer in omloop dan enkele jaren geleden?

De laatste jaren is het probleem toegenomen. Na de Koude Oorlog werd de markt overspoeld met honderden miljoenen wapens die daarvoor in handen waren van het leger van de Sovjet-Unie. Na de val van het communisme werden de legers van het Oostblok ontmanteld en de

Rebecca Peters

wapens kwamen op de vrije markt terecht. Jammer genoeg werd er niet gecontroleerd wie de wapens kocht en waar ze naartoe gingen. Er ontstond dus een ontraceerbare wapenstroom. IANSA probeert het probleem te beperken door jaarlijks wapenzamelacties te organiseren. Elk jaar vernietigen we 1 miljoen wapens, maar er komen ook elk jaar 8 miljoen nieuwe wapens bij. Dat is frustrerend. We zetten één stap voorwaarts en 7 stappen achterwaarts. We slagen er niet in de wapenindustrie bij te benen. Maar we blijven positief omdat er ook positieve evoluties zijn. Zowel op nationaal als op internationaal niveau worden er stappen ondernomen om het wapenbeleid aan te passen en meer controle uit te oefenen. Het is de taak van IANSA om die processen te versnellen omdat elke dag zonder controle het leven kost aan duizend mensen. Misschien slagen we er uiteindelijk in om de wapenstroom te beperken. Maar zo ver zijn we nog lang niet.

IANSA ijvert voor een internationaal wapenhandelsverdrag. Eind mei verklaarden 109 landen zich in Dublin akkoord een ontwerpverdrag te willen ondertekenen tegen clustermunities. Waarom is het zo moeilijk om een soortgelijk verdrag op te stellen voor kleine en lichte wapens?

Het is gemakkelijker om een verdrag rond clustermunitie te maken aangezien de meeste landen in de wereld geen clustermunitie produceren of gebruiken. Ze tekenen dus een verdrag waar ze persoonlijk niet door beïnvloed worden. Wapens daarentegen worden door elk land gebruikt of gemaakt. Bovendien zijn wapens minder controversieel dan clustermunitie doordat ze ook door agenten, bewakers en jagers gebruikt worden. Wapengebruik is ook veel moeilijker te controleren. Het is wijdverspreid en in sommige gevallen zelfs wettelijk toegelaten. De grote uitdaging voor de toekomst is dus de wapenproliferatie te beperken om misbruik te voorkomen. Dat kan men bereiken door een sterk internationaal verdrag. Maar veel regeringen vrezen dat hun economie klappen gaat krijgen als ze zich achter zo een verdrag scharen. Daarnaast speelt ook de wapenlobby een belangrijke rol. Ze oefent enorm veel druk uit op regeringen en slaagt er vaak in beslissingen uit te stellen. Dat verbijstert me altijd als je de verwoestende impact ziet die wapens op de maatschappij hebben.

In 2006 verklaarden 153 landen zich principieel akkoord onderhandelingen te starten om tot een internationaal wapenhandelsverdrag te komen. De onderhandelingen zouden in 2007 van start gaan. Wat is er tot nu toe al gebeurd?

Tijdens de algemene vergadering van de Verenigde Naties (VN) in 2006 keurden 153 landen een resolutie goed waarin stond dat men zou beginnen werken aan een internationaal wapenhandelsverdrag. Ongeveer 75 procent van alle VN-landen steunt het idee. De Europese Unie is een belangrijke voorstander maar ook landen die ernstige gevolgen van de wapenproliferatie ondervinden,

willen meewerken. Het gaat vooral om landen in Afrika (Mali, Kenia, Senegal) en Latijns-Amerika. Het probleem is dat enkele van de grootste wapenproducenten en exporteurs zoals de Verenigde Staten, Rusland en China tegen het verdrag zijn. Ook India en Pakistan reageren niet echt positief. Na de goedkeuring van de resolutie is er een groep experts samengesteld die moest nadenken over de verschillende aspecten van het verdrag. De opbouw, de transacties, de wapens en de internationale transporten die in het verdrag moeten komen, de juridische afdwingbaarheid, de haalbaarheid, enzovoort. Eind dit jaar brengen ze verslag uit bij de VN en dan moeten de lidstaten beslissen wat de volgende stap is. Met een beetje geluk beginnen we volgend jaar te onderhandelen over de inhoud van het verdrag.

Wat zijn volgens IANSA de minimumvereisten die het internationaal wapenhandelverdrag moet bevatten?

Het verdrag moet juridisch bindend zijn aangezien we in het verleden gezien hebben dat een vrijwillig verdrag niet werkt. Daar botsen we direct op de beperkingen van het internationaal recht. Als regeringen een conventie ondertekenen, zijn ze verplicht zich daaraan te houden. Maar er bestaat geen internationale politiemacht die overtreders arresteert. De enige vorm van straf die er is, zijn embargo's. Gelukkig oefenen landen onderling veel druk uit op elkaar. Als een land het verdrag niet tekent, kan het zijn dat het land in de praktijk geen wapens meer kan importeren. Andere landen kunnen immers vrezen dat hun wapens bij eventuele export naar dat land, later in handen kunnen vallen van mensenrechtenschenders. Het effect van een verdrag zie je soms ook in landen die het niet ondertekend hebben. Dat was duidelijk het geval bij het landmijnenverdrag. Frankrijk en de VS, belangrijke producenten van landmijnen, hebben het verdrag niet ondertekend. Toch zien we dat ze zich aan het verdrag houden. Wij vermoeden dat dit hetzelfde gaat zijn met het wapenhandelverdrag. Als je handel wilt voeren met de rest van de wereld is het nuttig om op dezelfde manier te han-

delen als de rest van de wereld. Verder moeten alle soorten conventionele wapens in het verdrag vervat zitten omdat naast wapens ook tanks en soortgelijke zaken zeer populair zijn bij mensenrechtenschenders. Daarnaast worden wapens soms als ontwikkelingshulp gegeven. Het zijn dus geschenken in plaats van verkopen en daardoor vallen ze niet onder een handelsverdrag. Volgens ons moet daarom een clause in het verdrag zitten gericht op zulke geschenken. Anders kunnen alle wapens onder het mom van ontwikkelingshulp uitgevoerd worden. Dan creëer je weer gaten in de wet voor wapenhandelaars en smokkelaars. Het verdrag moet wapentransporten ook uitdrukkelijk linken aan enkele criteria die in het Internationale Verdrag van de Mensenrechten en in het internationaal humanitair recht staan. Wapens afkomstig van internationale transporten zouden niet bij mensenrechtenschendingen gebruikt mogen worden. Zo hopen we te

verhindern dat wapentransporten de duurzame ontwikkeling van landen bemoeilijken.

Als er een internationaal verdrag komt, zal dat enkel geldig zijn voor nieuwe en legale wapens. Wat gebeurt er dan met de wapens die al in omloop zijn en de illegale wapens?

Allereerst moeten we grote wapenvernietigingsprogramma's houden. Daarnaast moeten we de internationale wapentransporten beperken. Als we de toevloed van legale wapens kleiner maken, kunnen we ook de voorraad illegale wapens vermindern. Want alle illegale wapens waren ooit legaal, dat wordt vaak vergeten. De wereld zou direct een stuk veiliger en welvarender worden. Ik weet dat je nooit alle wapens kunt verbannen, maar je kan wel een groter impact hebben door de wet strenger te maken en de bestaande wapens op te sporen en te vernietigen.

Zulke programma's kosten veel geld, maar op termijn bespaar je er geld mee. Als je uitrekent hoeveel één moord aan de maatschappij kost, zie je dat de kosten voor de vernietigingsprogramma's zeer laag zijn. En de programma's werken ook echt. Brazilië, dat één van het hoogste aantal wapendoden per jaar had, heeft in 2003 de wapenwet aangepast en vernietigingsprogramma's op poten gezet. Meer dan 460.000 wapens werden vernietigd en 24.000 minder mensen kwamen door wapengeweld om. En dat in een land dat gekenmerkt wordt door wapengeweld. Wat zouden de resultaten zijn in landen met een lager aantal wapendoden?

Zijn er nationale wapenwetten die volgens u een voorbeeld zijn voor een internationale wetgeving?

De basiselementen voor een goede wapenwet, vindt je in veel nationale wetten terug zowel in Europa als in Canada, Australië en zelfs in Zuid-Afrika. Vroeger mocht iedereen in de meeste landen een wapen dragen tenzij ze criminele veroordelingen hadden. Nu krijgen mensen geen wapenvergunning meer tenzij ze onder die categorie mensen vallen die het omwille van hun beroep of hun hobby wel toegestaan is, een wapen te bezitten. Die groep moet aan een aantal criteria voldoen. Je mag geen criminele voorgeschiedenis hebben, je moet bewijzen dat je een wettige reden hebt om een wapen te bezitten, je moet een aanbeveling hebben en je partner moet zijn/haar toestemming geven om een wapen in huis te halen. Dat laatste is belangrijk aangezien de partners vaak de eerste slachtoffers zijn als er een wapen in huis is. Nog een principe is dat de vergunning na enkele jaren vernieuwd moet worden. Er mogen geen vergunningen meer voor het leven gegeven worden want situaties kunnen veranderen. Misschien voldoe je nu aan alle criteria, maar binnen vijf jaar niet meer. Daarnaast moeten wapens ook geregistreerd worden. Er moet een systeem komen dat het wapenbezit, de verkoop en de transporten bijhoudt, zodat je kan ingrijpen in bepaalde situaties. Als een wapeneigenaar betrokken is bij huiselijk geweld dan moet de regering kunnen

zien dat die persoon wapens bezit. Zijn betrokkenheid bij huiselijk geweld toont aan dat hij eigenlijk niet geschikt is om wapens te hebben en de overheid kan dus beslissen om zijn wapens tijdelijk of permanent af te nemen. Zonder een registratiesysteem kan dat niet. Het registratiesysteem zorgt er ook voor dat wettige eigenaars hun wapens niet doorgeven aan anderen. Vergunningen en registraties zijn belangrijke elementen voor een goede wapenwet.

Het probleem is de implementatie van de wet. Vooral in kleine stadjes waar de implementatie aan de lokale agent wordt overgelaten. Hij kent vaak veel inwoners

Er zijn verschillen. Zo is de minimumleeftijd om een wapen te bezitten in België 18 jaar terwijl dat 21 is in Duitsland. De leeftijd waarop de meeste mensen wapens misbruiken, ligt tussen 18 en 25 jaar. Bij wetswijzigingen zie je dan ook vaak dat de minimumleeftijd opgetrokken wordt om het aantal potentiële daders te beperken. In sommige landen verbiedt men ook andere wapens dan in de buurlanden. In Groot-Brittannië is er een volledig verbod op het bezit van handwapens, pistolen en revolvers. Dat is er gekomen na een moordpartij in een kleuterschool waar 16 kinderen en hun leerkracht gedood

schietincidenten geplaagd. Na zulke incidenten gaan er altijd stemmen op om de Amerikaanse wapenwet nog meer te versoepelen zodat de mensen zich overal beter kunnen verdedigen. Hoe komt het dat de Amerikanen tegengesteld reageren als de Europeanen?

Na een incident hoor je in Amerika altijd dezelfde reactie, namelijk: alle studenten zouden wapens moeten hebben om terug te schieten als er zich iets voordoet. Dat klinkt als een grap, maar dat is een serieuze suggestie van de wapenlobby. Die lobby is zeer sterk en mag je zeker niet onderschatten. Ze is er in geslaagd om te verhinderen dat er strengere wetten kwamen zelfs na tragedies waarbij kinderen of studenten omkwamen. Het is ook zeer moeilijk voor politici om tegen de lobby in te gaan aangezien ze enorm veel geld investeert tijdens verkiezingscampagnes. De wapenlobby kan iemands politieke carrière maken of breken. Het is dus veiliger voor politici om te zwijgen. De doorsnee Amerikaan daarentegen bezit geen wapen en vindt dat er een vergunnings- en registratiesysteem van wapeneigenaars moet komen. Hij begrijpt ook niet waarom de wapenwetten niet veranderd worden. Het is allemaal erg ondemocratisch. Een kleine minderheid is in staat wetswijzigingen tegen te houden die miljoenen anderen in gevaar brengen. Maar op regionaal vlak boeken we vooruitgang in de VS. Steeds meer staten passen hun wetten aan, maar het gaat wel veel langzamer dan in de rest van de wereld. Zeker als je in aanmerking neemt dat er jaarlijks 30.000 Amerikanen aan de gevolgen van wapengeweld sterven. IANSA heeft dus nog veel werk voor de boeg.

Sofie Synnesael is stagiair journalistiek bij Vrede vzw.

Na een incident hoor je in Amerika altijd dezelfde reactie: “alle studenten zouden wapens moeten hebben om terug te schieten als er zich iets voordoet.” Dat klinkt als een grap, maar dat is een serieuze suggestie van de wapenlobby.

en denkt: “ik ga op café met die persoon, van mij mag die een wapen hebben”. Dat gebeurt veel.

Sinds 2006 staan alle bovengenoemde zaken ook in de Belgische wet. Het komt dan ook als een verrassing als ik hoor dat men twee jaar later de wet opnieuw wil afzwakken. Daarmee gaat men volledig tegen de wereldtrend in. De meeste landen evolueren juist naar een strengere wapenwet. Het is verontrustend. Zeker als je weet dat België het vijfde hoogste aantal wapendoden van de ontwikkelde wereld heeft. Het betekent waarschijnlijk dat in België wapens nog te gemakkelijk te verkrijgen zijn. Volgens mij is het dus tijd voor een strengere wet in plaats van een zwakkere.

Zijn er grote verschillen tussen de Europese nationale wetten onderling? Er bestaat immers een Europese gedragscode, die de wetten op vlak van handel in theorie op elkaar zou moeten afstemmen?

werden door een man die de school binnengewandeld was met een handwapen in zijn jaszak. De Britse regering realiseerde zich door dit voorval dat iedereen zonder reden over een dodelijk wapen kon beschikken. Men wist dat bepaalde mensen zulke wapens voor de sport gebruikten, maar men besliste dat het risico te hoog was en daarom werden ze bij wet verboden. Andere landen hebben semi-automatische geweren, zoals kalashnikovs en uzi's verboden. Het probleem in Europa is, net als in de rest van de wereld, dat men geen algemene wetgeving heeft. Wapens die in één land verboden zijn, zijn dat niet in een ander land en dat creëert gelegenheden voor wapenhandelaars om de wet te omzeilen. Daar zou een internationaal wapenhandelverdrag een einde aan kunnen stellen.

Twee jaar geleden hadden we een racistische schietpartij in Antwerpen waarna onze wapenwet verstrengd werd. De Verenigde Staten wordt door zulke

STRENGE NATIONALE WAPENWET NA AMPER TWEE JAAR TIJD OPNIEUW ONDERGRAVEN!

| Soetkin Van Muylem |

Op woensdag 2 juli werd het meerderheidsakkoord omtrent de versoepeling van de federale wapenwet, ook gekend als de Wet Onkelinx, goedgekeurd in de bevoegde Commissie Justitie. CD&V, CDH, PS, Open VLD en MR hebben blijkbaar gezamenlijk besloten dat de controle op lichte wapens in België helemaal niet zo streng hoeft te zijn.

De goedkeuring van de wet Onkelinx kwam er nochtans vanuit een terechte bezorgdheid voor de volksgezondheid en de veiligheid in de samenleving na de dodelijke raid van Hans Van Themsche in Antwerpen (11 mei 2006). Blijkbaar leeft in de gedachten van de beleidsmakers het idee dat incidenten met lichte wapens niet echt een probleem vormen in een 'geciviliseerd' land als België en verkiezen ze tegemoet te komen aan de kleinere grieven van de wapenlobby. Schrik niet, maar op de lijst met het grootste aantal wapendoden in ontwikkelde landen van de World Health Organisation uit 2000-2004, staat België nochtans op een zeer onfraaie 5de plaats (zie interview met Rebecca Peters). De evidentie nummer 1 in deze lijst is de Verenigde Staten, maar qua Europese landen gaan alleen Zwitserland, Frankrijk en Finland, België vooraf. Dit wil zeggen dat er in dit land meer doden vallen ten gevolge van kleine en lichte wapens dan in pakweg Italië, dat nog altijd fel geassocieerd wordt met de mafia, of Australië, waar men tot voor kort een zeer sterke traditie van wapendracht kende. Om de vergelijking nog opmerkelijker te maken, buurland Nederland bengelt helemaal onderaan deze lijst. Zijn de Belgen dan veel gewelddadiger van aard? Uiteraard niet. Er worden hier in vergelijking met Italië bijvoorbeeld veel minder moorden gepleegd met kleine en lichte wapens. Hoe valt dan te verklaren dat er in totaal toch veel meer wapendoden zijn in België? Het antwoord is simpel: hoe meer wapens er ongecontroleerd in omloop zijn, hoe meer incidenten (zoals bvb. zelfmoorden) en accidenten er kun-

nen gebeuren. Het zijn vooral de accidenten die het verschil maken. In 2001 verklaarde de woordvoerder van de toenmalige minister van Justitie Marc Verwilghen - naar aanleiding van een tragisch incident

publieke opinie toe. Maar onmiddellijk na de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2006 kwamen er vanuit verschillende hoeken al voorstellen om de wet opnieuw te veranderen. In de haast van de goed-

De wet Onkelinx voorzag in een vergunning die elke vijf jaar vernieuwd moest worden, maar de termijn van deze hernieuwing is van in het begin een hevig punt van discussie geweest in de commissie die de voorstellen tot wetwijziging behandelde.

waarbij een Kalmthoutse schepen per ongeluk een jongetje van zes jaar doodschoot - dat 70% van het wapengebruik met dodelijke afloop in België, het gevolg is van een ongeluk. Met deze kennis op zak lijkt het als beleidsmaker een logische keuze om er voor te zorgen dat er veel minder wapens in de samenleving aanwezig zijn en dat degenen die wel in omloop zijn aan een strenge controle onderworpen worden. De wet Onkelinx had precies deze zaken voor ogen.

KRONIEK VAN EEN AANGEKONDIGDE DOOD

De moorden in Antwerpen vereisten een snelle goedkeuring van de wet Onkelinx als een soort politiek signaal naar de

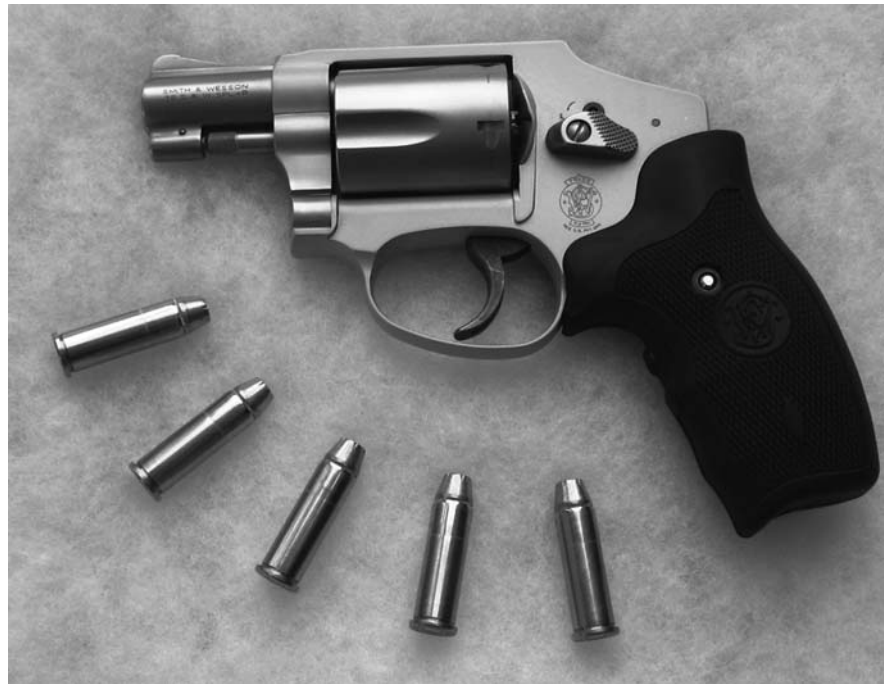
keuring waren sommige technische aspecten niet goed uitgewerkt, dus een aantal aanpassingsvoorstellen waren noodzakelijk, maar de meeste voorstellen tot wetwijziging stuurden onverbloemd aan op een versoepeling van de nagelnieuwe wapenwet. De politici, zowel langs Vlaamse als Waalse zijde, werden uitgebreid bewerkt door allerlei drukingsgroepen, zoals jagersverenigingen, sportverenigingen enzovoort. Sommige van deze groepen waren er zo zeker van dat de versoepeling er ook daadwerkelijk zou komen, dat ze hun leden zelfs openlijk opriepen om zich nog niet te voegen naar de nieuwe regelgeving. Er zou immers wel voor gezorgd worden dat de criteria afgezwakt werden en de wapens uiteindelijk niet ingeleverd hoefden te worden. Deze mensen werden op hun wenken bediend,

want afgelopen najaar werd de amnestieperiode wettelijk uitgebreid. Dit maakte het mogelijk om nog even af te wachten en wapens voorlopig zonder enige vergunning bij te houden. Een praktijk die op zich niet echt eerlijk is tegenover alle burgers die zich onmiddellijk geplooid hadden naar de criteria van de nieuwe wet.

Volgens de vredesbeweging steunt elke degelijke wapenwet op het principe dat alle kleine en lichte wapens verboden zijn, tenzij je kan aantonen dat je een goede reden hebt om er wel één te dragen. Dat kan een beroep of een hobby zijn, maar de concrete criteria moeten dan duidelijk door de beleidsmakers worden vastgelegd. Verder moet in een goede wapenwet een degelijk registratie- en controlemechanisme vervat zitten, om een zo accuraat mogelijk beeld te hebben van de wapens die wel in omloop zijn. Dit hele idee steunt dus op een vergunningsplicht. De wet Onkelinx voorzag in een vergunning die elke vijf jaar vernieuwd moest worden, maar de termijn van deze hernieuwing is van in het begin een hevig punt van discussie geweest in de commissie die de voorstellen tot wetswijziging behandelde. Als het aan de vredesbeweging lag mocht die termijn nog verkort worden, maar of het nu om de drie jaar, om de vijf jaar of om de tien jaar is, het gaat erom dat de eigenaar van een geregistreerd wapen op geregelde tijdstippen moet kunnen aantonen dat hij het wapen nog steeds in bezit heeft en dat hij nog altijd aan de wettelijke criteria voldoet om het bij te houden. Het spreekt vanzelf dat de hele registratie- en vergunningsplicht een maat voor niets is als de vergunningen eenmalig uitgereikt en daarna nooit meer gecontroleerd worden. Volledig legaal verkregen wapens kunnen dan totaal ongestoord illegaal doorverkocht worden aan gelijk wie. Tot onze grote verbijstering is het nu net op dit punt dat de tegenstanders van een strenge wapenwet hun slag hebben thuis gehaald. België reikt vanaf nu vergunningen van onbepaalde duur uit! Deze versoepeling is trouwens niet conform aan de Europese Richtlijn inzake vuurwapenbezit, die recent nog verstrengd werd door het Europees Parlement met de instemming

van onder andere de Belgische Europese Parlementsleden uit de politieke partijen die momenteel de Belgische wapenwet willen versoepelen! De Europese richtlijn heeft het uitdrukkelijk over meerjarige vergunningen en maximumlimieten die zouden moeten vastgelegd worden in de nationale wetgeving van de lidstaten.

vastgelegde voorwaarden konden verzamelaars, sportschutters en jagers hun bezigheden gerust verderzetten onder de wet Onkelinx. Toch kozen de hogergevoemde partijen ervoor de stemmen van deze actieve drukkingsgroepen veilig te stellen voor de volgende verkiezingen, ten koste van de veiligheid van de meerder-

Een andere verontrustende wijziging die in de Commissie Justitie gestemd werd, is dat mensen die een wapen erven, ex-sportschutters en ex-jagers vanaf nu ook hun wapens gewoon thuis mogen bewaren op voorwaarde dat er geen munitie in huis is. 'Passief wapenbezit' heet dat. Maar het is zo gemakkelijk om aan munitie te geraken (dit is immers niet onderhevig aan registratieplicht), dat zo'n passief wapen van de ene moment op de andere in een dodelijk tuig kan veranderen. Voor mensen die emotioneel gehecht zijn aan een wapen dat ze geërfd hebben of verzamelaars, zijn er zeker andere praktische oplossingen aan te reiken. Zo kan het wapen echt 'passief' of permanent onbruikbaar gemaakt worden door een kleine technische ingreep (de loop kan bvb. opgevuld worden met lood,...). Het gaat er ons dus niet om de mensen hun plezierijtjes af te pakken. Onder weliswaar

heid van de bevolking. Maar vergis u niet. De meerderheid van de bevolking is niet gediend met de versoepelingen in de federale wapenwet en ze moeten in dezelfde verkiezingen eveneens een stem uitbrengen.

VOER MEE ACTIE!

Naar aanleiding van de versoepeling van de wapenwet heeft Amnesty International een web-actie opgestart waarbij e-mails gestuurd worden naar de partijvoorzitters van de meerderheid (meer op www.aivl.be).

Soetkin Van Muylem is stafmedewerkster bij Vrede vzw.

HET NIEUWE VLAAMSE WAPENDECREET: OP OF ONDER DE TAFEL?

I Soetkin Van Muylem en Inez Louwagie |

Vrede vzw en Vredesactie roepen alle politieke verantwoordelijken op om de moed op te brengen werk te maken van een Belgische en Vlaamse vredeseconomie.

Op 29 mei, stond het Vlaamse wapende- creet op de agenda van de subcommissie wapenhandel van het Vlaams Parlement. Er werden drie voorstellen besproken. Het voorstel van Sp.a/VlaamsProgressieven zet vooral in op transparantie, het voorstel van Groen! bouwt scherpere garanties in op het vlak van respect voor de mensenrechten, parlementaire controle en de juridische aan- vechtbaarheid van wapenleveringen.

Deze voorstellen zouden een ideaal startpunt kunnen bieden voor de uitwer- king van het langverwachte Vlaamse wapende- creet. Als de meerderheidspartij- en er niet in slagen zich achter een geza- menlijk ethisch project te scharen, kan deze discussie echter verzanden in een procedureslag.

REGIONALISERING VAN DE WAPENWET MAG GEEN AANLEIDING TOT EEN VERSOEPELING ZIJN

De nationale rel rond een wapenlevering aan Nepal leidde in 2002 tot één van België's meest favoriete oplossingen voor eender welk probleem: 'een defederalise- ring' van de wapenhandel. Nu, ruim vijf jaar later, moet Vlaanderen nog steeds zijn eigen beleid omtrent wapenimport en -export neerpennen. Ondertussen staat wapenhandel in het middelpunt van het politieke debat omdat de bevoegde minis- ters het vergunningsbeleid politiseren door economische belangen te laten voor- gaan op de wet.

Hoe los je dit op? Ten eerste: maak een fundamentele keuze voor conflictpreven- tie. We moeten onze verantwoordelijkheid voor het voorkomen van gewapende con-

flicten op alle beleidsterreinen opnemen, dus ook op het economische. Wanneer het uitvoeren van wapens of wapenonderde- len conflicten aanwakkert, moet een ver- gunning worden geweigerd. Als dit pro-

VLAANDEREN HEEFT NOOD AAN EEN STERK WAPENDECREET

Deze discussie gaat niet over een detail. De leveringen die via het Verenigd

We moeten onze verantwoordelijkheid voor het voorkomen van gewapende conflicten op alle beleidsterreinen opnemen, dus ook op het economische. Maak een duidelijke wapenwet die een gedepolitiseerde en transparante toepassing mogelijk maakt.

blemen geeft of een economisch sector in gevaar brengt, moeten wij onze beleids- instrumenten gebruiken om deze sectoren in een andere richting te sturen zodat deze niet meer afhankelijk zijn van gewa- pende conflicten elders. De Vlaamse over- heid heeft een heel instrumentarium aan sturingsinstrumenten zoals investerings- steun, steun voor onderzoek, enz. Zorg dat hiermee geen defensiegerelateerde pro- jecten worden gesteund maar stimuleer op aangepaste wijze de evolutie naar andere markten.

Ten tweede: maak een duidelijke wapenwet die een gedepolitiseerde en transparante toepassing mogelijk maakt. Een verstrenging van de wet met duidelijke criteria, die geen ruimte meer bieden voor een politieke koehandel, is noodzakelijk.

Koninkrijk voor Saoedi-Arabië bestemd zijn, stonden in voor een spectaculaire groei in het Vlaamse wapenexportvolume van 2007. In het voorbije jaar werd door de Vlaamse overheid voor meer dan 370 miljoen euro aan vergunningen voor bui- tenlandse handel in militair materiaal uit- gereikt. Het gaat hierbij om een invoer van 65,9 miljoen euro, een uitvoer van 270,3 miljoen euro en een doorvoer van 35,3 miljoen euro. Voor zowel de invoer (+130%) als de uitvoer (+35%) betekent dit een forse stijging. In Vlaanderen werden in 2007 in hoofdzaak (onderdelen van) militaire voertuigen, visualisatieschermen en 'target acquisition' systemen uitge- voerd. De stijging in de wapenuitvoer is grotendeels toe te schrijven aan de geste- gen export van militaire voertuigen en onderdelen, waaronder de genoemde

export via het Verenigd Koninkrijk naar Soedi-Arabië, ter waarde van 56 miljoen euro. Ook exportvergunningen voor uitvoer naar onder meer Pakistan, Israël en Irak werden goedgekeurd. In 2006 stond Vlaanderen in voor 20 procent van de Belgische wapenexport, die op haar beurt goed is voor een zevende plaats in de rangorde van de Europese wapenexporten. In Vlaanderen alleen werden in 2007, 182 exportvergunningen afgeleverd. Slechts acht vergunningsaanvragen werden geweigerd.¹

HOE KAN VLAANDEREN DEZE AANZIENLIJKE HANDELSSTROMEN BETER REGULEREN?

De vredesbeweging had op de federale regelgeving heel wat aan te merken. Vooral het gebrek aan controleerbaarheid, de onduidelijke criteria voor vergunningen en het feit dat ze juridisch niet aanvechtbaar zijn, stuit op kritiek. Het invoeren van een nieuw Vlaams wapendecreet is een kans om deze leemtes op te vullen. Een Vlaams wapendecreet moet de goede punten van de federale wetgeving behouden. Aan de catch-all clause (die elk product dat bestemd is voor het ondersteunen van militaire acties vergunningsplichtig maakt), de doorvoervergunningen en de vergunningen voor export naar andere EU-landen mag niet geraakt worden.

Maar een Vlaams wapendecreet moet ook durven kiezen voor een duidelijkere formulering en het hanteren van veel striktere normen. Door de integratie van de (niet-bindende) Europese gedragscode inzake wapenhandel werden de criteria vager. Vlaanderen moet uitgaan van een voorzorgsprincipe. De uitvoer moet uitdrukkelijk verboden zijn indien het land van eindbestemming zich schuldig maakt aan ernstige en systematische mensenrechtenschendingen, een dictatoriaal regime is, in een burgeroorlog is verwickeld, er een kans is op het voeren van (regionale) wapenwedlopen, het sterk gemilitariseerd is, het te maken heeft met zware interne spanningen die zouden kunnen leiden tot een gewapend conflict, enzovoort.

In het ideale geval zou Vlaanderen de nu geldende principes van een wapenwet moeten omdraaien: elk wapenexport is

per definitie verboden tenzij je kan aantonen dat er gegronde redenen zijn om de export toch te laten doorgaan, in plaats van: elke export is toegelaten tenzij er gegronde redenen zijn om het niet toe te laten.

TRANSPARANTIE

Een gedepolitiseerde toepassing van de wet is slechts mogelijk als alle kaarten op tafel liggen. Iedereen moet kunnen controleren of de minister gewoon de wet toepast of in de oude zonden vervalt. Dit impliceert het publiek maken van vergunningsaanvragen, vergunningen en concrete leveringen.

Op het vlak van transparantie van vergunningen is er vooruitgang geboekt. We stapten van een jaarlijkse verslaggeving naar een maandelijks en samenvattend zesmaandelijks overzicht. Ook de inhoud van de rapportering is verbeterd en geeft

Een Vlaams wapendecreet moet durven kiezen voor een duidelijkere formulering en voor het hanteren van veel striktere normen. Door de integratie van de (niet-bindende) Europese gedragscode inzake wapenhandel werden de criteria vager. Vlaanderen moet uitgaan van een voorzorgsprincipe.

een meer gedetailleerd inzicht in de concrete leveringen en bestemmingen. De commotie rond de export van militaire goederen naar Saoedi-Arabië, in januari van dit jaar, legde echter één van de hiaten bloot. Zelfs indien de werkelijke eindgebruiker -een dictatoriaal regime- gekend is door de overheid en verschillend is van de -ogenschijnlijk respectabele- bestemming op de vergunning, dan nog wordt deze eindgebruiker niet altijd vermeld in de periodieke verslagen.

Of en hoe wapens geproduceerd worden is een politieke beslissing, en zou dus altijd moeten worden voorafgegaan door

een publiek debat en een democratisch bekomen verdict (bvb. via een parlementaire stemming). Dit voorafgaand debat ontbreekt momenteel volledig. Dat het anders kan, bewijst het systeem in de Verenigde Staten. Daar wordt het congres vooraf op de hoogte gebracht van de aangevraagde vergunningen en kan het in bepaalde gevallen de export blokkeren. Ook in Zweden bestaat er een voorafgaande parlementaire controle.

JURIDISCHE AFDWINGBAARHEID

Een gedepolitiseerde toepassing van de wetgeving rond wapenhandel zoals we die hier kennen, vereist ook afdwingbaarheid. Dit betekent dat vzw's die een algemeen belang nastreven in naam van de reeds gemaakte of mogelijke slachtoffers kunnen optreden en zo de mogelijkheid krijgen om vergunningen aan te vechten.

Dit maakt een onafhankelijke toetsing door de Raad van State mogelijk.

Een strenge en juridisch afdwingbare wapenwet die een publieke discussie mogelijk maakt rond de aangevraagde vergunningen... Vlaanderen wacht er al meer dan vijf jaar op. Heren, dames politici, begin eraan!

¹ Vlaamse buitenlandse handel in wapens en goederen voor tweemaal gebruik 2007, Vlaams Vredesinstituut, maart 2008

DE TOEKOMST VAN HET BELGISCHE LEGER VOLGENS DE CREM

I Ludo De Brabander I

Enkele maanden na zijn wat turbulente start als minister van Defensie, gunt Pieter De Crem ons een kleine blik onder de defensiesluier. Hoewel hij zijn ambities om budgettaire en politieke redenen wat moet temperen, verloopt de toekomst van het Belgische leger geïntegreerd via de EU en de NAVO. Het gaat om een 'expeditionair' ingesteld leger dat overal ter wereld in om het even welke omstandigheden moet kunnen optreden.

Pieter De Crem, de ambitieuze CD&V-politicus, zit nu al een half jaar op de door hem begeerde post van Belgische minister van Defensie. Zijn aantreden zou niet ongemerkt verlopen. Een verspreking over de aanwezigheid van nucleaire wapens in Kleine Brogel en zijn aankondiging om ijlings de bestelling van gomm-kanonnen voor AIV's (Armoured Infantry Vehicles) te schrappen en daarna weer bakzeil te halen, zorgde voor weinig flatterende koppen in onze pers (De Standaard: 'Minister De Crem in sneltempo brokkenpiloot'; De Morgen: 'Regering woest na kernwapenflater van De Crem'). Als lid van de oppositie in de vorige legislatuur liet hij zich kennen als een voorstander van een robuust leger dat zijn 'verantwoordelijkheid' moet nemen, zowel in EU als NAVO-verband. Hij haalde fel uit naar het defensiebeleid van zijn voorganger Flahaut. Het CD&V-kiesprogramma verweet Flahaut dat hij het Belgische imago in het buitenland dermate heeft aangetast "dat wij geen geloofwaardige partner meer zijn in de besluitvorming en de operaties." Voor België moet de internationale rol "de rode draad zijn door de hele structuur van de krijgsmacht", zo klonk het nog.

OMMEGOOI?

Het bitse verbale gevecht tussen Flahaut en De Crem, dat nu in omgekeerde rollen wordt voortgezet, zou de indruk kunnen wekken dat beiden een totaal verschillende visie huldigen op Defensie. Maar wie het 'Strategisch Plan 2000-2015' en de bijsturingplannen¹ van het Flahaut-tijd-

perk raadpleegt en die vergelijkt met de in april 2008 gepubliceerde beleidsnota en De Crems daaropvolgende lezing over de toekomst van het leger², zal merken dat er

Dat de grote lijnen van het defensiebeleid ondanks de coalitiewissel weinig veranderd zijn, heeft te maken met het feit dat onze defensie zich nu al decennialang trouw inschrijft in het EU en NAVO-beleid.

niet zo'n wezenlijk verschil bestaat tussen de visies van beide kempnanen. André Flahaut schreef er in het rapport waarin de tussentijdse balans van de hervormingen van het strategisch plan worden opgemaakt: "De core business van Defensie bestaat erin om deel te nemen aan operaties in coalitieverband met onze partners van de NAVO en van de Europese Unie, en om de training van onze mensen te verzekeren die daartoe vereist is." Voor De Crem moet Defensie eveneens eerst en vooral "een solidaire en betrouwbare bondgenoot zijn, zowel in bilaterale als multilaterale context".³ Beiden vinden dat het leger afgeslankt en verjongd moet worden en verregaand gemoderniseerd met beperkte budgettaire middelen. Ze zien het leger allebei in eerste instantie als een interventie-apparaat. Ook de globale doelstellingen van De Crems Beleidsnota 2008 konden we al terugvinden bij Flahaut. Het gaat ten eerste om

het voortzetten en versnellen van de herstructurering van de Defensiestaf en de eenheden. Ten tweede over de vrijwillige afvloeiing van militairen om tot de doel-

stelling te komen van 37.725 personeelsleden, beoogd in het Strategisch Plan 2000-2015. De prioritaire beschikbaarheid van de Belgische strijdkrachten voor internationale vredesoperaties en tenslotte de verwezenlijking van de investeringsplannen -rekening houdende met de budgettaire actualiteit- zijn ook gedeelde doelstellingen. De Crems beleidsnota bevat dus allemaal oude en nu heropgewarmde kost. Dat de grote lijnen van het defensiebeleid ondanks de coalitiewissel weinig van elkaar verschillen heeft te maken met het feit dat onze defensie zich nu al decennialang trouw inschrijft in het EU en NAVO-beleid waardoor de manoeuvreerruimte van elke lidstaat en zijn verantwoordelijke minister hoe dan ook beperkt is.

Nochtans leek het erop dat minister De Crem het roer helemaal wilde omgooien toen hij aankondigde dat België vier F-16's en extra manschappen naar

Afghanistan zal sturen ter ondersteuning van de Nederlandse gevechtstroepen in Kandahar. Maar zelfs dat is niet helemaal nieuw, want eerder al (juli 2005-januari 2006) heeft België vier F-16's ingezet voor verkenningsoperaties en luchtsteun in samenwerking met Nederland. De situatie op het terrein was toen wel anders dan nu (geen risicozone), maar er is toch nooit uitgesloten dat de eerste F-16's in een gevechtssituatie terecht konden komen. Het geld voor de nieuwe F-16-missie zou moeten gevonden worden door een gedeeltelijke terugplooiing van de Belgische troepen in Libanon. Maar de Belgische minister-raad heeft op het ogenblik dat we dit schrijven nog niet geoordeeld over dit voorstel. Het budgettaire keurslijf -in de beleidsnota is er sprake van 2,77 miljard euro, een status quo- waaraan ook Defensie is onderworpen en het feit dat belangrijke beslissingen in overleg met de regeringspartners moeten worden genomen, zouden er kunnen voor zorgen dat De Crem gas moet terugnemen in zijn zorg om de NAVO-partners zoveel mogelijk ter wille te zijn.

DE VERSCHILLEN

Is er dan helemaal geen verschil met Flahaut? Hoewel het nog wat vroeg is om daar goed over te oordelen, zijn er wel degelijk verschillen. Flahaut kreeg al eens het label van anti-Amerikaan opgekleefd, vanwege zijn kritiek op president Bush. Destijds liet hij in Humo (20 januari 2004) weten dat als hij een Amerikaan zou zijn, hij voor een democraat zou stemmen. Logischerwijs stelde hij zich ook iets afstandelijker op tegenover de door de Amerikanen gedomineerde NAVO, zeker met zijn toenmalige coalitiepartner, de sp.a. Op de beslissing om F-16's te sturen naar Afghanistan reageerde Flahaut op zijn blog met: "we moeten vermijden dat de gemaakte keuzes in verband met het engagement van België aan buitenlandse operaties een duidelijke voorkeur tonen voor de NAVO, ten koste van de VN en de Europese Unie."

De Crem ziet evenwel geen tegenstellingen tussen de EU of de NAVO. "De Belgi-

sche regering was altijd van mening dat de objectieve van de Europese Unie en de Noord-Atlantische Alliantie perfect met elkaar verenigbaar zijn. Het is daarom dat we onze inspanningen zullen voortzetten om de Europese pijler van de Noord-Atlantische Organisatie te versterken".⁴

Het grootste verschil ligt wellicht in het karakter van de internationale opdrachten van het leger. Flahaut wilde zijn internationale missies niet zomaar volgens de VS visie invullen. Volgens De Crem moet "elke natie zijn deel van de collectieve verantwoordelijkheid op zich nemen in het behoud van de vrede en veiligheid in de wereld." In een duidelijke verwijzing naar Afghanistan vervolgt De Crem: "Het zou onduidelijk zijn dat een beperkt aantal landen de risico's dragen van bepaalde gevaarlijke operaties, terwijl andere zich zouden beperken tot 'low-risk' operaties." Toen het in Afghanistan wat heter werd en er andere prioriteiten opdoken, trok de vorige regering de F-16's terug uit Afghanistan. Een daaropvolgende Nederlandse vraag (in 2007) naar nieuwe Belgische luchtsteun werd afgewimpeld.

DE TOEKOMST VAN ONS LEGER

In een druk bijgewoonde lezing in de Koninklijke Militaire School, gaf De Crem zijn visie op hoe het leger moet evolueren. Een determinerende factor is de manier waarop het integratieproces van het

Europees Veiligheids- en Defensiebeleid verloopt. Volgens De Crem is het duidelijk dat het Europese leger anno 2030 nog niet volledig geïntegreerd zal zijn. Maar ons land ziet voor zichzelf wel een belangrijke rol weggelegd om die integratie goed te laten verlopen. Onze minister van Defensie denkt daarbij in de eerste plaats aan de 'permanente gestructureerde samenwerking' waarvan sprake is in het Verdrag van Lissabon. Via zo'n samenwerking kunnen enkele EU-leden die over voldoende militaire capaciteit beschikken om veeleisende operaties aan te gaan, een militaire alliantie aangaan. De kern van een Europees leger zeg maar, naar analogie van de Eurogroep. De Crem stelt dat de permanente gestructureerde samenwerking ongetwijfeld deel zal uitmaken van het prioriteitenlijstje tijdens het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie in 2010. Het lijkt een bijna onschuldige passage in een lange lezing, maar

achter het pleidooi om tot de voortrekkers te behoren van deze vorm van samenwerking schuilt wel degelijk een heel concept.

Ten eerste bevestigt de preambule van het aan het Verdrag van Lissabon gehechte protocol over de permanente gestructureerde samenwerking⁵, de stelling van De Crem dat de ontwikkeling van een militair Europa en de NAVO elkaar versterken. De preambule zegt: "dat een meer nadrukkelijke rol van de Unie op het gebied van veiligheid en defensie de vitaliteit van een hernieuwd Atlantisch bondgenootschap ten goede zal komen, in overeenstemming met de 'Berlijn Plus'-regeling."⁶ De ontwikkeling van de NAVO en het Veiligheids- en Defensiebeleid van de EU wordt hier m.a.w. rechtstreeks aan elkaar gekoppeld.

Ten tweede, betekent de deelname aan de permanente gestructureerde samenwerking dat de lidstaten zich ertoe verbinden om “intensiever te werken aan de ontwikkeling van hun defensievermogens, door hun nationale bijdragen te ontwikkelen (...)” (art 1 a). Dat betekent onder meer dat België zich engageert tot deelname aan multinationale strijdkrachten, aan de voornaamste programma’s voor materieel en aan het werk van het Europees Defensieagentschap (art 1 a). De kandidaten moeten tegen 2010 in staat zijn om de nodige gevechtscapaciteit te leveren voor een snelle actiegevechtscapaciteit die binnen de 5 tot 30 dagen ontplooid kan worden (art 1 b).

In het Verdrag van Lissabon zelf staat niet alleen een wapeningsverplichting (“de lidstaten verbinden zich ertoe hun militaire vermogens te verbeteren”, art 28A c 3), maar ook dat enkel “lidstaten waarvan de militaire vermogens voldoen aan strenge criteria en die terzake verdergaande verbintenissen zijn aangegaan” kunnen deelnemen aan een permanente gestructureerde samenwerking. Samengevat betekent dit alles voor België dat indien ons land tot die voorhoede wil behoren, het zijn militair apparaat sterk zal moeten moderniseren en er vooral in zal moeten investeren. De Crem kan vooralsnog geen grotere budgettaire engagementen aangaan, maar in zijn lezing waarschuwt hij alvast: “Tal van Europese regeringen hebben moeite om hun bevolking te overtuigen om te investeren in de nieuwe defensieprojecten, zeker in een periode waar de sociale noden blijven stijgen (...)” En hij vervolgt: “We zouden ons illusies maken indien we ervan uitgaan dat meer geïntegreerde Europese militaire strijdkrachten de nationale defensiebudgetten doen verminderen. Een modern Europees leger vereist belangrijke investeringen in spits technologie, wat een aanzienlijke kost vertegenwoordigt.”

EXPEDITIONAIR LEGER

Minister De Crem is zonder meer voorstander van wat hij een “expeditionair ingesteld Belgisch leger” noemt. Wanneer preventiemaatregelen falen, “is de snelle

inzetbaarheid van een aangepaste interventiecapaciteit van levensbelang” en dit zowel om hulp te bieden als om gewapenderhand tussen te komen. Als we vrede moeten afdwingen dan moeten we ons van “de noodzakelijke robuustheid voorzien” voor buitenlandse opdrachten “waar ook ter wereld” en dit “desnoods onder alle omstandigheden”. Volgens De Crem zijn het civiele en het militaire hier onlosmakelijk met elkaar verbonden. “Alleen een allesomvattende civiel-militaire aanpak kan tot duurzame vrede en veiligheid leiden”. Hij gaf in zijn lezing daarvoor alvast het voorbeeld van Afghanistan, waar de kindersterfte met 25 procent is afgenomen. De sterke toename van het geweld of de opiumproductie verzweeg hij wijselijk. Het gevolg van de civiel-militaire aanpak is dat er op beleidsniveau een interdepartementele samenwerking nodig is gebaseerd op het ‘3D-principe’, wat staat voor ‘Diplomacy, Development en Defence’.

Dat alles leidt ertoe dat het Belgisch leger haar capaciteiten waar hoge kosten aan verbonden zijn, zoals strategisch luchttransport of maritieme escorte- en mijnbestrijding, het best geïntegreerd met onze bondgenoten doet verlopen. Bepaalde activiteiten zullen moeten worden afgestoten of verminderd en de basisactiviteiten moeten centraal worden gesteld. Voor De Crem betekent dit onder meer dat de rekrutering gericht moet worden op gevechtseenheden. Maar niets is definitief in deze voortdurend wijzigende veiligheidsomgeving. “Defensie moet zich daarom zo organiseren dat het in staat is om deze permanente noodzaak tot transformatie op te vangen.”

De Crem eindigde zijn lezing met een citaat van ex-premier Tony Blair, die samen met zijn toenmalige adviseur en inmiddels rechterhand van Solana, Robert Cooper, tot een van de architecten van de moderne interventie-ideologie behoort: “*We used to feel we could shut down our front door on the problems and conflicts of the wider world. Not any more. It is how we reconcile openness to the rich possibilities of globalisation, with security in the face of its threats. How to be open and*

secure.”⁷

De Crem houdt van Blair, voelt zich meer dan zijn voorganger thuis in het transatlantisch denken. Hij gelooft net als Blair in het goede altruïstische Europa dat in staat is belangeloos overal ter wereld te interveniëren of juist niet te interveniëren. Tekenend voor dat denken is dat de oorzaak van het geweld in deze wereld slechts in kleine mate moet gezocht worden bij de manier waarop het Westen zich in deze geglobaliseerde wereld gedraagt. Blair zei in de afscheidsspeech (26 september 2006) die hij in de Britse ambassade in Tel Aviv hield, dat we in elk geval niet verantwoordelijk zijn voor het moderne terroristische geweld (“This terrorism isn’t our fault, we didn’t cause it”)⁸... ondanks Irak, Palestina, Afghanistan en andere conflicten.

Ludo De Brabander is stafmedewerker Vrede vzw.

¹ Het Strategisch Plan is bijgestuurd door een ‘Stuurplan van Defensie’ 2003 (zie <http://www.mil.be/reserve/viewdoc.asp?LAN=nI&FILE=doc&ID=225>) en het document ‘Halfweg het strategisch plan 2000 2015’ (zie <http://www.mil.be/def/doc/index.asp?LAN=nl&ID=200>)

² ‘Beleidsnota voor het Ministerie van Defensie voor het begrotingsjaar 2008, 12 april 2008; Toespraak van Pieter De Crem over ‘Defensie in 2030’, 21 mei 2008.

³ Toespraak van Pieter De Crem (2008).

⁴ Toespraak van Pieter De Crem over ‘Defensie in 2030, 21 mei 2008

⁵ ‘Betreffende de permanente gestructureerde samenwerking, ingesteld bij artikel 28 A van het verdrag betreffende de Europese Unie’

⁶ In maart 2003 sloten de NAVO en de Europese Unie de Berlijn-Plus samenwerkingsovereenkomst om het dubbel gebruik van vermogens en middelen te vermijden. Via Berlijn-Plus heeft de EU ook toegang tot de operationele planning van de NAVO.

⁷ Vroeger dachten we dat we onze voordeur konden dichthouden voor de problemen en de conflicten in de wereld. Nu niet meer. Dit is hoe we de openheid van de vele mogelijkheden van de globalisering verzoenen met de veiligheid in het licht van de bedreigingen van die globalisering. Hoe we open en veilig kunnen zijn.

⁸ Zie tekst van de volledige speech op de website van de Britse ambassade in Tel Aviv: <http://www.britemb.org.il/News/blair260906.htm>

POLITICI VERDIENEN FORS AAN OORLOG EN BEWAPENING

I Antoine Uytterhaeghe I

Wat hebben oorlog, leden van het Congres, Senaat en de wapenindustrie met elkaar gemeen? Het antwoord, mocht u het nog niet geraden hebben, is profijt. Oorlogswinsten bezoedelen de hebzuchtige handen van meer dan een kwart van de Amerikaanse leden van het Congres en de Senaat.

Conflicten zijn een bron van inkomsten voor het militair-industrieel complex maar ook voor zijn boezemvrienden in het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden, de Senaat en het Witte Huis.

Uit een recent onderzoek van Ralph Forbes, van American Free Press (5 mei 2008), blijkt dat meer dan een vierde van de VS senatoren en congresleden in totaal tenminste 196 miljoen dollar van hun eigen kapitaal hebben geïnvesteerd in bedrijven die zaken doen met het Ministerie van Defensie, en dus winsten genereren met de oorlog en de miserie in Irak.

POLITICUS-INVESTEERDER

In het rapport staat te lezen dat in 2006, 151 leden van het Congres ongeveer een kwart miljard dollar specifiek in bedrijven hebben geïnvesteerd die contracten van het Pentagon binnenrijfden van elk minsten 5 miljoen dollar. Deze ondernemingen ontvingen in totaal trouwens meer dan 275,6 miljard dollar aan overheidsgeld in 2006. Dat is 755 miljoen dollar per dag.

In 2004, het eerste jaar van de oorlog in Irak, hebben zowel Republikeinse als Democratische afgevaardigden -zowel haviken als duiven- geïnvesteerd voor een bedrag dat schommelt tussen de 74,9 miljoen en 161,3 miljoen dollar in ondernemingen die contracten hadden met het Ministerie van Defensie. Het is dan toch moeilijk verwonderlijk te noemen dat de toenmalige Congresleden hun goedkeuring gaven aan de gevraagde oorlogsuitgaven. Een groot deel ervan eindigde uiteindelijk immers in eigen zak.

Het rapport toont verder aan dat de investeerders-Congresleden -via dividenden, kapi-

taalswinsten, royalty's en intresten- een persoonlijk inkomen verkregen dat schommelt tussen de 15,8 miljoen en 62 miljoen dollar voor de periode van 2004 tot 2006. Ze hebben alvast een simpele zekerheid: als de oorlog blijft duren en escaleert, dan zullen ook hun winsten stijgen.

Interessant is dat ook de senatoren van de Commissie voor Buitenlandse Betrekkingen en Defensie, die toezicht over het verloop van de oorlog in Irak moet houden, een bedrag hebben geïnvesteerd dat schommelt tussen 32 miljoen en 44 miljoen dollar in bedrijven die contracten hadden van het Ministerie van Defensie. Bijvoorbeeld de oorlogshavik senator Joe Lieberman, voorzitter van het 'Defense-related Senate Homeland security and Governmental Affairs Committee', heeft ten minste 51.000 dollar in deze ondernemingen geïnvesteerd. Hillary Clinton -die als senator trouwens voor de oorlog van Bush gestemd heeft- had aandelen in wapenbedrijven zoals Honeywell, Boeing en Raytheon. Ze heeft die echter verkocht in mei 2007. Zeker om haar verkiezingscampagne niet te belasten.

Voor zover we weten is er niet één van de 151 congresleden met financiële banden met de defensieindustrie, die zijn bloedovergoten winsten geschonken heeft aan de Amerikaanse schatkist om de ondertussen immense nationale schuld te verlichten.

ETHIEK?

Vele mensen in de VS blijven zich afvragen of de politici nog enige ethiek hebben? Kunnen ze zich nog wel een bestaan zonder oorlog inbeelden? Het antwoord is boudweg neen, omdat oorlog in belangrijke mate bijdraagt tot hun sociale status en eigen verrijking. Door te stemmen voor een beleid van geostrategische veranderingen kunnen ze het profijt van de elite (en zichzelf) verzekeren, terwijl de burgers onder de knoet worden gehouden, en sociale programma's verminderd worden. In werkelijkheid, maakt het geen verschil uit welke van de twee grote partijen het politieke roer in handen heeft in de Verenigde Staten. Ondanks het verschil in retoriek. Beide partijen maken immers deel uit van de dividendenlijst van de globale meesters (lees het militair-industrieel complex) en volgen dezelfde beleidsagenda. Laten we niet vergeten dat een persoon om verkozen te worden als congreslid of senator, heel gehaaid moet zijn.

Aanpassingsvermogen en loyaliteit zijn belangrijke eigenschappen, of beter gezegd kameleonc Capaciteiten en omkoopbaarheid. Op die manier kan de politicus zijn of haar carrière op vruchtbare wijze uitbouwen. Als tegenprestatie moeten de bevelen van de financierders van de verkiezingscampagnes gevolgd worden. Het machiavellistische systeem belet dat de politicus gauw in de hand zal bijten die hem/haar voedt. Als politici zelf

ook nog geld verdienen door bepaalde politieke beslissingen te nemen ten voordele van ondernemingen, heet dat over het algemeen corruptie. Het is op zijn zachtst gezegd minstens een bewijs van slecht bestuur.

‘CORPORATE GOVERNANCE’

Uiteraard moeten we ‘de politicus’ niet met alle zonden van de wereld beladen. Er is natuurlijk ook de corrumperende partij: de wapenproducent, het militair-industrieel complex. De absolute nood om op korte termijn veel winst te maken is een bijkomende druk op het management om alles, maar dan ook alles in het werk te stellen dit doel te

bereiken. Het beleid van ‘corporate governance’ waarbij de manager voor een belangrijk deel in waardepapieren wordt betaald, zodat hij dezelfde onmiddellijke belangen heeft als de institutionele beleggers en aandeelhouders, draagt hier nog meer toe bij. De onmiddellijke winsten worden gegenereerd door zoveel mogelijk en zo groot mogelijke (overheids)contracten binnen te proberen rijven. Een elegante manier om aan deze hoge nood aan contracten te voldoen, is zorgen dat beleidsmakers en politici mee profiteren van de beslissingen die de ondernemingen veel winst opleveren. Dit is kennelijk het systeem in de VS.

Een nieuwe president, een vernieuwd Congres of Senaat, zullen alleen maar een nieuwe cirkel van corruptie, en profijtzoekers tot stand brengen.

Bronnen:

R.Forbes (05-2008) - American Free Press, Issue 18

www.FedSpending.org.

Rev Richard Skaff is de auteur van “The Human Manifesto”

Antoine Uytterhaeghe is vrijwillig medewerker bij Vrede vzw.

DE INFERNALE BEWAPENINGSMOLEN BLIJFT OP VOLLE TOEREN DRAAIEN

Voor de periode van 2001 tot 2006 stegen de reële wereldwijde militaire uitgaven met ongeveer 30%. Voor het jaar 2006 worden ze geschat op 1.179 miljard dollar. Dit is 2,7% van het wereld-BNP, of 180 dollar per capita. 2007 zette de trend verder. Volgens het Zweedse Vredesinstituut SIPRI werd in 2007 in totaal 858 miljard euro of 1.339 miljard dollar aan bewapening uitgegeven. Dat is 6% meer dan in 2006 en 45% meer dan in 1998.

Van de 171 landen die door het BICC (Bonn International Center for Conversion) onderzocht werden, hebben 69 landen hun defensie-uitgaven in de voorbije jaren gevoelig verhoogd, terwijl 22 landen een merkbare vermindering van hun militaire uitgaven doorvoerden. Naast koploper de Verenigde Staten (goed voor bijna de helft van alle militaire uitgaven met 528 miljard dollar) vindt men de volgende landen wat de grootste militaire uitgaven voor 2006 betreft: Groot-Brittannië (59 miljard dollar), Frankrijk (53 miljard dollar), China (50 miljard dollar), Japan (44 miljard dollar).

Dit zijn uitsluitend de staatsgelden die vooral naar de landsverdedigingskas stroomden. Zo zijn bijvoorbeeld de defensie-uitgaven van de VS voor de ‘oorlog tegen het terrorisme’ speciale toewijzingen. voor 2006 bedroegen deze 120 miljard dollar. Voor het begrotingsjaar 2008-2009 werd een financiering voor de oorlogen in Irak en Afghanistan van 162 miljard dollar goedgekeurd. Hoewel de militaire uitgaven globaal

gezien stijgen, zijn er een aantal duidelijke regionale verschillen. De regio met verreweg de grootste stijging in absolute cijfers van de bewapeningsuitgaven is alweer de Verenigde Staten. De militaire uitgaven schoten daar in de periode van 2001 tot 2006 met 52% de lucht in. Dat is de grootste vermeerdering wereldwijd. In West-Europa was de stijging maar 4%.

De Sipri-cijfers voor 2007 bevestigen inderdaad deze algemene lijn. 45% van de totale militaire uitgaven in de wereld waren vorig jaar voor rekening van de VS. Het gaat om 351 miljard euro of 547 miljard dollar. Dat is alweer 3,4% meer dan het jaar voordien. Sedert de aanslagen van 11 september 2001, zijn de bewapeningsuitgaven van de VS reeds met 59% gestegen. Op de tweede plaats komt Groot-Brittannië met 38,28 miljard euro of 59,7 miljard dollar voor het jaar 2007, gevolgd door China met 37,4 miljard euro of 58,3 miljard dollar. Frankrijk (53,6 miljard dollar), Japan (43,6 miljard dollar) en Duitsland (36,9 miljard dollar) zijn vier, vijf en zes. Rusland is pas zevende met 22,7 miljard euro of 35,4 miljard dollar, maar dit bedrag betekent toch een stijging van 13% tegenover 2006. De gevoelige stijging van de Russische militaire uitgaven is onder meer een reactie op de plannen van de Verenigde Staten om in Oost-Europa een raketafweersysteem op te stellen. Enkele landen uit deze regio hebben hun defensie-uitgaven verminderd (Bosnië-

Herzegovina, Kroatië, Servië, Macedonië en Albanië).

De stijging van de defensie-uitgaven sinds 2001 in Zuid-Azië is vooral aan het voortdurende Indisch-Pakistaanse conflict toe te schrijven. Over 10 jaar verspreid, stegen de militaire uitgaven in de regio Zuid-Azië met 57%.

De instabiliteit in het Midden-Oosten heeft er een hele reeks landen uit die regio toe aangezet om hun militaire capaciteit verder uit te bouwen. Vooral Iran en Saoedi-Arabië wedijveren met elkaar. Sinds 2001 is er geen enkel land uit deze regio dat zijn militaire uitgaven heeft verminderd.

Wat de internationale wapenhandel betreft zien we een stijging van 7 procent voor de periode van 2003-2007 ten opzichte van 2002-2006. De top zes van de grootste wapenexporteurs van de voorbije vijf jaar ziet er als volgt uit: De Verenigde Staten (63 miljard dollar), Groot-Brittannië (53 miljard), Rusland (33 miljard dollar), Frankrijk (17), Duitsland en Israël (elk 9 miljard dollar). In 2007 alleen, was Groot-Brittannië de koploper, dankzij een vet contract met Saoedi-Arabië voor 72 Eurofighter/Typhoon jachtvliegtuigen. De grootste wapenimporteurs voor dezelfde periode waren Saoedi-Arabië (31 miljard dollar), India (18 miljard dollar), de VS (17 miljard dollar), Australië (11 miljard dollar), Canada (10 miljard dollar) en Pakistan (6 miljard dollar).

NON PROLIFERATIE VERDRAG BESTAAT 40 JAAR

I Georges Spriet I

Zijn kernwapens nog wel van belang in de huidige wereld?

Een deel van de publieke opinie antwoordt wellicht vlotjes 'nee' op deze vraag. In 1968 waren de leiders van de kernwapenstaten het volmondig eens met deze stelling, maar ze lijken hun mening in de loop der tijd herzien te hebben.

Op 1 juli 1968 werd de tekst van het Non Proliferatie Verdrag open verklaard voor ondertekening. Het internationale verdrag was op drie pijlers gebouwd: geen verspreiding van het kernwapen, iedereen heeft recht op het civiel gebruik van kern-technologie en de bestaande kernwapenstaten zullen ontwapenen. De werkelijkheid is echter enigszins anders uitgedraaid. Het volstaat om er enkele resoluties van de VN Veiligheidsraad op na te lezen om de actualiteit van het dossier in te kunnen schatten.

31 juli 2006 eiste de VN dat Iran de verrijking van uranium zou stoppen op straffe van economische en diplomatieke sancties, die inderdaad opgelegd werden met resolutie 1737 van 23 december 2006. Het sanctieregime werd verstrengd op 24 maart 2007 en nogmaals op 3 maart 2008. Het betreft een embargo op alle materiaal voor nucleaire ontwikkeling en voor langeafstands-raketten. Tevens geldt er een wapenembargo tegen Iran en worden nieuwe maatregelen toegespitst op Iraanse individuen en instellingen.

Op 14 oktober 2006 veroordeelde de Veiligheidsraad unaniem de Noord-Koreaanse kernwapenproefneming. Ze stemde sancties tegen Pyongyang, met de boodschap dat deze test een duidelijke bedreiging vormde voor de vrede en de internationale veiligheid. De Verenigde Staten maken zich in het bijzonder zorgen over de nucleaire proliferatie.

Recent nog - 24 april 2008 - stelde de CIA dat de geheime nucleaire reactor van Syrië die door Israël vorig jaar vernietigd werd, niet ontworpen was om elektriciteit te produceren, noch voor wetenschappelijk onderzoek. De CIA-directeur wist naar ver-

luidt al in de lente van 2007 dat het om een kernreactor ging met Noord-Koreaanse technologie.

Op 28 maart 2008 eiste Condoleezza

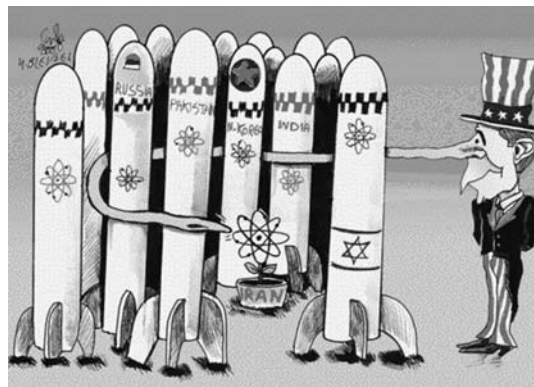
president meende wel dat Iran een groeiende bedreiging vormt. Hij waarschuwde iedereen die de Franse vitale belangen zou durven bedreigen voor een krachtig Frans

antwoord. Hij voegde er nog aan toe: "Het bestaan zelf van het Franse kernwapen is een sleutelement in de veiligheid van Europa". In het witboek voor defensie dat net na het Iers referendum werd publiek gemaakt, staat dan weer dat Frankrijk zal toetreden tot de militaire structuren van de NAVO, maar dat Parijs complete onafhankelijkheid zal behouden over de nucleaire macht van Frankrijk. Om de Franse afschrikking geloofwaardig te houden zullen de langeafstands-raketten en de luchtraketten gemoderiseerd worden.

Vorig jaar wist Tony Blair het parlement achter zich te krijgen voor het verderzetten van het Britse kernwapenprogramma. Trident, het Britse kernwapensysteem, bestaat uit vier duikboten met kernwapens waarvan er ten allen tijde één op operationele patrouille is. Elke Trident-duikboot kan tot 48 kernkoppen herbergen die naar aparte doelen kunnen worden afgeschoten. Elke kernkop heeft een explosiekracht tot 100 kiloton. Dit is 8 keer de kracht van de bom die in 1945 op Hiroshima werd gedropt en 140.000 dodelijke slachtoffers maakte. De huidige duikboten zouden uit de vaart moeten worden genomen in 2024, en daarom wilde Blair nu al de beslissing nemen voor hun vervanging.

FIRST STRIKE

We moeten vaststellen dat de grote spelers kennelijk de ideeën van het Non Proliferatie Verdrag hebben opgegeven. Wat meer is, de

Rice dat Noord-Korea volledige klaarheid zou scheppen over zijn nucleaire programma zodat de onderhandelingen rond dit dossier eindelijk weer vlot getrokken zouden kunnen worden.

Het jaarrapport 2008 van het Pentagon voor het Congres over de militaire sterkte van de Volksrepubliek China stelt dat het Chinees kernarsenaal sedert 2006 met 25% is gestegen, voornamelijk met langeafstands-raketten en kruisraketten.

EUROPA

In Europa gaan de twee kernmachten ondertussen ongestoord door met het aanscherpen van hun nucleair profiel. Nicolas Sarkozy onderstreepte onlangs nog dat het Franse kernwapen niets aan belang heeft ingeboet: "kernwapens vormen een essentiële pijler van de nationale strategie. Het is een ultieme garantie voor de Franse onafhankelijkheid en beslissingsautonomie". De

militaire doctrines van de grootmachten houden weer rekening met het gebruik van het kernwapen in een first strike operatie, of zelfs preventief. De term 'first strike' betekent als eerste het kernwapen gebruiken in een conflict.

Kijken we snel even naar de twee super kernmachten. De Verenigde Staten hebben in de 'Nuclear Posture Review' van 2002 bepaald dat de strategie van afschrikking vervangen moet worden door een politiek van preventieve militaire operaties. Hierbij baseert het Pentagon zich op drie elementen: de nucleaire slagkracht, de capaciteit om het land te verdedigen tegen een nucleaire aanval, en de verdediging tegen terroristische aanvallen. In deze strategie wordt

generaal Joeri Baluyevski: "Wij willen niemand aanvallen, maar het moet boven alle twijfel verheven zijn dat het leger onze soevereiniteit en territoriale integriteit zal verdedigen met een preventieve actie of door gebruik van het atoomwapen". Half juni waarschuwde Leonid Ivashov, het hoofd van de Academie voor Geopolitieke Wetenschappen in Moskou, de Europese landen dat in het geval van potentiële militaire confrontatie, de hoofdsteden, grote woongebieden, industrie- en communicaatiecentra van de landen die elementen van het VS ruimteschild op hun grondgebied hebben, het eerste doelwit zullen vormen van Russische nucleaire aanvallen.

gemaakt voor een nieuw akkoord en het algemeen testverbod (CTBT), is nog niet door alle kernwapenstaten geratificeerd. De doelstelling om naar een volledige kernontwapening te gaan is duidelijk volledig opzij geschoven. Dit alles vormt een flagrante overtreding van het Non Proliferatie Verdrag, dat heel duidelijk stelt: staten die kernwapens kunnen ontwikkelen zullen daar van afzien en staten met kernwapens zullen hun nucleaire arsenalen ontmantelen. Indien deze wederkerigheid niet wordt gevolgd, stort gans het verdrag in mekaar, meent Michail Gorbatsjov. Als het Non Proliferatie Verdrag zijn belang verliest, dreigt de wereld een nieuwe bewapeningswedloop tegemoet te gaan, met militaire recordbudgetten en een veralgemeende instabiliteit tot gevolg.

“Kernwapens vormen een essentiële pijler van de nationale strategie. Het is een ultieme garantie voor de Franse onafhankelijkheid en beslissingsautonomie”, aldus president Sarkozy.

het kernwapen voorzien enerzijds als een antwoord op een grootscheepse aanval, maar anderzijds ook als een aanvulling op de conventionele strijdkrachten. Naast de VS houdt ook de NAVO vast aan een strategie van nucleaire 'first strike'.

Het ruimteschild vormt een onderdeel van deze 'first strike'-logica, want een beperkt raketterschild is slechts militair zinvol als defensie nadat een massale kernaanval de vijandelijke raketten maximaal heeft uitgeschakeld. Het uitbouwen van een ruimteschild wakkert dus alleen maar de schrik aan bij andere wereldspelers voor een 'first strike' aanval vanwege de VS. Het schild verhoogt de spanningen, en duwt naar een nieuwe wapenwedloop. Hierbij komt nog dat de ontplooiing van het raketterschild een belangrijk element is in de militarisering van de ruimte.

De Russische doctrine (2000) voorziet een nucleaire actie als antwoord op een atoomaanval, maar ook tegen een belangrijke conventionele agressie die de nationale veiligheid van de Russische Federatie of haar bondgenoten zou bedreigen. Op 19 januari 2008 zei de Russische legerchef,

VERDRAGEN

We zijn de weg naar een wereld zonder ontwapeningsakkoorden al volop ingeslagen. Het ABM verdrag (verdediging tegen ballistische raketten) werd door de VS opgezegd. De NAVO-lidstaten gaven hun aval aan deze stap door de plaatsing van ruimteschild-elementen in Polen en Tsjechië te aanvaarden. Omdat Polen een harde onderhandelingspolitiek voert en eist dat Washington zou betalen voor de modernisering van het Poolse luchtdefensiesysteem, zou het kunnen dat de lanceerbasis voor interceptieraketten in Litouwen geïnstalleerd wordt. Rusland reageerde hierop door de Conventie voor Conventionele Strijdkrachten in Europa in vraag te stellen, en dreigt ermee het akkoord over de middellange-afstands-raketten (INF) van 1987 te verwerpen.

De teksten over verificatie van effectieve en onomkeerbare kernwapenverminderingen worden afgezwakt. Het Russisch-Amerikaanse Verdrag voor Vermindering van Strategische nucleaire wapens START - Strategic Arms Reduction Treaty), loopt op zijn einde zonder dat er aanstalten worden

TEGENBEWEGING

De Europese vredesbeweging moet alles in het werk stellen opdat dit scenario zich niet zou voltrekken. Kunnen de krachtsverhoudingen voldoende veranderen om de Europese Unie te doen evolueren naar een buitenlandse politiek die de logica van de militaire macht verwerpt, en zeker die van het nucleaire?

Volgens Henry Kissinger, George Schultz en andere voormalige politieke leiders is de doctrine van nucleaire afschrikking dood. Kunnen zij een beslissende invloed uitoefenen op de nieuwe president van de Verenigde Staten in 2009? Het is cruciaal dat de Unie opnieuw de kaart trekt van de politieke ontwapeningsakkoorden. Het verwerpen van het kernwapen zou het centraal punt moeten zijn van het gemeenschappelijk veiligheidsbeleid, en niet de lijn die Sarkozy uittekende. Het advies van het Internationaal Gerechtshof van Den Haag over de verplichting voor elke staat om onderhandelingen voor totale kernontwapening op te starten én tot een goed einde te brengen, voorziet een juridisch kader. Een ontwerpverdrag bestaat al in de schoot van de Algemene Vergadering van de VN. De publieke opinies in Europa en in de wereld moeten van zich laten horen opdat onze leiders de weg naar vrede zouden inslaan.

Georges Spriet is secretaris van Vrede

HET FAILLIET VAN HET DOLLARSYSTEEM. VAN STEUNPILAAR TOT ACHILLESPEES VAN DE WERELDECONOMIE

| Pieter Teirlinck |

De dollar is nog steeds de belangrijkste reservemunt en handelsmunt in de wereldeconomie, maar verliest gestaag terrein. De dollarkoers zakt in waarde t.a.v. de euro, haar plaats als internationale handelsmunt wordt sterk in vraag gesteld en meer en meer landen zoeken een alternatief voor het dollarsysteem omwille van economische en/of politieke redenen.

HOE KOMT DE DOLLAR AAN ZIJN DOMINANTE POSITIE?

Op het einde van WOII (1944) werd het Bretton Woods akkoord gesloten tussen de geallieerden. Dit akkoord omvatte een internationaal monetair systeem dat de naoorlogse economische wereld vorm zou geven en waarin de VS haar preferenties in grote mate zou kunnen doordrukken. De VS kwam immers als sterkste economische en militaire macht uit de tweede wereldoorlog en beschikte o.a. over meer dan twee derde van de wereldgoudreserves.

Het Bretton Woods akkoord moest leiden tot een heropbouw van de wereldeconomie en een grotere internationale monetaire stabiliteit om een derde wereldoorlog te voorkomen. Het trauma van de tweede wereldoorlog en de Grote Depressie (1929), waarbij landen een economische politiek voerden van muntdevaluaties¹ en het optrekken van handelsbarrières² om economisch meer concurrentieel te worden t.o.v. de buurlanden (zogenaamde economische oorlogsvoering), was immers desastreus gebleken. De vooroorlogse economische politiek leidde op heel korte termijn tot voordelen voor de nationale industrieën, maar mondde al snel uit in een algemeen verlies aan inkomen, massale werkloosheid, een achteruitgang van de wereldhandel en werd een van de onderliggende oorzaken van de tweede wereldoorlog.

De noodzaak drong zich dus op om de internationale monetaire wereld in de toekomst meer onder controle te brengen. Alle nationale munten zouden een vaste koers aan-

Kevin Van Wonerghem

houden (vaste ruilvoet) ten aanzien van de goudstandaard waardoor plotse muntdevaluaties niet meer mogelijk zouden zijn en er meer prijsstabiliteit zou ontstaan.³ Ook de dollar werd aan de goudstandaard gekoppeld. Verder werd het IMF (internationaal Monetair Fonds) opgericht om dit monetair systeem te controleren. Ook de IBRD (Internationale bank voor Heropbouw en Ontwikkeling), een onderdeel van wat we nu de Wereldbank noemen, werd toen opgericht om leningen te verstrekken. De VS leverde als rijkste land de grootste financiële bijdrages in de werking van beide organisaties en kreeg er dan ook het meeste zeg-

enschap over⁴. Dit monetair systeem werd geacht te functioneren binnen een economisch wereldsysteem van vrijhandel in producten en kapitaal, dat op zijn beurt de handelsbarrières moest wegwerken en de afzetmarkt voor producten moest vergroten.

AS GOOD AS GOLD

Hoewel alle munten in theorie aan de goudstandaard gebonden werden, kreeg de dollar een centrale rol in dit systeem toebedeeld. Er was immers niet genoeg goud voorhanden om voldoende liquiditeit te voorzien in de snel groeiende wereldhandel. Bovendien is goud ook niet zo handig in financiële transacties. Aangezien de VS economie bij uitstek de sterkste was in de wereld, werd voor de dollar geopteerd als internationale reservemunt. De VS beloofde om dollars rechtstreeks voor goud inruilbaar te maken aan een vaste ruilvoet. Daarmee werd de dollar dus zo goed al goud (*as good as gold*). De nationale munten werden in de praktijk aan de dollar gekoppeld en van nu af aan werden de meeste internationale transacties in dollar uitgedrukt en werd de dollar de belangrijkste handelsmunt en reservemunt.

EINDE VAN HET BRETTON WOODS SYSTEEM

De Vietnam-oorlog bracht echter een einde aan het Bretton Woods systeem. De Amerikaanse schulden liepen zo hoog op dat de centrale banken vreesden dat de dollar waardeloos zou worden. Ze prefereerden nu goud boven dollars. Hierdoor namen de

Amerikaanse goudreserves zo sterk af, dat president Nixon besliste om de dollar los te koppelen van de goudstandaard. De vaste wisselkoersen werden gelost en de waarde van de dollar begon te schommelen t.o.v. andere munten. Niet langer het goud, maar het vertrouwen in de politieke en economische macht van de VS bepaalde van nu af aan de waarde van de dollar.

Ondertussen wordt echter ook de economische en politieke macht van de VS in vraag gesteld. De VS is niet langer de onbetwiste economische wereldleider. De totale schuld van de VS bedraagt ondertussen meer dan 3 keer het BNP (zie artikel 'Amerikaanse schuldenberg' in vorig tijdschrift). Het land zucht onder een crisis zonder weerga in haar financiële sector en vecht tezelfdertijd twee overzeese oorlogen uit. Bovendien bouwt de VS jaar na jaar een groot handelstekort op met het buitenland. In 2006 bijvoorbeeld bedroeg dat tekort 759 miljard dollar, 5,7% van het Amerikaanse BNP.

Er wordt met andere woorden 'op de kap geleefd' van het buitenland en meer bepaald de Aziatische landen. China bijvoorbeeld blijft massaal Amerikaanse staatsobligaties opkopen zodat de koers van de Chinese munt met de dollar op gelijk hoogte blijft, om hun export naar de VS niet in het gedrang te brengen. Maar de VS zit zonder enige twijfel in zeer slechte papieren. De waarde van de dollar is dan ook serieus aan het afnemen t.o.v. de euro (in het piekjaar 2000 was een dollar 1,2 euro waard, vandaag is dat nog net iets meer dan 0,6 euro!). Dit brengt een aantal korte termijn voordelen voor de VS met zich mee: het is goed voor de export van Amerikaanse producten, verlicht de Amerikaanse uitstaande schuldenlast bij de Aziatische landen en vermindert de jaarlijkse schuld op de handelsbalans. Maar het ondergraaft ondertussen de geloofwaardigheid van de Amerikaanse economie.

WAAROM KOMT ER DAN GEEN ABRUPT EINDE AAN HET DOLLAR-SYSTEEM?

De dollar blijft toch de belangrijkste internationale reservemunt en handelsmunt bij uitstek. Alle centrale banken in de wereld

hebben een grote voorraad geldreserves in allerlei munten liggen en het grootste aandeel daarvan is nog steeds de dollar, maar het aandeel daarvan daalt gestaag (van 70% in 2000 naar 63,3% in 2007). China heeft de grootste dollarreserve, meer dan 1.400 miljard \$, gevolgd door Japan die een dollarreserve heeft van 1.000 miljard \$. Buiten de VS zouden er meer dan 11.000 miljard dollars in de banken gehouden worden. Een van de redenen waarom het aandeel van de dollar gestaag daalt in de internationale muntreserves is de introductie van de euro in 1999. Het aandeel van de dollar blijft echter ruim twee keer zo groot als de euro (26,5%).

Op de internationale markt worden vele producten, waaronder olie en grondstoffen, uitgedrukt in dollars (vandaar de term petrodollar), maar ook de handel in aandelen gebeurt in deze munt. Dat maakt het enerzijds gemakkelijk om prijzen te vergelijken voor verkopers en kopers. Anderzijds brengt dit voor de VS het prettige voordeel met zich mee dat er bij een gestaag groeiende wereldeconomie die uitgedrukt wordt in dollars, een constant grote vraag blijft naar dollars. Op die manier kan de VS dollars blijven drukken en ongestoord schulden aangaan om bijvoorbeeld kostelijke oorlogen te voeren en belastingverminderingen door te voeren. Sommigen omschrijven dit als het uitschrijven van blanco cheques die nooit geïnd worden.

DE REST VAN DE WERELD ZIT EIGENLIJK MET EEN DILEMMA

Een dalende dollarkoers betekent wel dat die enorme reserves die in het buitenland aangehouden worden altijd maar minder waard zijn, dus diversificatie van de geldreserves dringt zich op bij de nationale banken. Maar massaal alle dollars op de markt gooien en omruilen voor een andere munt zou de dollar compleet doen crashen, wat de waarde van de overblijvende reserves zou decimeren en de VS consumptie van buitenlandse producten abrupt zou stoppen. Dumpen van de dollar is dus geen optie.

De positie van de dollar als dominante handelsmunt wordt wel in vraag gesteld. Iran

en Venezuela stellen de link tussen de dollar en olie expliciet in vraag, maar krijgen het onderwerp niet op de agenda van de OPEC (kartel van olieproducerende landen). Iran heeft reeds verschillende keren aangekondigd dat het zelf een oliebeurs zou oprichten waarin allerlei olieproducten zouden verkocht worden in euro (voorlopig blijft het bij aankondigingen). Het is wel een feit dat Iran heel bewuste pogingen onderneemt om de dollardominantie te ondergraven. Japan bijvoorbeeld betaalt sedert juli 2007 haar olieleveringen door Iran in Yen (ter waarde van 5 miljard Britse pond in 2006). Een einde van de oliehandel (goed voor een omzet van 2000 miljard dollar in 2007) in dollar zou de vraag naar dollars ernstig doen afnemen.

We zitten vandaag waarschijnlijk in een gevaarlijke overgangperiode. De controle op de internationale monetaire politiek is volledig ondergraven en de VS verliest haar economische en politieke leiderschap. Is de VS van plan om haar schulden terug te betalen of zal de rest van de wereld het tot nog toe rijkste land van de wereld blijven sponsoren? En zo ja, zal dat gebeuren op vrijwillige basis of onder toenemende dreigementen?

Pieter Teirlinck is stafmedewerker Vrede vzw.

¹ Door de nationale munt te devalueren in waarde t.o.v. de waarde van de munt van een buurland, worden de eigen producten goedkoper in prijs op de internationale markt, wat goed is voor de export. Omgekeerd wordt het product van het buurland duurder en zal zijn export vermindern.

² Door handelsbarrières, zoals bijvoorbeeld invoertarieven, op te drijven voor buitenlandse producten worden de eigen producten aantrekkelijker in prijs en vermindert dus de import van buitenlandse producten.

³ De Britse onderhandelaar Keynes wou geen koppeling aan de goudstandaard maar aan een nieuwe wereldmunt genaamd de Bancor. In zijn systeem zou er niet alleen prijsstabiliteit nastreefd worden, maar ook een jaarlijkse afrekening van de handelsbalans, waarbij zowel de schuldenaar als de schuldeiser inspanningen moesten doen om het verschil weg te werken.

⁴ De VS heeft het grootste stemgewicht binnen het IMF en een de facto vetorecht. De voorzitter van de Wereldbank wordt door de Amerikaanse president benoemd. Beide instituten bevinden zich in Washington, VS.

MYANMAR: SPELEN MET SLACHTOFFERS

I Willy Van Damme I

Myanmar (Birma) is volgens de meeste statistieken het armste land in Azië en de ramp van 5 mei met de cycloon Nargis, met haar mogelijks meer dan 150.000 doden, zal dat alleen maar verergeren. Men trof immers het hart van de rijst-productiegebieden juist een maand voor het planten moest starten. Myanmar dat anders een kleine rijstexporteur is, zal het komende jaar zelf rijst moeten invoeren. En rijst is het voorbije jaar als gevolg van de internationale voedselcrisis een heel pak duurder geworden. Myanmar zal dan ook een gepeperde rekening gereserveerd krijgen.

EEN VIJANDIGE BUITENWERELD

De schade in de delta van de Irrawaddy zal daarom niet tot de vernietigde steden, woningen en velden in die regio beperkt blijven, maar het ganse land diep treffen. Voor de 54 miljoen inwoners van Myanmar geen goed vooruitzicht. Evenmin trouwens voor de generaals die het land via de eufemistisch genoemde 'Staat Vrede en Ontwikkelingsraad' strak besturen. Het grootste probleem voor de regering van het land is immers dat terwijl de buurlanden elders in de regio al decennia snel groeien en even welvarend als Europa en de VS worden, hun land verpauperd achterblijft. De druk door de bevolking van onder uit op de junta, geleid door generaal Tan Shwe, zal daarom toenemen. En die wil het land zoveel mogelijk van de buitenwereld blijven afsluiten. De grote spanning tussen de bevolking en de generaals zal als gevolg van deze ramp dan ook nog verder toenemen. Het verklaart de reactie van de generaals naar de bevolking maar vooral ook naar de buitenwereld toe.

En dat het afsluiten van het land van de buitenwereld door de generaals desastreuze gevolgen had voor de bevolking bleek uiteraard opnieuw. Terwijl het de grootste natuurramp in decennia was in de Golf Van Bengalen -waar cyclonen zich normaal richten op Bangladesh- en zeker de grootste natuurramp uit de moderne geschiedenis van Myanmar was, bleef de junta halsstarrig elke grootschalige buitenlandse hulp weigeren. De voor de generaals vijandige buitenwereld moest maar wegblijven. De naar autarkie (het al

dan niet economisch zo min mogelijk afhankelijk zijn van anderen) strevende generaals zouden het wel allemaal zelf oplossen. Dat zelfs een blinde kon zien dat dit hun povere middelen te boven ging was voor hen geen argument.

De generaals die de afgelopen decennia Myanmar bestuurden hebben een hekel aan de buitenwereld en zien autarkie als het ontwikkelingsmodel voor hun land. Of het land wegzinkt in de armoede of niet, is hierbij voor hen geen punt van discussie. De buitenwereld is boosaardig en dat beeld moet in hun ogen zo blijven. Buitenlandse hulpverleners die mensenlevens redden en dorpen helpen heropbouwen kunnen dat beeld van kwaadaardige vreemdelingen immers zo doorprikken. Pas op 18 mei, twee weken na de ramp, trok Tan Shwe naar het gebied om de toestand te bekijken. En slechts op 19 mei werd er eindelijk internationaal vergaderd om te zien wat men kon doen. Meer dan twee weken, die voor de hulpverlening essentieel waren, gingen zo verloren. Dit zorgde uiteraard voor vele duizenden extra doden.

WESTERSE HUICHELARIJ

En onmiddellijk bleek hoezeer niet alleen de lokale militaire junta maar ook de EU en de VS de slachtoffers van cycloon Nargis vooral als speelgoed gebruikten in hun machtsspelletjes. Wie hierbij het meest opviel, en niet voor de eerste maal, was Bernard Kouchner, de Franse minister van Buitenlandse Zaken. Als een volleerde clown stelde die voor het land binnen te vallen om dan hulp te kunnen verlenen.

Volgens zijn visie, die ook elders bij bewindslui, intellectuelen en media in Europa en de VS weerklink vond, moest men zich met geweld toegang verschaffen tot de delta van de Irrawaddy, waarin ook de vroegere hoofdstad Yangon (Rangoon) ligt, om met militaire vliegtuigen en oorlogsschepen hulp te kunnen verlenen. Zich dus schietend en met kanonnen een weg banen door een gebied waar miljoenen mensen wonen om zeggend de overlevenden te helpen. Complete waanzin natuurlijk, iets waarop Kouchner en zijn baas Nicolas Sarkozy -gekend voor zijn chaotisch binnen- en buitenlands beleid- een monopolie lijken te hebben. Uiteraard werd dit hallucinant plan wegens onbruikbaar, na wat weken in alle stilte afgevoerd in de media. Alsof dit idioot voorstel nooit was geopperd.

De houding van de VS en de EU was weer zeer dubbelzinnig. Zo is er immers het verhaal van het Franse bedrijf Total en het Amerikaanse Chevron die in Myanmar aardgas exporteren en op die manier zorgden voor een belangrijk deel der buitenlandse valuta van het generaalsregime. Iets waar men in Washington en Europa liefst zedig over zwijgt.

Helemaal grof is natuurlijk dat men nu plots stelt hulp te willen verlenen aan een land dat men gelijktijdig economisch blijft wurgen. Mensen die vanuit het buitenland bijvoorbeeld Amerikaanse dollars naar Myanmar wilden overschrijven om zo lokale hulporganisaties te steunen kregen hun geld onbesteld terug als gevolg van het Amerikaanse embargo. Zo krijgt de bevolking van Myanmar zelfs minder hulp

dan die in Zimbabwe en Noord-Korea, de zwarte schapen bij uitstek van de Westerse regeringen. Hoe valt dit allemaal met elkaar te rijmen?

DE BULLEBAK

En hoewel men perfect wist dat men zonder de goedkeuring van de Myanmaarse generaals geen toegang kreeg tot het land, speelde men het bijzonder hard in plaats van diplomatisch, wat voor de slachtoffers niet zo constructief was. Zo was er de toespraak van Laura Bush - echtgenote van ex-president Bush - waarin de generaals door haar werden uitgescholden. Een teneur die in zowat alle toespraken en persberichten van Westerse regeringen te vinden was. De gevolgen lieten zich raden. Zelfs de vrienden van ASEAN, de Associatie van Zuidoost-Aziatische Naties en Ban Ki-moon, secretaris generaal van de Verenigde Naties werden lange tijd wandelen gestuurd. De vrees van de generaals voor een Westerse destabilisatie van hun junta was te groot en ook begrijpelijk. Zeker als men weet dat sommige hulporganisaties sterk geïnfilteerd zijn door allerlei inlichtingendiensten. Bovendien eiste de Verenigde Staten dat Myanmar voor de hulpverlening gebruik zou maken van Amerikaanse oorlogsschepen, vliegtuigen en helikopters. Een aanbod waarvan men perfect kon weten dat het onaanvaardbaar was voor de Myanmaarse junta. Men kan een regering moeilijk een hele tijd met oorlogsschepen bedreigen en hen dan wat later voorstellen die te gebruiken voor hulpverlening. De indruk is dan ook dat de drukdoenerij van de Europese en Amerikaanse regeringen vooral als doel had de junta verder zwart te maken en minder van doen had met het bieden van hulp aan de bevolking. Niet verbazend dus dat de hulp die Brussel en Washington beloofden, totaal onvoldoende is. Typerend is de 100.000 euro die Geert Bourgeois, Vlaams minister van Ontwikkelingsamenwerking, in een persbericht aankondigde. Een wel erg

beschamende aalmoes. Bovendien weet men nu al dat van die Westerse beloften ook niet veel zal terecht komen. De bevolking van de regio zal in de praktijk vooral op eigen krachten de ramp moeten te boven komen. Aangezien het levensniveau er erg laag is, zal die wederopbouw misschien wel gemakkelijker verlopen dan gevreesd. Er is immers niet veel op te bouwen.

Generaal Tan Shwe

MACHTSVERHOUDINGEN

Wat deze hele humanitaire crisis echter opnieuw ten volle toont, is de huidige machteloosheid van de VS en de EU in Azië. In die regio hebben ze de controle bijna geheel verloren aan de nieuwe lokale machten. In het geval van Myanmar dan vooral aan China en ASEAN, de regionale organisatie van Zuidoost-Aziatische landen opgericht in 1967 door de Filipijnen, Indonesië, Maleisië, Singapore en Thailand. (Brunei, Birma, Cambodja, Laos en Vietnam zijn ondertussen ook lid geworden). Typerend is dat de Europese en Amerikaanse regeringen naar Thailand, China en Indonesië moesten trekken om met de generaals in Myanmar te kunnen praten. De VS stelde zelfs voor Amerikaanse vliegtuigen voor tijdelijk gebruik in Myanmar aan Indonesië te leveren, zodat dit laatste land de vliegtuigen dan in haar kleuren zou kunnen overschilderen. Het werd geweigerd. Ook de plannen voor een actie via de VN van war-

hoofd Kouchner werden snel afgeblazen om de simpele reden dat men geen enkele steun kon verwachten van de landen uit de regio en dat ze op felle tegenstand van China en Rusland zouden stuiten. Zoals met de crisis van vorig jaar rond de protesterende boeddhistische monniken, was het China samen met ASEAN die het beleid van de buitenwereld grotendeels bepaalden. Japan en buurland India waren slechts goed voor een tweede-rangrol. Wat voor veel discussies zal zorgen, niet alleen in Delhi en Tokio.

Toch lust men ook in Azië de Myanmaarse generaals niet echt en is men voorstander van een ander beleid, vooral dan economisch, maar zij dreigen niet voortdurend met acties. En net zoals de EU en de VS hun producten graag willen slijten, zo is dat ook het geval voor de regeringen en bedrijven uit Aziatische landen. Net zoals Washington en de EU geen problemen hebben om handel te drijven met een roofdier als president Museveni in Oeganda, zo hebben China en de ASEAN-landen weinig problemen met Tan Shwe. Zolang er maar geld te verdienen valt voor de regeringen en de zakenlui. In de VS en de Europese hoofdsteden schreeuwt men voortdurend over mensenrechten en democratie, maar het zijn de kreten van de machtelozen. Nog steeds denken bepaalde Westerse leiders dat ze waar ook ter wereld met wat gebrul en via het positioneren van enkele kanonneerboden de zaak naar hun hand kunnen zetten.

De realiteit en de internationale tegenstand, dwingt hen keer op keer tot inkeer te komen. De 'Nieuwe Amerikaanse Eeuw' is er één waarbij de VS moet leren mee in de pas van anderen te lopen. Wil de Europese Unie in de toekomst een rol van belang blijven spelen in de wereld dan moeten de regeringsleiders in de Derde Wereld behandeld worden zoals de collega's binnen de EU. Of hoe cycloon Nargis toonde hoe de nieuwe wereldorde realiteit wordt. ■

LIBANONS FLIRT MET DE BURGEROORLOG

I Ludo De Brabander I

Wat velen al lang vreesden werd begin mei dit jaar bewaarheid. Milities van regering en oppositie gingen in de straten van Beiroet met elkaar in de clinch. Daarbij vielen tientallen doden en gewonden. In de Qatarese hoofdstad Doha kwamen de politieke rivalen tot een overeenkomst. Maar de essentie van het probleem, het sektaire karakter van het Libanese politieke bedrijf, blijft onaangeroerd en is met de recente gebeurtenissen nogmaals aangescherpt.

Met het akkoord van Doha is Libanon voorlopig aan het gevaar van een nieuwe burgeroorlog ontsnapt. Voorlopig, want wat de diverse partijen hebben bedongen is een consensus die het sektarisme eerder versterkt dan verzwakt. Maar de politieke impasse die het land 18 maanden in een zware politieke crisis hield, is in elk geval doorbroken. Onder auspiciën van de emir van Qatar, sjeik Hamad bin Khalifa Al-Thani, werd na vier dagen onderhandelen een akkoord over de machtsdeling in het land bereikt¹. Er komt een nieuwe eenheidsregering met 30 leden, verdeeld over enerzijds de parlementaire meerderheid verenigd in het '14-maart blok' dat 16 zetels krijgt en anderzijds de oppositie die -zoals gevraagd- een blokkeringsrecht krijgt met 11 zetels. Tenslotte zijn er nog 3 zetels in te vullen door de verkozen president. Parlementsvoorzitter Berri (van de sjiitische Amal-oppositiepartij die in een alliantie zit met Hezbollah) riep meteen het parlement samen om een ander onderdeel van het akkoord uit te voeren, namelijk het houden van een stemmingsronde om Michel Sleiman tot nieuwe president te kiezen. Michel Sleiman was tot dan de commandant van het Libanese leger. Sinds het aftreden van Emile Lahoud in november 2007 zat het land zonder staatshoofd. Sleiman kreeg alle stemmen achter zich - op 6 onthoudingen na - en lijkt daarmee dus een goede consensusfiguur te zijn. Het belangrijkste onderdeel van het Doha-akkoord gaat over een nieuwe electorale wet die op sektaire basis is onderhandeld. In 2009 komen er verkiezingen op basis van kleine kiesomschrijvingen ('qada'), anders dan de verkiezingen van 1996 en 2000 die gehouden wer-

den op basis van de 6 (grotere) provincies of Muhafaza. Het is de opdeling van Beiroet in qada's die bijna voor een mis-

via de Libanese pers, Hezbollah ervan beschuldigde een geheim communicatienetwerk op de luchthaven in Beiroet te

Hezbollah heeft met zijn militaire acties de belofte om de wapens niet in Libanon in te zetten gebroken en daarmee is ook de legitimiteit om deze wapens te mogen behouden als verzetsorganisatie tegen Israël zwaar geschonden.

lukking van de onderhandelingen zorgde. Uiteindelijk is er gekozen om Beiroet (voorheen een kiesdistrict) op te delen in drie kiesomschrijvingen, met een christelijk (5 zetels), gemengd (4 zetels) en een soennitisch gedomineerd district (10 zetels). De wapens van Hezbollah, waar het uiteindelijk voor een groot deel om draaide, kwamen niet ter sprake. Wel is er een passage opgenomen die stelt dat alle partijen zich ertoe verbinden om niet naar de wapens te grijpen of geweld te gebruiken om politieke conflicten op te lossen.

HEZBOLLAH ZET DE PUNTJES OP DE I

De politieke doorbraak in dit ingewikkelde Libanese schaakspel is te danken aan een -wellicht foutief ingeschatte- provocatie van de kant van de meerderheidspartijen. De Druzenleider, Walid Jumblatt, stak het vuur aan de lont toen hij op 1 mei 2008

onderhouden². Hij suggereerde bovendien dat het vanuit de door sjiieten bewoonde wijken gemakkelijker was om een militaire raketaanval op vliegtuigen te organiseren. Een paar dagen later deed Jumblatt er nog een schepje bovenop toen hij ertoe opriep om de Iraanse ambassadeur het land uit te zetten en Iraanse vliegtuigen uit Beiroet te verbannen, want deze zouden wapens en geld voor Hezbollah kunnen vervoeren. Daarop besloot de regering om de sjiitische veiligheidschef van de luchthaven te ontslaan omdat deze de installatie van af luisterapparatuur en camera's zou hebben toegelaten en startte ze bovendien de procedure op om een illegaal telecommunicatienetwerk van Hezbollah te ontmantelen. De regering sprak over de hele affaire als "een aanval op de staatssoevereiniteit". Daarmee was het hek van de dam. In een speech reageerde Hezbollahleider Nasrallah furieus en hij noemde de ontmanteling van

het telecommunicatienetwerk een “oorlogsverklaring tegen het verzet”. De ervaren en goed georganiseerde Hezbollah-militieleden trokken de straat op en controleerden in een mum van tijd West-Beiroet en ontwapenden de militanten van Saad Hariri’s Toekomstpartij, de belangrijkste regeringsfractie. Nasrallah liet verstaan dat de actie zou voortduren tot de regering haar beslissing zou terugschreeven. Uiteindelijk zouden er minstens 65 doden vallen en een veelvoud aan gewonden.

van de traditie dat de verschillende Libanese politieke rivalen hun agenda deels laten bepalen of beïnvloeden door buitenlandse machten. De strijd om het netwerk past dus evenzeer in de context van de grote regionale strijd van Israël en de VS tegen Syrië en Iran⁴. Dezelfde inzet dus als de oorlog in de zomer van 2006. Een militaire actie tegen Iran, waarvoor de plannen al lang op de Amerikaans-Israëlische tafels liggen, kan maar slagen als de Israëlische noordflank bevrijd is van de Hezbollah. Verschillende bronnen zien

Zij stellen dat zelfs de aanwezige diplomaten compleet verrast waren door de gebeurtenissen. Of zoals Josh Landis, een Libanon-Syrië expert, het stelde: “het is moeilijk te geloven dat Washington zo dwaas zou zijn”⁵. Een simpelere verklaring zou zijn dat de regeringspartijen zich gewoon bedreigd voelden door een spionagenetwerk van Hezbollah op de luchthaven die intensief door regeringsleden wordt gebruikt, in combinatie met een politiek-militaire misrekening om Hezbollah eens goed aan te pakken.

Beiroet: oppositie kampeerde tijdens crisis voor het parlement

Hoe moet de hele affaire nu geïnterpreteerd worden? Wat speelt mee op de achtergrond? Wie wint en wie verliest uiteindelijk? Eerst en vooral is er de betekenis van het telecommunicatienetwerk voor Hezbollah. Het gaat om hetzelfde netwerk dat het Israëlische leger zoveel kopzorgen bezorgde tijdens de oorlog in juli 2006. Ondanks het feit dat Israël over de technologische capaciteit beschikt om alle telecommunicatienetwerken te monitoren, bleek dat van Hezbollah niet te kraken, tot grote frustratie van de Israëli's en de Verenigde Staten³. Dit zorgde er zoguenaamd mee voor dat Hezbollah het Israëlische leger kon terugdringen. In de ogen van Hezbollah betekent het ontmantelen ervan een zaak van leven of dood, wat de heftige reactie op pogingen daartoe verklaart. Ten tweede, kan je het politieke gebeuren in Libanon niet los zien

daarom deels de hand van Washington in de demarche om Hezbollah te provoceren. De VS hoopt zo het ultieme argument te creëren voor een nieuwe Israëlische oorlog in Libanon of toch minstens een versterking van de politiek-militaire positie van de lokale bondgenoten. Zo zijn er verschillende berichten over de herkomst van de milities van de Toekomstpartij verschenen. Die zouden door de VS en Saoedi-Arabië gefinancierd, bewapend en in sommige gevallen zelfs (in Jordanië) getraind zijn. Ideologisch zijn ze anti-sjiitisch. Nu de soennitische milities van de Toekomstpartij een complete miskleun zijn gebleken, hebben de VS in de grotere achterliggende strijd uiteindelijk terrein verloren aan Iran en de Hezbollah. Deze vaststelling maakt het voor andere bronnen juist ongeloofwaardig dat het hele scenario door de VS zou zijn uitgetekend.

De opdracht om tegen Hezbollah op te treden mag dan al niet rechtstreeks afkomstig zijn van de VS-ambassade, maar de snelheid waarmee VN-Midden-Oosten gezant, Terje Roed-Larsen, met de affaire van Hezbollah's telecommunicatienetwerk naar de VN-Veiligheidsraad stapte, doet toch vermoeden dat er iets meer aan de hand is. Al op 8 mei informeerde Roed-Larsen de VN dat Hezbollah “een enorme paramilitaire infrastructuur handhaaft” die “een bedreiging vormt voor de regionale vrede en veiligheid”⁶.

De Libanonkenner en journalist Jim Quilty ziet de verantwoordelijkheid van Washington vooral in wat hij het cultiveren van de ‘cultuur van onverzoenlijkheid’ noemt bij de regering Siniora sinds de oorlog van 2006. Daardoor werd een dialoog met de oppositie tegengewerkt. In de ogen van de VS is Hezbollah een terroristische organisatie en een verlengstuk van aartsvijand Iran. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat het slechtst denkbare scenario voor de regering Bush een eenheidsregering is met daarin nog eens een sleutelpositie voor Hezbollah. In dat opzicht zijn de recente ontwikkelingen in Libanon voor het Witte Huis een behoorlijke stap achteruit. Tegelijk legt de rol van Washington een blijvende hypotheek op de politieke stabiliteit in Beiroet, want het is niet ondenkbaar dat er vanuit Washington en Israël pogingen zullen komen om de regering en oppositie terug uit elkaar te spelen.

Een ander opvallend feit is dat het Doha-akkoord er kwam zonder enige rol van betekenis voor Saoedi-Arabië. Het was het kleine Qatar dat erin slaagde om een doorbraak te forceren in een op het eerste

zicht uitzichtloos conflict. Qatar, dat in de zomer van 2006 het verzet van Hezbollah prees en sprak van de “eerste Arabische overwinning”, werpt zich tegenwoordig op als proactief bemiddelaar rond verschillende conflicten in de regio⁷. Het diplomatieke succes rond Libanon kan mee verklaard worden door de banden die Qatar heeft met de rivaliserende fracties in Beiroet en hun regionale bondgenoten. Doha's goede relaties met Washington hebben niet verhinderd dat dit ook het geval is met Teheran en Damascus. Qatar is ook een van de weinige Arabische staten die politieke contacten met Israël onderhoudt. Die bijzondere positie vormde ongetwijfeld een goede uitgangsbasis om tot een akkoord te komen ten koste van het prestige van Saoedi-Arabië. Anders dan Qatar heeft Saoedi-Arabië enkel zeer goede relaties met de soennitische politieke familie Saad Hariri en steunt het volop de regering Siniora. Met andere woorden, te nauw verbonden met één kamp om een goede bemiddelaar te zijn. Tijdens het conflict zei de Saoedische minister van Buitenlandse Zaken, Saud Al-Faisal, veelbetekenend dat de steun van Iran aan de ‘coup’ van Hezbollah de relaties van Teheran met de Arabische en islamitische landen zal beïnvloeden. De rol die Saoedi-Arabië in Libanon speelt is niet te onderschatten. Het heeft de middelen en mogelijkheden om soennitische milities te mobiliseren indien Riad ervan overtuigd is dat Libanon verloren is aan Iran, de grote regionale rivaal. De totale afwezigheid van Riad in de door de Arabische Liga gecopatroneerde onderhandelingen in Doha, is in dat opzicht geen al te positief signaal. Saoedi-Arabië zal in elk geval alle nodige inspanningen leveren om zijn invloed in Libanon te behouden en zijn status als regionale macht te verdedigen.

Tenslotte is er Hezbollah zelf. Hezbollah won heel wat krediet bij de Libanese bevolking -ook bij het niet-sjiitische deel ervan- door zijn succesvol verzet tegen Israël in de oorlog van 2006. Het recente conflict toont dat Hezbollah desnoods met militair machtsvertoon de zaken naar zijn hand kan zetten. Toch valt het op hoe terughoudend Hezbollah zich tot nu toe

heeft opgesteld. Het legde twee eisen op tafel: de intrekking van de beslissing om het telecommunicatienetwerk te ontmantelen en de terugkeer naar de dialoogtafel⁸. Dat Hezbollah niet uit was op een coup, zoals aan regeringszijde en in een bepaalde Westerse pers werd gezegd,

In de ogen van de VS is Hezbollah een terroristische organisatie en een verlengstuk van aartsvijand Iran. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat het slechtst denkbare scenario voor de regering Bush een eenheidsregering is met daarin een sleutelpositie voor Hezbollah.

bleek al uit hoe Hezbollahstrijders kort na de schermutselingen de veroverde posities vrijwel onmiddellijk overdroegen aan het leger. Ook in de onderhandelingen stelde Hezbollah zich terughoudend op door in de eerste plaats te blijven hame ren op de oude eis van een regering van nationale eenheid, terwijl tegemoetgekomen werd aan het regeringskamp rond de kwestie van de kiesomschrijvingen. Toch heeft Hezbollah met de militaire acties en de tientallen doden, de belofte om de wapens niet in Libanon in te zetten gebroken en daarmee is ook de legitimiteit om deze wapens te mogen behouden als verzetsorganisatie tegen Israël zwaar geschonden. Het anti-sjiitische kamp heeft hiermee in elk geval nieuwe redenen gekregen om de Hezbollah nog verder te wantrouwen en dus hardnekkiger te bevechten. Het is ongetwijfeld zo dat Hezbollah meteen van de zaak heeft geprofiteerd om de gebieden te zuiveren van wapens en militanten van de Toekomstpartij. Voor velen klonk Hezbollahleider Nasrallah daarom wellicht niet echt overtuigend als hij zei dat de hele operatie louter defensief bedoeld was. Ook het democratische gehalte van Hezbollah en de duidelijke statements van Nasrallah dat hij er niet op uit is om een islamitische republiek te installeren boeten aan geloofwaardigheid in bij delen

van de bevolking, zeker nadat de studio's van Hariri's Toekomst TV in brand werden gestoken (ook al waren daar Amal- en pro-Syrische SSNP-milities voor verantwoordelijk)⁹. Hoewel er nu politiek vooruitgang is geboekt kan op lange termijn alles even goed uitdraaien op een nieuwe polarisa-

tie. Daarbinnen heeft het imago en prestige van Hezbollah toch minstens een deuk opgelopen.

Ludo De Brabander is stafmedewerker Vrede vzw

¹ De Libanese krant The Daily Star publiceerde het Doha-akkoord in zijn editie van 22 mei 2008.

² Zie voor een uitgebreidere reconstructie van de feiten het rapport van de International Crisis Group (Policy Briefing, Middle East Briefing N°23, Beiroet/Brussel, 15 Mei 2008) en het artikel van Jim Quilty, 'Lebanon's Brush with Civil War in Merip' (<http://www.merip.org/mero/mero052008.html>)

³ Hanady Salman, 'In the eyes of Hezbollah' in: Al Ahram weekly, 21 tot 28 mei.

⁴ Ayman El-Amir, 'Skirting the Precipice' in: Al Ahram weekly, 21 tot 28 mei.

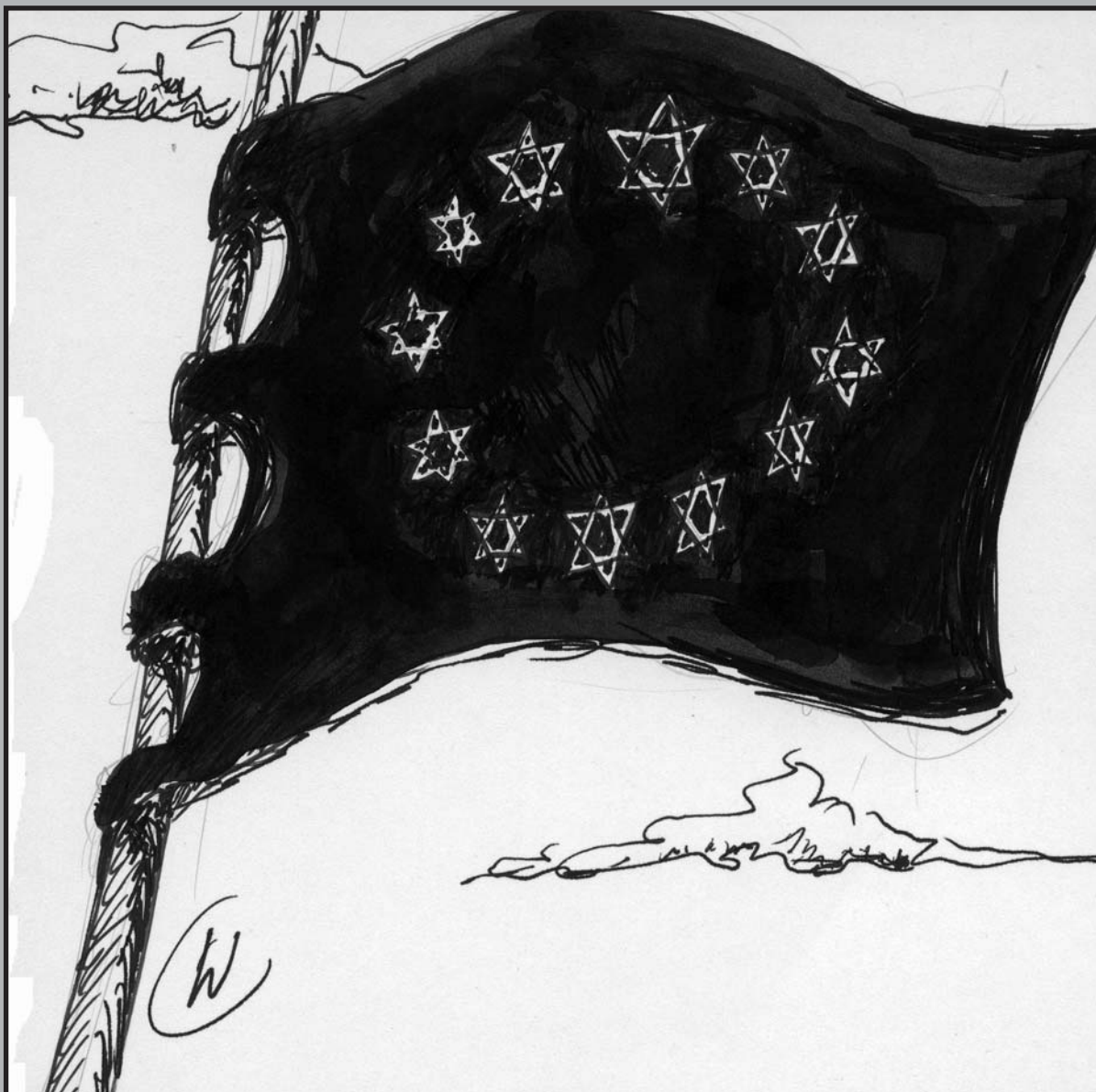
⁵ Khody Akhavi, 'Washington rallies behind embattled Lebanese government', IPS-bericht van 12 mei 2008 (zie: <http://ipsnews.net/news.asp?idnews=42334>)

⁶ Geciteerd in: Jim Quilty, 'Lebanon's Brush with Civil War' in: Merip. (<http://www.merip.org/mero/mero052008.html>)

⁷ Meena Janardhan, 'Lebanon Deal Confirms Qatar's Honest Broker Role', IPS-bericht, 26 mei 2008 (zie: <http://ipsnews.net/news.asp?idnews=42504>)

⁸ Lucy Fielder, 'A double Edged Sword' in: Al Ahram Weekly, 21-28 mei 2008.

⁹ SSNP staat voor de Syrische Sociale Nationalistische Partij.

DOSSIER

EUROPA NA LISSABON

Georges Spriet, Soetkin Van Muylem en Ludo De Brabander

- De Ierse burgers verwerpen het EU Verdrag van Lissabon
- Frankrijk, EU-voorzitter vanaf 1 juli 2008
- De relaties tussen EU en Israël zitten in de lift

DE IERSE BURGERS VERWERPEN HET EU VERDRAG VAN LISSABON

I Georges Spriet en Soetkin Van Muylem I

Reacties op het Ierse nee aan het EU-Verdrag van Lissabon, tonen het elitaire karakter van Europese beleidsvoerders en hun ongelooft in de democratie.

Het Europese gebrek aan respect voor en vertrouwen in de democratie blijkt eigenlijk al uit het feit dat Ierland de enigste lidstaat is, waar er een referendum werd gehouden over het Verdrag. Als de Ierse regering niet door een uitspraak van het Hooggerechtshof in 1986 verplicht was geworden om elke grondwettelijke bevoegdheidsoverdracht aan het volk voor te leggen, had ze het risico waarschijnlijk ook niet genomen. Om toch zo weinig mogelijk aan het toeval over te laten, werd een enorme pro-campagne op poten gezet. Er werden televisie-spotjes en folders gemaakt, informatierondes georganiseerd en de steden werden volgeplakt met ja-affiches. In zowel de toeristische, de arme als de

rijke residentiële wijken van Dublin ontsnapte geen enkele verkeers- of lantaarnpaal aan de tijdelijke versiering door plakaten met affiches erop. De kostelijke ja-campagne werd gesteund door alle grote partijen, behalve Sinn Féin. Deze partij bespeelde in haar nee-campagne vooral de nationalistische gevoelens met slogans zoals: "mensen zijn gestorven voor uw vrijheid, gooi ze nu niet weg!". Maar de bezwaren tegen het Verdrag van Lissabon waren zeker niet alleen gebaseerd op nationalistische sentimenten. Ad hoc bewegingen, minipartijtjes en ngo's slaagden er eveneens in om hun stem te laten horen, oa via grootschalige affichecampagnes, en de gebruikte slogans gingen regelmatig in op inhoudelijke punten uit het Verdrag. Sommigen waren gericht tegen de militariseringstrend binnen de Europese Unie (het uitgebreide defensieluik in het Verdrag), anderen vreesden dan

weer voor de sociale zekerheid (het povere sociale luik in het Verdrag). De angst dat Europese belastingen hoog zullen zijn en eerder ten goede zullen komen aan andere arme regio's in Europa werd ook regelmatig verwoord. In de pers en in debatten werd lustig geschermd met voor en tegenargumenten. Ierland leverde kortom het bewijs dat een referendum de aandacht voor de Europese politiek en het beleid, kan vergroten bij de burgers.

MILITAIRE LUIK

Uit enquêtes en nabeschouwingen bleek daadwerkelijk dat de Ierse afwijzing voor een deel het gevolg was van een veelheid aan inhoudelijke argumenten. Die konden zeer uiteenlopend

zijn (tegen abortus of voor het behoud van een EU-commissaris), maar bijvoorbeeld de 'militaire neutraliteit' van Ierland en de militarisering van de Unie werden zeer geregeld genoemd.

De nee-campagne had daar sterk op ingespeeld. Hier een uittreksel uit de massaal verspreide brochure van de Ierse vredesbeweging, getiteld: 'Stem nee. Voor een democratisch en gedemilitariseerd Europa': "De officiële Ierse neutraliteit - wat betekent dat Ierland niet deelneemt aan militaire bondgenootschappen of zijn grondgebied laat gebruiken door oorlogvoerende partijen - wordt definitief weggegooid. Onze politieke elite heeft al toegelaten dat meer dan een miljoen VS soldaten de Ierse luchthaven Shannon als tussenstation konden gebruiken om naar Irak te gaan. Dit is een flagrante overtreding van de internationale wet op de neutraliteit

Foto: Soetkin

(Den Haag Conventie 1907). Tegelijkertijd weigert de Ierse regering CIA vliegtuigen op te sporen die op weg zijn naar gevangenen (bvb. in Polen, Roemenië, Egypte) om gedetineerden naar deze illegale foltercentra te brengen... Het Lissabon Verdrag wil de Unie verder militariseren. Het stelt dat de militaire uitgaven van alle lidstaten moeten verhogen, en wil dat alle landen hun infrastructuur openstellen voor militaire activiteiten van de Unie. Het Iers leger wordt opgenomen in de militaire structuren en -planning van de EU, die gedomineerd worden door staten met een koloniaal verleden en een geschiedenis van gebruik van militaire macht voor politiek-economische doeleinden. Ierse troepen kunnen vanaf de inwerkingtreding bijvoorbeeld deelnemen aan een EU-interventie onder leiding van Frankrijk in Tsjad. Terwijl dit een missie is die door de VN is goedgekeurd, geeft Frankrijk via EUFOR steun aan het dictatoriaal regime in Tsjad dat verkiezingsuitslagen fraudeert en kindsoldaten inzet. Onder de officiële humanitaire bezorgdheid ligt de Franse wil verscholen om de westerse invloed uit te breiden over de olie en het uranium van het gebied. In de ogen van de lokale bevolking zijn Ierse troepen moeilijk te onderscheiden van Franse-, die door een groot deel van Afrika worden gehaat omwille van de gewelddadige koloniale geschiedenis. Het Lissabon-Verdrag zet de poort open voor onze deelname aan dergelijke controversiële militaire activiteiten van de Unie. Indien we de traditie van de Ierse neutraliteit hoog willen houden en onze troepen niet naar oorlogen willen sturen met neokoloniale bedoelingen, dan moeten we dit verdrag verwerpen”.

Er staat trouwens nergens in het Verdrag van Lissabon vermeld dat een VN-mandaat nodig is om een militaire interventie van de Unie uit te voeren. Gelijk welke regering zou dus kunnen deelnemen aan de planning, de training en het beheer van militaire activiteiten van de Unie, zelfs indien er geen VN mandaat voor is.

ZELFDE INHOUD, NIEUWE VERPAKKING

Het Verdrag van Lissabon is eigenlijk de vervanging van de gebuisde grondwet, met meer dan grotendeels dezelfde inhoud. In een ultieme poging het democratisch proces te tartten werd de afgewezen grondwet dus omgedoopt, zodat de tekst alsnog goedgekeurd kon worden met zo weinig mogelijk inmenging van de bevolking. Bovendien heeft de Europese elite er voor gezorgd dat de tekst quasi onleesbaar is door de artikels niet volledig uit te schrijven maar voortdurend te verwijzen naar eerder opgestelde teksten en verdragen. Het is met alleen de Lissabon-tekst in handen dus bijna onmogelijk om effectief te weten te komen wat er nu eigenlijk in staat. Sommige ministers hebben dit alles ook met zoveel woorden gezegd. Toch wel onvoorstelbaar! Mochten

pakweg premier Gizenga van de Democratische Republiek Congo of president Chavez van Venezuela op dergelijke wijze omspringen met grondwetsaanpassingen in hun landen, dan zouden de Europese hoofdkwartieren te klein zijn om de protesterende politieke klasse te huisvesten. Het is helaas één van de hoofdkenmerken van de buitenlandse politiek bij de EU-landen: twee maten, twee gewichten. Altijd de tekortkomingen van de anderen zien, maar het eigen beleid niet ter discussie stellen.

Niet alleen de Europese politieke elite is in dit bedje ziek. De intellectuele oneerlijkheid van bepaalde commentaarschrijvers zou als schoolvoorbeeld kunnen dienen van voorin genomen journalistiek. Als in 'De Morgen' geschreven wordt dat een "landje als Ierland, met zijn 4 miljoen inwoners, zou kunnen tegenhouden wat de rest van de Unie goedkeurt", gaat men doodleuk voorbij aan het feit dat geen enkel ander land zijn bevolking durft te vragen wat ze van dit Verdrag vindt.

In een ultieme poging het democratisch proces te tartten werd de afgewezen grondwet dus omgedoopt, zodat de tekst alsnog goedgekeurd kon worden met zo weinig mogelijk inmenging van de bevolking.

Een in commentaarstukken steeds terugkerende opmerking is dat dergelijke referenda in de eerste plaats een beoordeeling zijn van de nationale regeringen en niet gaan over de Europese Unie. Alsof een bijzonder groot deel van het nationale beleid in elke lidstaat niet volledig geconditioneerd wordt door de Europese richtlijnen, bvb. rond concurrentiekracht, liberalisering van de sectoren waar de openbare diensten in actief zijn, vergroten van de militaire vermogens,... om maar deze op te noemen.

Een ander veel gebruikt argument is dat er over zo'n tekst geen referendum kan gehouden worden. De zaak zou veel te ingewikkeld zijn om daar met een eenvoudig ja of nee op te kunnen antwoorden. Een valabel argument tegen referenda, maar in het geval van het Verdrag wordt van elk parlementslid van de lidstaten ook slecht een simpele ja of nee verwacht als zij de tekst ter goedkeuring krijgen. Zij hebben evenmin de bevoegdheid om de tekst op te splitsen of te amenderen. Waarom kunnen parlementsliden wat burgers niet zouden kunnen? Bovendien heeft de overgrote meerderheid van de leden van de nationale parlementen de tekst niet eens gelezen. Ze volgen gewoon het stembevel van hun partij. Als zelfs de Ierse EU-commissaris publiekelijk toegeeft dat hij het Verdrag niet heeft gelezen, moeten we toch niet sma-

lend neerkijken op de (Ierse) burger. Dergelijk elitair denken is de negatie van democratie. Een burger kan volgens deze redenering alleen maar over parkeerplaatsten of het aantal zitbanken in een parkje discussiëren. Om over plaats en belang van openbare diensten, over het niveau van sociale regelgeving, over het concept militaire interventie of over transparant bestuur een mening te hebben, is de gewone burger blijkbaar te dom. Een vijfde van de Ierse neen-stemmers motiveerden hun stemgedrag trouwens met het argument dat ze de inhoud niet kenden, en precies daarom geen groen licht wilden geven. Eigenlijk een bijzonder 'bewuste' houding van een wakkere burger: "Ik geef geen blanco cheque, ik wil weten waar het over gaat".

WAT NU?

De Europese elite is gewoonweg bang van de eigen bevolking. Bang dat de basislijnen van de huidige Europese constructie in vraag gesteld zouden worden. In synthese gaat het om de neo-liberale aard van de grondwet, het gebrek aan democratische controle, en de uitbouw van een militaire macht op termijn. Een meerderheid van de Ieren die de moeite hebben genomen om te gaan stemmen, heeft deze 'verklede grondwet' verworpen. Net zoals de Fransen en de Nederlanders dat voor hen al hadden gedaan. Wat staat er nu te gebeuren? De Franse president Sarkozy en de Duitse kanselier Merkel hadden lang voor de uitslagen bekend waren al verkondigd dat het ratificatieproces in de andere landen gewoon door moest gaan indien het referendum negatief uitdraaide. Na het referendum zei de premier van het Verenigd Koninkrijk, Gordon Brown, dat hij zijn programma rond de ratificatie niet door Ierland in de war zou laten sturen. Dat eerste reacties bij onze premier Yves Leterme en bij minister van Buitenlandse Zaken De Gucht, waren van dezelfde aard. Ondertussen zijn we al enige tijd verder en zijn er toch onweerswolken komen opzetten. Groot-Brittannië wil nu afwachten wat het Gerechtshof beslist rond de klacht van een burger die vindt dat de Britse houding tegenover dit Verdrag niet kan worden bepaald zonder referendum. De Tsjechische regering lijkt sterk te aarzelen en kon de eindtekst van de laatste Europese top afzwakken. Er staat niet langer klaar en duidelijk in dat de andere lidstaten moeten doorgaan met het ratificatieproces. Eén en ander

wordt nu eerder in een beschrijvende toon gesteld. Het Tsjechisch Constitutioneel Hof zal nu eerst nagaan of het Verdrag compatibel is met de eigen grondwet, alvorens het parlement te vragen dit Verdrag goed te keuren.

Een ander probleem is de organisatie van de verkiezingen voor het Europees Parlement in juni 2009. Welke zetelverdeling per land zal worden gevolgd? Die van het Verdrag van Nice of de (licht) afwijkende verdeling van het Verdrag van Lissabon? Met andere woorden, er zitten een paar kinken in

de kabel, maar het waarschijnlijke vervolg op dit Iers referendum zal toch een kopie zijn van wat in 2001 is gebeurd. Ook toen werd een Europees Verdrag (dat van Nice) door de Ieren verworpen, maar op de daaropvolgende Europese top in het Zweedse Göteborg, deed iedereen alsof ze nog nooit van een Iers referendum hadden gehoord. De Ieren werden toen gewoon aangemaand van het nog maar eens opnieuw te doen.

Foto: Soetkin

Misschien geeft men nu op korte termijn een opting-out-clausule over één of ander detail aan de Ieren, en gaat men binnen een jaar naar een nieuw referendum in Dublin?

Het zal wellicht een te democratische ingesteldheid vragen van onze elites om echt naar de burgers te 'luisteren'. Voor de derde keer wordt een gelijkaardig concept door volksraadplegingen geweigerd. Er is echt wel een verband tussen de afwijzing van de EU-grondwet door de Fransen en Nederlandse bevolking, de afwijzing van de opvolger van de grondwet door de Ierse bevolking en de drie grondkritieken van de nee-campagnes. Misschien zouden de teksten kunnen worden aangepast: minder neoliberalisme en minder concurrentie, meer samenwerking en solidariteit, betere sociale bescherming, meer transparantie, een echt Europees parlement, een Europese defensie die het grondgebied wil verdedigen maar niet een interventiemacht wil uitbouwen om overal de vrede met geweld te gaan opleggen.

En nu maar dure experts inhuren om na te gaan waar de kloof tussen de burger en de professioneel-politieke klasse toch vandaan komt.

FRANKRIJK, EU-VOORZITTER VANAF 1 JULI 2008

| Georges Spriet |

Het Franse voorzitterschap wou ambitieus zijn. Er werd op voorhand aangekondigd dat er in een reeks domeinen, zoals migratie, milieu, landbouwbeleid en defensie, serieuze doorbraken beoogd werden. Na de afkeuring van het Verdrag van Lissabon door de Ierse burgers is het op dit ogenblik echter helemaal niet duidelijk hoe Parijs een en ander zal kunnen en willen aanpakken.

Wellicht had de Franse president, Nicolas Sarkozy, zich de start van 'zijn' EU-voorzitterschap anders voorgesteld. Hij had zich al helemaal opgemaakt om de startblokken van de 'vernieuwde' Unie (Verdrag van Lissabon) in gereedheid te brengen en de ratificatie van het Lissabon Verdrag zou al in een vierde versnelling zitten. Sarkozy zou zich hebben kunnen bezighouden met kwesties zoals: wie wordt de nieuwe minister van Buitenlandse Zaken; wie wordt de voorzitter van de Raad. Hij had zich voorgesteld dat hij in zijn eigen hyperdynamische stijl enkele grote stappen vooruit zou kunnen zetten met Europa. Het Ierse 'Nee', is de grote spelbreker. Het is nog even afwachten hoe de Europese politieke klasse nu zal reageren op de Ierse opoffer. Kan de Unie een houding aannemen van 'business as usual', zoals het eigenlijk deed na de verwerping van het Verdrag van Nice door Ierland in 2001? Zal het Franse voorzitterschap kiezen voor de bulldozer-tactiek en de fanfare laten uitrukken, of zullen de omstandigheden haar dwingen de plannen eerder in mineur aan te pakken? Voor het referendum schaarde Frankrijk en Duitsland zich alleszins achter de mening van Commissievoorzitter Jose Manuel Barroso dat er geen plan B voorzien was bij een eventuele Ierse nee, dwz dat het ratificatieproces ongeacht de uitslag gewoon zou doorgaan. In een eerste reactie na het referendum kondigde Sarkozy alvast aan dat het Lissabon Verdrag onder geen beding heronderhandeld kan worden.

18 MAANDEN

Er wordt nog gewerkt aan het 18 maanden-programma van de drie opeenvolgende voorzitters van de Unie: Frankrijk, de Tsjechische Republiek en Zweden (elk 6 maanden voorzitter), maar het staat vast dat het een verderzetting van de huidige hoofdlijnen in de buitenlandse politiek beoogd. De strategie voor een verbeterde markttoegang is gebaseerd op een betere samenwerking tussen de Europese Commissie, de lidstaten en de zakenwereld. Het is de bedoeling concrete resultaten te bereiken voornamelijk wat het opheffen van niet-douane-verbonden hindernissen voor de internationale handel betreft,

zoals bijvoorbeeld maatregelen rond intellectuele eigendomsrechten. In het kader van het Europees Nabuurschap Programma (ENP) wil men volop gaan naar een meer specifieke aanpak per land. Een nieuwe overeenkomst met Oekraïne zou binnen de 18 maanden moeten kunnen worden afgesloten. Met Marokko moeten de gesprekken over een 'speciaal statuut' binnen dezelfde periode worden afgerond. Grotere aandacht voor de verbetering van de relaties met Moldavië, Georgië, Azerbeidzjan en Armenië is nodig. En mocht de politieke situatie in Wit-Rusland (Belarus) betekenisvol verbeteren, dan moet een volwaardige samenwerking in het kader van het ENP worden opgezet. Op 13 juli 2008 komt er een top in Parijs

Zowel president Sarkozy als kanselier Angela Merkel hebben wel al gewaarschuwd dat er geen nieuwe landen kunnen toetreden zonder dat het Verdrag van Lissabon volledig geratificeerd is.

om het Barcelona proces (het uitbouwen van een Euro-Mediterraan partnerschap op gebied van veiligheid, vrije handel en culturele en sociale samenwerking) te hervitaliseren. Sarkozy heeft, onder meer door Duitse druk, al wat gas moeten terugnemen met zijn plannen voor die Euro-Mediterrane gemeenschap. Het wetslagen van de top zal een eerste grote test worden voor het Franse voorzitterschap.

FRANSE PRIORITEITEN

Zoals gezegd zijn de voornaamste hoofdpunten van het Franse voorzitterschap: migratie, milieu en defensie. Wat migratie betreft wil Frankrijk de nadruk leggen op meer uitwisseling van informatie tussen de lidstaten, en op de noodzaak om het regularisatie, onthaal en asielbeleid gemeenschappelijk te bepalen. De 27 lidstaten zijn het alvast eens geraakt over het feit dat "globale en massale" regularisaties vermeden moeten worden. Men wil asielzoekers tot 18 maanden lang kunnen

opsluiten -ook minderjarigen- en wie wordt uitgewezen zou zich de eerstvolgende 5 jaar niet meer op het Europees grondgebied mogen vertonen. Er wordt ook vorm gegeven aan een uitwijzingsbeleid naar transitlanden. De discussies over een 'directieve' omtrent deze thema's zullen onder het Franse voorzitterschap moeten worden gevoerd.

Heel het proces zoekt naar gemeenschappelijke procedures van uitwijzing, terwijl er geen gemeenschappelijke akkoorden zijn over verblijfsnormen, over het toekennen van het statuut van vluchteling of over het vrij verkeer van 'wettige' vreemdelingen.

Parijs wil zich ook actief tonen rond de terreinen milieu en energie. Het bereiken van een Europese post-Kyoto deal is een prioriteit. Minister van buitenlandse zaken, Bernard Kouchner, legde al herhaaldelijk de nadruk op een gemeenschappelijke politiek qua energie "om zich bijvoorbeeld tegenover Rusland te kunnen positioneren". Ook het Europese landbouwbeleid zal niet verwaarloosd worden door de ploeg Sarkozy, maar het is in de context van rijzende voedselprijzen een heet hangijzer.

BUITENLANDS BELEID

Op het vlak van het gemeenschappelijk buitenlands beleid liggen er verschillende dossiers klaar: verdere ontwikkelingen rond Kosovo, de uitbreiding van de Unie in de Balkan met "nood aan sterke impulsen voor het geval Servië" en de toetredingsprocedure afwerken met Kroatië. Zowel president Sarkozy als kanselier Angela Merkel hebben wel al gewaarschuwd dat er geen nieuwe landen kunnen toetreden zonder dat het Verdrag van Lissabon volledig geratificeerd is.

Kijken we even van dichterbij naar de centrale punten die de ploeg van Sarkozy voorbereide in verband met het gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid. Uitgangspunt is dat de Europese Strategienota moet gemoderniseerd worden. Daartoe was al de opdracht gegeven door de Europese Raad in december 2007. Deze noodzakelijk geachte 'herziening' staat dus al op de sporen. Wegens de uitbreiding van 15 naar 27 lidstaten moeten de violen opnieuw op elkaar afgestemd worden en moet verduidelijkt worden over welke zaken iedereen het eens is. Er zijn ondertussen zo'n 15 militaire en civiele operaties uitgevoerd binnen het kader van de Strategienota, waar best

enige lessen uit getrokken kunnen worden. Bovendien zijn de bedreigingen voor de Europese veiligheid geëvolueerd. Ze zijn steeds minder duidelijk en spreiden zich nu ook uit over sectoren die voordien niet tot de veiligheidsrisico's werden gerekend zoals migratiedruk, ecologische risico's, cyber crime, enz.

CRISISMANAGEMENT

Frankrijk wil de Europese capaciteit voor civiel en militair 'crisismanagement' versterken, de noodzakelijke instrumenten ontwikkelen voor een Europese Defensie en 'partnerschappen voor de veiligheid' uitwerken. Crisismanagement in de vorm

van een militair ingrijpen kan volledig zelfstandig, met NAVO-middelen, of in samenwerking met de NAVO. Qua crisismanagement denkt men bijvoorbeeld aan een gemeenschappelijke capaciteit voor het ontzetten van 'Europagenoten' uit conflictgebieden. De moeilijkheden en hindernissen die er nog bestaan op vlak van samenwerking en interoperabiliteit van wapensystemen, moeten nog behandeld worden. Een centraal probleem blijft dat de defensiebudgetten niet beantwoorden aan de noden.

Daarom moet er ingezet worden op het gezamenlijk ontwikkelen en gebruiken van de middelen; het 'poolen' van bepaalde opdrachten. Frankrijk zal als voorzitter ijveren voor een akkoord over enkele van deze sleutelprojecten. Qua lucht- en zeemacht denkt Parijs aan een Europese macht op een Frans of Brits vliegdekschip en een gemeenschappelijke luchttransportvloot (de A400-M van AEDS-Airbus).

Voor dit alles moet een echte interne defensiemarkt kunnen worden gerealiseerd. Frankrijk deelt de doelstelling van de Europese Commissie om het circuleren van defensie-gerelateerde producten binnen de Unie te vergemakkelijken, om op die manier de technologische en defensie-industriële basis van Europa te versterken. Het Franse voorzitterschap wil een politiek akkoord kunnen bereiken over het 'defensiepakket' om aldus de Europese markt een injectie te kunnen geven door de legeraankopen te liberaliseren en het interne handelsverkeer voor defensie-gerelateerde goederen vrij te maken. Nieuwe Europese programma's moeten het in 2004 opgerichte Europees Defensie Agentschap ook een nieuw elan geven¹.

SAMENWERKING

Precies dit deel van de Franse plannen zal zeker door het Ierse

referendum beïnvloed worden. Het Lissabon Verdrag voorzag immers de mogelijkheid van een 'Permanent Gestructureerde Samenwerking' tussen "lidstaten met een geavanceerd militair vermogen die onder elkaar grotere engagementen hebben afgesproken in functie van de meest veeleisende opdrachten". Tenzij men zoals voorheen met het Europees Defensie Agentschap een afzonderlijke overeenkomst over deze materie sluit is de uitvoering van deze Permanent Gestructureerde Samenwerking echt gebonden aan het Verdrag van Lissabon.

Frankrijk was van plan de noodzakelijke voorwaarden voor de uitvoering van dit gestructureerde samenwerkingsprincipe zo veel mogelijk klaar te stomen op basis van een consensus. "We zoeken een brede, inclusieve benadering, die zoveel mogelijk lidstaten meetrekt. Niemand mag zich uitgesloten voelen", heette het. Capaciteit en planning voor de Europese operaties moeten geloofwaardig zijn, volgens de Fransen. Sedert januari 2007 is er in Brussel een 'Operations Centre', dat echter weinig middelen heeft en geen permanente structuur, stelt Parijs. Dergelijk Europees 'operatiecentrum' is essentieel om autonome militaire operaties op te kunnen zetten. Vandaag moet men nog beroep doen op multinationale operatiecentra zoals bijvoorbeeld dat van Mont Valérien voor de EUFOR-missie in Tsjaad. Maar niet iedereen is van de noodzaak van een dergelijk centrum overtuigd. Herinner u nog de reacties van Londen en Washington op de 'pralinetop' in Brussel van april 2003 waarbij gesteld werd dat de NAVO al voldoende uitstekende commandocentra had, geen nood voor Europese- dus.

De Franse president blijkt een ware breuk met de oude Gaullistische zelfstandigheidsdrang door te voeren. Hij lijkt er zelfs bijna naar op zoek te zijn een VS-steunpunt te worden binnen de Unie.

EU-DEFENSIE VERSUS NAVO?

Sarkozy is van plan om een aantal partnerschappen te versterken, vooreerst met de NAVO. 21 van de 27 EU-lidstaten zijn ook lid van de Noord Atlantische Verdragsorganisatie en Frankrijk is intussen opnieuw lid geworden van de militaire planning-groep van de NAVO. De Franse president blijkt een ware breuk met de oude Gaullistische zelfstandigheidsdrang door te voeren. Hij lijkt er zelfs bijna naar op zoek te zijn een VS-steunpunt te worden binnen de Unie. Hij staat in verschillende dossiers in elk geval pal aan de zijde van Bush. Parijs kondigde onlangs nog aan de Franse aanwezigheid in Afghanistan te versterken met een bataljon van 700-800 soldaten. "We blijven ons engagement in Afghanistan nakomen tot de overwinning, we kunnen het hoofd niet buigen voor folteraars".

De VS-lijn blijkt ook uit de Franse reacties op het Iran-dossier: "het Westen moet kiezen tussen een Iraanse bom of het bombarderen van Iran".

Deze ontwikkeling speelt zich af op een ogenblik dat Blairs opvolger, Gordon Brown, net afstand lijkt te willen nemen van Washington. Sarkozy wil kennelijk de oude Franse tweespalt, de NAVO tegenover een eigen Europese defensie, overstijgen. Een versterking van het ene lijkt geen versterking van het andere meer uit te sluiten. Frankrijk wil integendeel zelfs actief investeren in het transatlantisch bondgenootschap, om vooruitgang te kunnen boeken met zijn Europese plannen. Voor dit laatste heeft hij Londen echter hard nodig. Zowel Frankrijk als Groot-Brittannië zijn essentieel voor de ontwikkeling van de Europese Defensie. Ze hebben grote legers, ze zijn belangrijke wapenproducenten en ze dichten zich beiden een 'wereldmissie' toe. Het hierboven geschetste dispuut over het 'Operation Centre' speelt zeker een rol.

BESLUIT

Het is duidelijk dat het Franse voorzitterschap niet verlegen zit om prioriteiten. Het aantal vooropgestelde doelstellingen is al even ambitieus als de doelstellingen zelf. Een gezamenlijk en streng Europees asielbeleid lijkt het enige dossier waarin er tamelijk vlot een consensus gevonden zal kunnen worden. De andere prioriteiten zijn stuk voor stuk hete hangijzers. Bovendien ziet het er alsmaar meer naar uit dat de enige top-prioriteit van de Fransen het bezweren van de Lissabon-crisis zal worden.

Bronnen:

Toespraak van J.P. Jouyet voor de Parlementaire Assemblee van de West-Europese Unie (3 juni 2008).

'Tomas Valasek, France, Nato and European defense', Centre for European reform, policy brief.

Georges Spriet is secretaris van Vrede vzw.

¹ De oprichting van een Europees Defensie Agentschap was voorzien in de Europese Grondwet. Na het falen van het ratificatieproces werd op de Europese Raad in Thessaloniki (2003) besloten het Europees Defensie Agentschap buiten de grondwet om toch op te richten. Het EDA heeft via haar coördinerende rol tot doel de effectiviteit en de efficiëntie van de Europese defensie-inspanningen te vergroten. De vijf vooropgestelde EDA-taken zijn: capaciteitsversterking, de bevordering van materiaalverwerving, de versterking van een Europese basis voor de defensie-industrie, de schepping van een Europese defensiemacht, en onderzoek en ontwikkeling.

DE RELATIES TUSSEN EU EN ISRAËL ZITTEN IN DE LIFT

I Ludo De Brabander I

Israël is op 16 juni 2008 een geprivilegieerde partner geworden van de Europese Unie (EU). Op de achtste bijeenkomst van de EU-Israël Associatieraad heeft de Europese Unie een positief antwoord gegeven op de vraag van Israël om de banden nauwer aan te halen. Israël heeft nu een zogenaamde 'upgrade' gekregen tot 'speciale status'. De smeekbede van de Palestijnse Premier Salam Fayyad in een brief aan zijn Europese collega's om geen opwaardering toe te staan zolang Israël zich niet schikt naar het internationaal en humanitair recht, is blijkbaar in dovemansoren gevallen.

Dit is op zijn zachtst gezegd een opmerkelijk feit. De EU oefent samen met diverse VN-instanties, zelf geregeld kritiek uit op de Israëlische mensenrechtenschendingen, op de voortschrijdende kolonisatie en op de annexatie van de Palestijnse Bezette Gebieden. In het jongste jaarverslag van de EU over de mensenrechten wordt Israël medeverantwoordelijk geacht voor de verslechtering van de mensenrechtensituatie in bezet Palestijns gebied.¹ Een officiële 14-koppige delegatie van het Europees Parlement stelde begin juni, na een bezoek aan het gebied, in een persverklaring het volgende: "We voelen heel sterk dat zonder ernstige tekenen van geloofwaardige en tastbare verbeteringen op het terrein, de tijd nog niet rijp is voor het opwaarderen van de EU-Israël relaties."² Frieda Brepoels, Europarlementslid en lid van de Parlementaire delegatie voor de relaties met het Palestijns zelfbestuur, voegde daaraan toe: "Een opwaardering van de relaties met Israël zou het belonen zijn van manifest onwettig gedrag en zou minstens de indruk scheppen dat de Europese Unie de Palestijnen in de kou laat staan. Daarmee geeft de Unie haar enige drukkingsmiddel uit handen om het vredesproces in de juiste richting te sturen."³ Ook mensenrechtenorganisaties benadrukken dat. Amnesty International (AI) "verwacht allereerst van de EU dat ze tijdens de Associatieraad op 16 juni effectief gebruik maakt van de mensenrechtenclausule om de druk op Israël aanzienlijk op te voeren wat betreft de mensenrechtensituatie in de Bezette Gebieden en een mechanisme te ontwikkelen om de implementatie van die clausule in de praktijk te verzekeren", zo luidt het in een Nieuwsbrief van AI.⁴ De wereldwijde kinderrechtenorganisatie Defence for Children International liet in een persmededeling weten dat de opwaardering "een genereuze politieke en economische beloning betekent voor Israël terwijl de mensenrechtenschendingen voortduren."⁵

Ook opmerkelijk is dat de Europese Unie zelfs bereid lijkt te zijn om haar relaties met de Arabische wereld te bemoeilijken. Door de opwaardering van Israël, dreigt een ambitieus project van pre-

sident Sarkozy voor een 'Union pour la Méditerranée', dat tijdens een Parijse top van 13 juli onder Frans Voorzitterschap zou worden gelanceerd, al bij voorbaat een mislukking te worden.

ISRAËL OP DE EERSTE RIJ

De opwaardering zorgt er voor dat Israël echt helemaal voorin de rij komt te staan op vlak van relaties tussen de Europese Unie met een derde staat. De Europese Commissaris voor Externe Betrekkingen en Europees Nabuurschapsbeleid, Benita Ferrero-Waldner maakt er ook geen geheim van dat het steeds de bedoeling is geweest van de Europese Commissie om Israël vooraan in de 'eerste golf' te hebben van het Europees Nabuurschapsbeleid (ENP). Zo was Israël het eerste land waarmee de EU een ENP-Actieplan afsloot. Ook politiek worden er vooral positieve signalen gegeven. EU-ambassadeur te Israël, Ramiro Cibrian-Uzal, verklaar-

Het Associatieverdrag tussen de EU en Israël kwam er in volle 'Oslo-euforie', deels als beloning voor het vredesproces dat toen nog als uitermate beloftevol werd afgeschilderd.

de onlangs fier dat "de Europese Unie en Israël nu de meest intense en vruchtbaarste periode doormaken in een lange geschiedenis van samenwerking".⁶ De negatieve ontwikkelingen op het terrein lijken op geen enkele wijze de speciale relaties van de EU met Israël te kunnen ondergraven. Toch is het niet helemaal peis en vree. In het EU-voortgangsrapport dat in de schoot van de Europese Commissie wordt opgesteld, staan verschillende passages over de grote probleem dossiers met betrekking tot de Palestijnse kwestie, ook al zijn ze zeer diplomatisch geformuleerd. Over het jaar 2007 zegt dit rapport bijvoorbeeld dat "Israël uitgenodigd was om zich te schikken naar het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid van de EU-verklaringen op een

geval per geval basis, maar daar nog niet op ingegaan is.”⁷

Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat heel wat mensenrechtenorganisaties het alles behalve vanzelfsprekend vinden dat de EU Israël, amper twee jaar na het drieste optreden in Libanon en temidden van gegronde beschuldigingen over systematische schendingen van het humanitaire en oorlogsrecht in de Gaza, als de beste leerling uit de klas blijft behandelen.

ASSOCIATIEAKKOORD

Het Associatieverdrag tussen de EU en Israël is eind 1995 te Brussel ondertekend en trad op 1 juni 2000 in werking. Het verving een eerder samenwerkingsakkoord uit 1975 en kwam er in volle ‘Oslo-euforie’, deels als beloning voor het vredesproces dat toen nog als uitermate beloftevol werd afgeschilderd. Het gaat om een breed akkoord over zaken als economische samenwerking, vrij verkeer van kapitaal, de liberalisering van diensten, politieke dialoog en samenwerking op sociaal vlak, waaraan ook een cultureel luik is toegevoegd.

In de preambule van het akkoord wordt het belang benadrukt van het VN-Handvest. De mensenrechten en democratische principes vormen “de allereerste basis van de Associatie”. Artikel 2 van het akkoord bepaalt verder dat de relaties tussen de EU en Israël gebaseerd zijn op het respect voor de mensenrechten en de democratische principes als een “essentieel element van dit akkoord”. Als er een zaak is die Israël al jaren voor de voeten wordt gegooid is het wel dat Israël een grove schender is van de mensenrechten. Om het met de woorden te zeggen van de Speciale VN-Rapporteur voor de Situatie van de Mensenrechten in de Palestijnse gebieden: “Israël handhaaft en breidt de instrumenten uit die het ernstigst de mensenrechten schenden zoals militaire invallen, nederzettingen, de scheidingsmuur, beperkingen op de bewegingsvrijheid, de Judaïsering van Jeruzalem en de huizenvernietiging.”⁸ Ook het Europees Parlement heeft al stevig uitgehaald. Al heel vroeg (2002) stemde het Europees Parlement een voor Israël vernietigende resolutie als reactie op het harde militaire optreden bij het neerslaan van de Intifada.⁹ In punt 8 vraagt het Europees Parlement aan de Europese Commissie en de Europese Raad om het Associatieakkoord te schorsen. Daar is evenwel geen gevolg aan gegeven.

PRODUCTEN UIT DE NEDERZETTINGEN

Er is nog een ander probleem. Het duurde vijf jaar vooraleer het Associatieakkoord effectief in werking trad, omdat ook de territorialiteitsclausule en het protocol van de oorsprongsregels niet werden gerespecteerd. Israël beschouwt, in weerwil van het internationaal recht, de Palestijnse gebieden hooguit als ‘betwiste’ gebieden en de daarin gelegen nederzettingen als Israëliësch

grondgebied. Producten uit deze illegale nederzettingen genieten bijgevolg ten onrechte van voordelige Europese invoertarieven. Al in mei 1998 stuurde de Europese Commissie een mededeling aan de Europese Raad en het Europees Parlement met de boodschap dat Israël zich niet aan de bepalingen van het Associatieakkoord houdt. Maar ook hier zonder zware gevolgen. Wegens de herhaalde inbreuken, zag de Commissie zich verplicht om een nota te publiceren met de mededeling dat producten uit de nederzettingen niet kunnen genieten van het voorkeurstarief. De enige maatregel die de Commissie vervolgens nam, was de verplichting dat van elk Israëliësch product voortaan de herkomst (stad, dorp of zone) moest vermeld worden. Maar dat is allesbehalve een waterdicht systeem. Een product kan groten-deels geassembleerd worden in een nederzetting en vervolgens afgewerkt in Israël zelf, dus wordt dat dan ‘made in Israel’. Volgens de brief van de Palestijnse Premier Salam Fayyad aan diverse Europese instanties -naar aanleiding van het opwaarderen van het Associatieakkoord- exporteert Israël daadwerkelijk nog altijd producten uit de nederzettingen naar de EU, onder de voordelen van het Associatieakkoord.¹⁰

UITBREIDEN VAN DE RELATIES

Voor Israël is de EU de belangrijkste handelspartner met een handelsvolume van meer dan 23,5 miljard euro in 2006.¹¹ De Israëliësch import uit de EU is goed voor 38,2 procent, de export 28,3 procent. Volgens het Europese voortgangsrapport gaat het in stijgende lijn, met in het eerste kwartaal van 2007 een stijging van de import van 7,2 procent in vergelijking met dezelfde periode van 2006.

Terwijl het VN-bureau voor Humanitaire Zaken aan de alarmbel trekt over de Israëliësch belemmeringen op de Palestijnse visserij in de Gaza¹², onderhandelen de EU en Israël met succes over een akkoord voor een wederzijdse vermindering van de douanetarieven op landbouwproducten en visserij.¹³

In april 2005 werd Israël het eerste land waarmee de EU een ‘Actieplan’ afsloot in het kader van het Europees Nabuurschapsbeleid (ENP). Dat moet een alternatief vormen voor effectief lidmaatschap van de EU. Het doel van het Actieplan is naar eigen zeggen de geleidelijke integratie van Israël in de Europese programma’s. Sindsdien gaat het in sneltreinvaart. De EU noemt Israël een ‘front runner’ en stelt dat het ENP “duidelijk een katalyserende rol heeft gespeeld in het bevorderen van de EU-Israëliësch relaties”.¹⁴ Die relaties verlopen via tal van programma’s en projecten. Israël is het eerste land dat participeert in het ‘Competitiveness and Innovation Framework Programme’ (CIP) dat de vernieuwing, het ondernemerschap en de groei van kleine en middelgrote ondernemingen promoot. In 2007 kwam er een ‘business-to-business’-dialoog om de bilaterale relaties te verbeteren. Israëliësch onderzoekers participeren in 267 projecten in het kader van het ‘Zevende Raamakkoord voor Onderzoek en Ontwikkeling’, goed voor een EU-bijdrage van meer dan 51 miljoen

euro. Israëlische studenten kunnen gebruik maken van het 'Erasmus Mundus' uitwisselingsprogramma en in de toekomst ook van het 'TEMPUS IV programma'. De onderhandelingen over een luchtvaartakkoord zijn begonnen en binnenkort zullen die over de handel in diensten eveneens worden opgestart. Sinds maart 2004 neemt Israël ook deel aan het 'Galileo'-programma voor satellietnavigatie. De Europese Commissaris voor Transport, Barrot, heeft inmiddels toegegeven dat Galileo ook voor militaire doeleinden zal worden gebruikt. Volgens gespecialiseerde bronnen zal Galileo zelfs een sleutelfactor spelen binnen de Europese militaire politiek.¹⁵ In de periode 2007-2010 zal Israël jaarlijks 2 miljoen euro hulp ontvangen om de activiteiten in het kader van het ENP te ondersteunen.

De Tsjechische vice-premier, Alexander Vondra zei onlangs in de Israëlische krant Haaretz (18 juni 2008) dat hij het voorzitterschap van zijn land wil gebruiken om de relaties tussen de EU en Israël verder te verbeteren. Hij sprak ook van een ondernemersbijeenkomst in Praag tijdens het Tsjechische voorzitterschap in de eerste helft van 2009.

VERDIEPING VAN DE POLITIEKE DIALOOG

De Europese klachten over de uitbreiding van de nederzettingen, de mensenrechtenschendingen of de bouw van de muur vertalen zich niet in politieke druk, laat staan sancties. Volgens de Europese Unie zal het partnerschap met Israël er toe leiden dat EU sterker betrokken zal worden in het 'vredesproces' en het monitoren van de situatie op het terrein.¹⁶ De EU stelt dat ze vastberaden is om een nauwere relatie met Israël uit te bouwen "vanuit een brede context van gemeenschappelijke belangen en objectieven met inbegrip van een oplossing van het Israëlisch-Palestijnse conflict en de implementatie van een tweestatenoplossing".¹⁷ In de tekst van de achtste bijeenkomst van de EU-Israël Associatieraad staan een heleboel terreinen opgesomd waarop men de opwaardering substantieel wil maken, zoals o.a. troika-bijeenkomsten tijdens de Algemene Vergadering van de VN of bijeenkomsten tussen hoge beleidsinstanties op vlak van buitenlands en veiligheidsbeleid. Aan de andere kant stelt het document dat er dringend behoefte is aan tastbare resultaten op het terrein die de onderhandelingen tussen Palestijnen en Israël's kunnen voorhelpen. De EU toont zich ook "bezorgd" over de recente versnelde uitbreiding van de nederzettingen op Palestijns grondgebied, waarbij ze benadrukt dat deze illegaal zijn volgens het internationaal recht. Hoe deze en andere bezorgdheden die al decennia oud zijn, te rijmen vallen met het verlenen van voortdurende voordelen, is een raadsel. Het kan moeilijk anders dan dat de intensifiëring van de relaties met de EU, er voor zullen zorgen dat Israël verder voordeel zal halen ten opzichte van de Palestijnen. De EU is weliswaar een belangrijke sponsor van de Palestijnse economie en ontwikkeling en onderhoudt redelijke relaties met de Palestijnse Autoriteit. Maar ten aanzien van Hamas handhaaft de EU in elk geval een tegenovergesteld beleid met nadruk op sancties en druk. In de tekst van de jongste Associatieraad komt maar één enkele keer het woord

'veroordeling' voor en dat is in een passage waarin het gaat over de Palestijnse raketbeschietingen vanuit de Gaza (punt 19). De Israëlische militaire operaties in de Gaza die voor een veelvoud van slachtoffers zorgen aan Palestijnse kant kunnen het stellen met een schamele "oproep om onmiddellijk alle gewelddaden te stoppen."

Ludo De Brabander is stafmedewerker Vrede vzw.

- 1 Raad van de Europese Unie. Jaarverslag van de EU over de mensenrechten 2007, Brussel, 18 oktober 2007
- 2 European Parliament Delegation Urges Action to Counteract Eroding Confidence in the Palestinian-Israeli Peace Process, persbericht, 2 juni 2008
- 3 Brepoels steunt oproep Voorzitter Europees Parlement, persbericht, 16 juni 2008 zie: <http://www.friedabrepoels.be/>
- 4 Amnesty International. Nieuwsbrief Landencoördinatieteam Israël/Palestina, mei 2008
- 5 Defence for Children International. Palestine Section. EU-Israel Upgrade of Relations at expense of Human Rights, persbericht, 19 juni 2008
- 6 Europe and Israël celebrate together, persbericht, 11 mei 2008, zie [HYPERLINK "http://www.delisr.ec.europa.eu/english/whatsnew.asp?id=991"](http://www.delisr.ec.europa.eu/english/whatsnew.asp?id=991)
<http://www.delisr.ec.europa.eu/english/whatsnew.asp?id=991>
- 7 Commission Staff working Document. Accompanying the Communication of the Council and the European Parliament. Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2007. Progress Report Israel, Brussels, Sec(2008) 394, p. 4
- 8 John Dugard. Human Rights Situation in Palestine and other Occupied Arab Territories. Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Palestinian territories occupied since 1967, Human Rights Council, Seventh Session, 21 januari 2008, p. 13
- 9 European Parliament Resolution on the Middle East, P5_TA(2002)0173
- 10 De integrale brief van Premier Salam Fayyad is op te vragen via: [HYPERLINK "http://www.alternativenews.org/news/english/palestinian-prime-minister-salam-fayyad-writes-the-potential-upgrade-of-eu-israel-relations-20080604.html"](http://www.alternativenews.org/news/english/palestinian-prime-minister-salam-fayyad-writes-the-potential-upgrade-of-eu-israel-relations-20080604.html)
<http://www.alternativenews.org/news/english/palestinian-prime-minister-salam-fayyad-writes-the-potential-upgrade-of-eu-israel-relations-20080604.html>
- 11 Zie de website van de Europese Commissie: [HYPERLINK "http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/israel/index_en.htm"](http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/israel/index_en.htm)
http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/israel/index_en.htm
- 12 Gaza Fishing : an Industry in Danger, OCHA Special Focus, april 2007 – zie [HYPERLINK "http://www.ochaopt.org/documents/OCHA_Special_report_gaza_fisheries_April2007.pdf"](http://www.ochaopt.org/documents/OCHA_Special_report_gaza_fisheries_April2007.pdf)
http://www.ochaopt.org/documents/OCHA_Special_report_gaza_fisheries_April2007.pdf
- 13 The Jerusalem Post, 1 mei 2008
- 14 European Neighbourhood Policy – Israël. Memo 08/2008, 3 april 2008 (zie : [HYPERLINK "http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/08/2008&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en"](http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/08/2008&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en))
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/08/2008&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>)
- 15 <http://www.defencetalk.com/forums/showthread.php?t=5409>
- 16 EU-Israel Association Council – EU Statement. Eight meeting of the EU-Israel Association Council, Luxemburg, 16 juni 2008 (tekst op te consulteren op : [HYPERLINK "http://www.delisr.ec.europa.eu/english/specialfr.asp?id=59"](http://www.delisr.ec.europa.eu/english/specialfr.asp?id=59))
<http://www.delisr.ec.europa.eu/english/specialfr.asp?id=59>)
- 17 Idem, punt 3

SOMALIË

I Joris Willems I

Sinds de val van het regime van Siad Barré in 1991 heeft Somalië geen functionele regering meer gehad. Er zijn echter interessante lessen te trekken uit burgerinitiatieven die lokaal de wetteloosheid aanpakken en voor een zekere orde zorgen. Somaliland dat zich reeds in 1991 onafhankelijk verklaarde mag als voorbeeld dienen dat dergelijke lokale informele initiatieven tot een duurzame oplossing kunnen leiden en meer aandacht verdienen dan ze doorgaans krijgen bij vredesbesprekingen.

Discussies over een overkoepelend gezag draaien in Somalië veelal uit op het opflakkeren van de gevechten. De in 2004 opgerichte *Transitional Federal Government* (TFG) waarvan de representativiteit door verschillende groeperingen gecontesteerd wordt, kan vandaag enkel overleven door de steun van Ethiopische militairen en een beperkte troepenmacht van de Afrikaanse Unie (AU). Vaak wordt beweerd dat het conflict draait om clanrivaliteiten. Al spelen de clans zonder twijfel hun rol in het conflict, ze vormen maar een deel van het verhaal. De aanhoudende rivaliteit is veeleer het gevolg van een interne machtsstrijd tussen diverse lokale actoren die sterk beïnvloed worden door buitenlandse inmenging.

ONAFHANKELIJK SOMALIË

Voor een goed begrip van het huidige conflict moet men weten dat het Somalië dat vandaag nog steeds in onze atlanten vermeld staat, tijdens de koloniale periode ingedeeld was in Brits Somaliland en Italiaans Puntland. Bovendien werden stukken van het prekoloniale Somalië verdeeld onder de buurlanden Kenia en Ethiopië. Het zuidelijke deel werd door de Britten bij Kenia ingedeeld en in de 19^e eeuw had Ethiopië de westelijke regio van Somalië veroverd (doorgaans de Ogadenregio genoemd, naar de Ogadenclan die er leeft). Bij de onafhankelijkheid in 1960 bleven deze regio's in handen van de respectievelijke Afrikaanse staten en werd Brits Somaliland en Italiaans Puntland herenigd in het huidige Somalië.

Het pan-somalische nationalisme zou de politiek van het land in grote mate gaan bepalen. De eerste president Osman Daar maakte reeds aanspraak op zowel de oostelijke regio van Ethiopië (Ogaden) als de noord-oostelijke regio van Kenia. In 1964

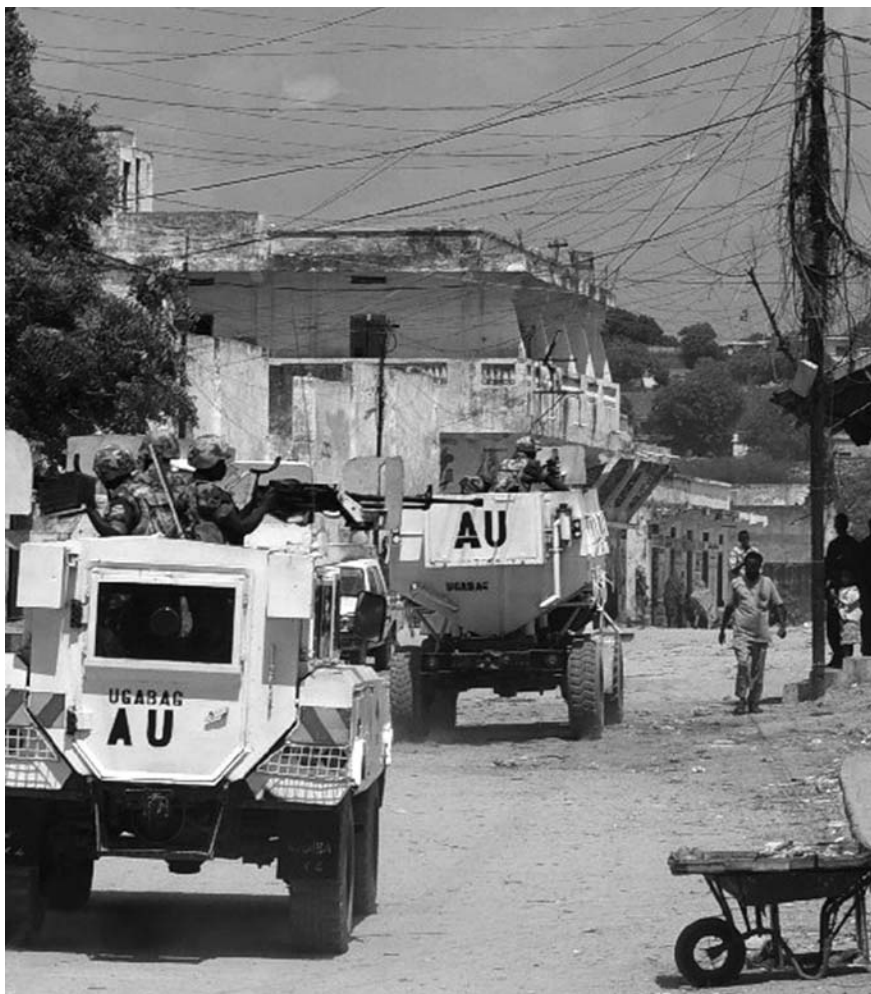
Somalië zou leiden tot de mislukte Ogaden-oorlog in 1977-1978. De U.S.S.R. - de bondgenoot en broodheer van Somalië - veranderde het geweer van schouder en schaarde zich in de oorlog achter Ethiopië. Barré zocht daarop steun

Al spelen de clans zonder twijfel hun rol in het conflict, ze vormen maar een deel van het verhaal. De aanhoudende rivaliteit is veeleer het gevolg van een interne machtsstrijd tussen diverse lokale actoren die sterk beïnvloed worden door buitenlandse inmenging.

kwam het tot een openlijke oorlog met Ethiopië over de betwiste regio. Het regime had daarbovenop belangrijke interne problemen: de re-integratie van Brits Somaliland en Italiaans Puntland in één staat verliep niet gesmeerd. Het Zuiden van Somalië is vruchtbaar gebied, het noorden is droog en minder geschikt voor landbouw. De investeringen concentreerden zich voornamelijk in het Zuiden tot onvrede van de noorderlingen. Een staatsgreep in 1969 bracht kolonel Siad Barré aan de macht. Hij maakte van Somalië een Islamitisch geïnspireerde socialistische staat en werd een bondgenoot van de Sovjet-Unie. Barré verbood politieke partijen gebaseerd op clanverwantschap en predikte een nationalisme waarin de Somali's uit Ethiopië en Kenia mee geïntegreerd werden. Zijn droom van een Groot-

bij het Westen. Op deze manier werd Somalië tijdens de Koude Oorlog één van de grootste ontvangers van wapens en één van de meest gemilitariseerde staten van Afrika. De Ogaden-oorlog was een keerpunt voor het regime van Barré. Het land was in grote mate afhankelijk van buitenlandse hulp om het patronagesysteem in stand te houden dat, ondanks het officiële verbod op clangerelateerde politiek, de clans van de heersende politieke klasse bevoordeelde. Interne onrust ten gevolge van extreme droogte, het toenemende autoritaire karakter van het regime en de uitsluiting van enkele clans uit de regering resulteerden uiteindelijk in de afzetting van Syaad Barré in 1991.

Bij de val van Barré in 1991 streden de verschillende clans om de macht. Dit was

grotendeels ingegeven door het feit dat het patronagesysteem van het regime bepaalde clans bevoordeelde ten opzichte van andere. Maar al snel geraakten de partijen intern slaags. De strijd werd dus ook gevoerd tussen de verschillende subclans van dezelfde clan. De strijd om Mogadishu tussen Hussein Farah Aideed en Ali Mahdi, beiden van de Hawiye-clan kan hier als voorbeeld dienen. Sinds 1995 ontstonden er ook nog eens gevechten binnen de subclans. Hoewel de strijd hierdoor steeds lokaler werd uitgevochten was het gevolg dat men bij verplaatsingen steeds opnieuw geconfronteerd werd met wegblokkades die men slechts tegen vergoeding kon passeren. Dit leidde uiteindelijk in 1999 tot een boycot van zakenlieden die weigerden de subclans te betalen en die de militieleden wegsnoepten van de clangerelateerde krijgsheren. De privé-milities die de belangen van de zakenlieden behartigden tegen betaling en de cohesie tussen de gewapende clanleden deed

afnemen, hadden echter niet tot gevolg dat de clanmilities geheel verdwenen. Veeleer is het zo dat het aantal actoren gewoon toenam en dat naast identiteitsgerelateerde belangen nu ook private belangen werden verdedigd.

Geen enkele partij verkeert in de mogelijkheid een militaire overwinning te behalen op alle andere fracties, maar ze zijn wel quasi allemaal in staat een vredesinitiatief aan flarden te schieten.

CREATIEVE ORDE OF ANARCHIE?

Het gebrek aan centraal gezag bewerkstelligde interessante lokale initiatieven van de burgermaatschappij die orde op zaken stelde. Om het dagelijkse leven te regelen hebben meerdere actoren belang

bij een zekere bewegingsvrijheid en pacificering. Informele netwerken van zakenmensen, ouderen van de clans, islamitische rechtbanken en actoren uit de civiele maatschappij zijn er zo op sommige plaatsen en tijdstippen in geslaagd een relatieve vrede te doen heersen. Militieleden worden in die systemen betaald om de veiligheid te voorzien. Een dergelijk lokaal evenwicht wordt echter telkens opnieuw verstoord als men op hoger niveau een centraal (of federaal) gezag wil opstellen en er een gevaarlijke discussie begint over de verdeling van de stoelen in de toekomstige regering. De clanfactor wordt dan weer allesoverheersend.

Somaliland is een voorbeeld dat aantoont dat uit lokale initiatieven ook een relatief duurzame vrede kan groeien. Deze noordelijke regio heeft weliswaar het voordeel minder heterogeen te zijn qua clanstructuur, maar het zijn maandenlange besprekingen tussen de ouderen van de clans, krijgsheren en andere actoren uit de civiele maatschappij die er uiteindelijk toe hebben geleid dat men ondertussen is geëvolueerd naar een politiek systeem waarin meerpartijverkiezingen werden georganiseerd. De situatie in Zuid-Somalie is natuurlijk anders. Meer vruchtbare gebieden zorgden voor een instroom van diverse clanpopulaties die uitmondde in een veel grotere heterogeniteit. Maar daar waar de ouderen van de clan hun autoriteit hadden behouden of konden herstellen, of daar waar een minimaal evenwicht

bestond in de sociaal-ecomische situaties van de verschillende clans, slaagde men er in de traditionele rechtspraak terug ingang te laten vinden. Complementair met deze traditionele rechtspraak waren de islamitische rechtbanken een instrument om de wetteloosheid te kenteren.

De islamitische rechtbanken ontstonden reeds kort na de val van het regime van Barré. Ze hebben geen openlijke politieke ambitie, wat hen breed aanvaardbaar maakt, en hun strijdmachten zijn relatief gedisciplineerd, wat van hen eerder ordehandhavers maakt dan onruststokers.

Bij de voorgaande pogingen een regering op te zetten was het in de eerste plaats de verdeling van de machtsposities die de onenigheid veroorzaakte. Iedereen wil een deel van de taart, en als men niet genoeg krijgt, of teveel macht moet afgeven keldert men het vredesproces. Dat is een fun-

de lokale minimale stabiliteit telkens weer te verstoren.

In 1996 werden diverse fracties uitgenodigd in Sodere in Centraal-Ethiopië, maar een belangrijke krijgshoofd van de Hawiye-clan was hier niet welkom. In 1997 volgde een nieuw vredesproces in Caïro dat als voornaamste doel had de in Sodere gevormde coalitie samen te brengen met de Hawiye-krijgshoofd. Deze besprekingen mislukten doordat verschillende partijen onder invloed van Ethiopië vertrokken. Op initiatief van Ethiopië werd daarna een federatieve oplossing voorgesteld, de

Ethiopië. Na besprekingen in Kenya zag de huidige Federale Transitie Regering (TFG) het daglicht. Het machtscentrum hiervan kwam te liggen bij de Darod-clan van huidige president Yusuf. Onder internationale druk om een Hawiye aan te stellen als eerste minister, kwam de president aan te draven met Gedi, een dierenarts zonder enige politieke ervaring. Het hoeft geen betoog dat de Hawiye hierin een poging zagen hen buiten spel te zetten.

ISLAMITISCHE RECHTBANKEN EN FUNDAMENTALISTISCHE BANDEN

Dat de islamitische rechtbanken er samen met het traditioneel recht met succes in slaagden de orde te doen weerkeren in een staat zonder centraal gezag, leidde ertoe dat er een overkoepelend orgaan werd ontwikkeld voor deze rechtbanken, de Hoge Raad voor Islamitische Rechtbanken (SCIC), beter bekend als de 'Islamic Courts Union' (ICU). De aanwezigheid van enkele radicale figuren in de top van deze koepel zorgde er echter voor dat de ICU gediskrediteerd werd. Een van hen was Sheikh Aweys die ondertussen op de zwarte lijst van de Verenigde Staten was verzeild geraakt wegens vermeende banden met het internationaal terrorisme. Hoewel ICU was samengesteld uit zowel gematigde als radicale figuren, leidde de internationale bezorgdheid ertoe dat het instituut in december 2006 opzij werd geschoven.

Een van de grootste verdiensten van de ICU was de pacificatie van Mogadishu. De wapens werden van de straat geweerd en de wegblokkades werden verwijderd. Voor het eerst sinds jaren was het mogelijk zich weer zonder angst op straat te begeven, waarop handelaars hun zaken weer openden en er sprake was van een min of meer normaal leven in Mogadishu. Deze belangrijke verdienste leek echter minder aandacht te trekken dan het feit dat de fundamentalistische figuren in de ICU erin slaagden radicale maatregelen door te drukken die de Westerse wenkbrouwen deden fronsen, zoals het verbod op Bollywood-films, op sigaretten of om vrouwen een standje op de markt te laten openhouden. Bovendien pleitte de ICU

Het is belangrijk een onderscheid te maken tussen de traditionele islamitische rechtbanken die sinds 1991 in staat waren de wetteloosheid een halt toe te roepen, zich niet met politiek inlieten en veeleer gematigd waren, en de radicale inslag van enkele van de islamitische rechtbanken, die ervoor zou zorgen dat de ICU geassocieerd werd met fundamentalisme en terrorisme.

damenteel probleem. Geen enkele partij verkeert in de mogelijkheid een militaire overwinning te behalen op alle andere fracties, maar ze zijn wel quasi allemaal in staat een vredesinitiatief aan flarden te schieten. Zakenlieden zouden op lange termijn voordeel kunnen halen uit een stabiele staat, maar zien de weg die ertoe leidt al te vaak als een bedreiging voor reeds uitgebouwde economische machtsposities. Andere actoren, zoals wapenhandelaars of oorlogsmisdadigers, hebben al helemaal geen voordeel bij vrede. De invloed van de buurlanden die in sommige voorgestelde regimes een bedreiging zagen, heeft ervoor gezorgd dat het vredesproces telkens gesaboteerd werd. De buurlanden wilden altijd een vinger in de pap te brokken hebben en slaagden er in

“building blocks” strategie. Deze kreeg veel bijval van diverse donoren, maar de vorming van een Nationale Transitie Regering (TNG) in 2000 maakte een einde aan de federatieve oplossing. De TNG kreeg internationale hulp uit de Arabische Golfstaten wat ironisch genoeg net het struikelblok zou vormen voor het welslagen van het initiatief. Enerzijds werd er geld verduisterd vooraleer de regering goed en wel aan haar taak begonnen was, wat leidde tot het verlies van het vertrouwen van diverse binnenlandse actoren. Anderzijds zag Ethiopië in de Arabische hulp een gevaar voor anti-Ethiopisch islamisme in de Hoorn van Afrika. De Somalische Opbouw en Verzoeningsraad (SRRRC) werd daarop gevormd door opposanten van de TNG die steun kregen van

openlijk tegen de TFG en waren ze militair in staat om hen uit hun bolwerk Baidoa te verdrijven.

Het is belangrijk een onderscheid te maken tussen de traditionele islamitische rechtbanken die sinds 1991 in staat waren de wetteloosheid een halt toe te roepen, zich niet met politiek inlieten en veeleer gematigd waren, en de radicale inslag van enkele van de islamitische rechtbanken,

ding van Somalië (ARS) is een jonge oppositiebeweging waarin diverse Somalische actoren zich in een verstandshuwelijk hebben verenigd tegen de Ethiopische aanwezigheid. Toch is ook deze oppositie verdeeld in twee strekkingen, de ene wil Ethiopië buiten vooraleer er sprake kan zijn van gesprekken, de andere heeft inmiddels na besprekingen in Djibouti (juni 2008) een akkoord gesloten met de TFG, waarin de Ethiopische terugtrekking

kunnen vormen die de TFG kan beschermen. Maar de vraag is of de TFG zichzelf de geschiedenis wil zien ingaan als een regering die enkel met buitenlandse steun aan de macht kon komen, dan als een actor die tot een duurzame vrede wil komen. Dat laatste vereist in de eerste plaats dat ze kan rekenen op de steun van actoren die er in slaagden op lokaal niveau een evenwicht te creëren. Daarvoor zal ze echter diep in eigen boezem moeten kijken en zich omvormen tot een regering waarin de diverse clans en fracties beter vertegenwoordigd zijn. Als dat betekent dat er een andere president en andere ministers moeten komen, dan moet de TFG daartoe bereid zijn. Ze zal zich er in alle geval bij moeten neerleggen dat ze aardig wat water bij de wijn zal moeten doen om de lokale stabiliteit in sommige streken niet te verstoren. Die stabiliteit groeide organisch en kan enkel behouden blijven door de steun van de lokale bevolking.

die ervoor zou zorgen dat de ICU geassocieerd werd met fundamentalisme en terrorisme. Wat er ook van zij, de radicale koers van de enkelingen en de bedreiging die de ICU vormde voor de TFG zou ervoor zorgen dat de VN in december 2006 resolutie 1725 goedkeurde die buitenlandse mogendheden de toelating gaf de TFG militair te steunen. De resolutie vermeldde dat buurlanden geen troepen mochten sturen voor deze missie, maar zweeg over de reeds aanwezige Ethiopische militairen die het offensief zouden inzetten na groen licht en een duwtje in de rug van de Verenigde Staten. ICU overhandigde eind december 2006 de in beslag genomen wapens opnieuw aan de lokale krijgsheren die de Ethiopische aanwezigheid niet genegen zijn.

CREATIEVE OPLOSSING

De Ethiopische militairen die nog steeds ter plaatse zijn ter ondersteuning van de zwakke TFG, werken als een rode lap op een stier. De Alliantie voor de herbevestiging

van de belangrijkste elementen is. Men is het er in ieder geval over eens dat de Ethiopische troepen moeten vertrekken. De onvermijdelijke militaire terugtrekking van Ethiopië uit het conflict betekent echter zeker niet dat de strijd zal ophouden. Hoewel de TFG ondertussen de meer pragmatische Nur Adde van de Hawiye-clan als eerste minister heeft aangesteld, blijft de regering zwak en is ze niet in staat zichzelf te verdedigen tegen gewapende groeperingen van wat voor inslag dan ook die de legitimiteit van de TFG betwisten.

Zonder vrede troepen heeft de TFG geen overlevingskansen. Maar dergelijke inmenging ligt bijzonder gevoelig. De Afrikaanse Unie die 8000 troepen ter plaatse zou sturen is vandaag met nauwelijks 2000 man aanwezig. Gezien het feit dat deze ook een doelwit vormen voor de gewapende oppositie zijn zelfs de 8000 vooropgestelde troepen onvoldoende. Als de VN extra troepen zou sturen zou deze numeriek en militair een tegengewicht

Wat voor regering er ooit ook mag komen, het lijkt duidelijk dat ze zo min mogelijk centralistisch moet zijn om de lokale evenwichten niet te verstoren en zoveel mogelijk de lokale actoren moet proberen betrekken. Niet alleen de interne partijen zullen het eens moeten worden over een machtsverdeling, ook de internationale gemeenschap zal moeten aanvaarden dat een dergelijke minimale staat zal worden opgebouwd uit de bestaande informele lokale structuren. De zogenaamde internationale gemeenschap zal zich erbij moeten neerleggen dat een duurzame vrede in Somalië niet op te bouwen valt door buitenlandse troepen te sturen die ten dienste staan van een regering die geen lokale steun heeft. Ze moet assisteren in onderhandelingen over een machtsdeling op nationaal niveau. De TFG zal zich moeten kunnen vinden in deze voorstellen of verdwijnen naar de geschiedenisboeken. Het heeft geen zin in om in een dergelijke fragiele situatie lokale functionele structuren af te breken waar deze gedragen worden door de bevolking. Zij vormen de basis voor elke duurzame vrede.

Joris Willems is master in 'Conflict & Development' (Ugent)

KENIA: HET GEVECHT OM GRONDSTOFFEN VERMOMD ALS ETNISCH CONFLICT

| Sofie Synnesael |

Kenia werd begin dit jaar getroffen door hevige rellen na de bekendmaking van de uitslag van de presidentsverkiezingen. Het land dat in het Westen gezien wordt als een prachtig vakantieoord, was plots onderhevig aan een spiraal van geweld. We begrepen er niets van. Toch is het niet de eerste keer dat Kenia in de aandacht komt met rellen en ongeregelheden.

De huidige situatie is voor een groot deel het gevolg van de milieuproblemen waar het land al jaren mee af te rekenen heeft. Het grootste probleem is de overbevissing en de watervervuiling van het Victoriameer. Uit berekeningen van het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP) blijkt dat het Victoriameer elk jaar 100.000 ton vis kan opbrengen, maar in 2004 alleen al werd er 128.000 ton gevangen. De industrialisering van de visvangst aan het eind van de jaren negentig van de vorige eeuw zorgde ervoor dat vis één van de belangrijkste uitvoerproducten van Kenia werd. Dat deed het aantal vissers spectaculair toenemen. Actuele cijfers spreken van 175.000 tot 200.000 vissers die leven van de visvangst op het Victoriameer. Begin 2000 waren dat er maar 75.000. Deze cijfers zijn enkel van toepassing op Kenia. De ware cijfers zullen veel hoger zijn aangezien maar 6 procent van het Victoriameer in Kenia ligt, de overige 94 procent is verdeeld tussen Tanzania en Oeganda. Verder is het Victoriameer ook zwaar vervuild met chemisch afval dat afkomstig is van de zeven rivieren die in het meer uitmonden. De chemische stoffen zorgden ervoor dat een bepaald soort zeewier zich optimaal kon ontwikkelen waardoor er zich minder zuurstof in het water bevond en er vissterfte optrad. Deze problemen hebben ook een impact op de staat van de andere meren in Kenia, in het bijzonder op het Turkanameer, dat nu als nieuwe bron van visvangst gebruikt wordt. Als het zo door gaat, zit er binnen enkele jaren ook geen vis meer in het Turkanameer.

Een tweede groot probleem is de ontbossing. Het land telt ongeveer 3.522.000 hectare bos, vooral bergwouden. Elk jaar wordt daarvan 12.000 hectare omgehakt, dat is gelijk aan 18.000 voetbalvelden. Sinds 1990 is er al 186.000 hectare bos verloren gegaan. Van het hout worden hardhouten tuinmeubels voor het Westen gemaakt en de lokale bevolking gebruikt het als brandhout. De grondkwaliteit is door de ontbossing sterk gedaald doordat regen en wind de vruchtbare bovenlaag wegspoelen. De landbouwgronden verzilten en worden ongeschikt voor begroeiing. Dit probleem gaat hand in hand met de woestijnvorming. Door de verzilting, de overbemesting en de constante beplanting raken de gronden nog sneller uitge-

put. Uiteindelijk blijft er een woestijngebied over. Cijfers van het Keniaans Nationaal Milieusecretariaat (NES) uit 2004 tonen aan dat 85 procent van het Keniaanse landoppervlak (438.830 km²) door woestijnvorming aangetast is. Daarvan is 109.800 km² ernstig aange-tast en 53.500 km² matig. Een derde van de bevolking ondervindt zware gevolgen van die situatie. Verder wordt Kenia ook met tussenpozen getroffen door droogtes en overstromingen die het weinige bruikbare land nog verkleinen en de armoede doen toenemen. Uit cijfers van het Britse Departement voor Internationale Ontwikkeling (DFID) uit 2008 blijkt dat de armoede in Kenia in 2005-2006 zo'n 45,9 procent bedroeg. Eén op de vijf Kenianen heeft onvol-doende voedsel om in zijn basisbehoef-ten te voorzien. In de steden is de situ-atie beter dan op het platteland, maar toch heerst ook daar grote armoede.

KIBERA

Het gevolg is dat de Kenianen massaal wegtrekken van het platteland naar de miljoenensteden Nairobi en Mombasa. Ze komen daar terecht in sloppenwijken waarvan Kibera (Nairobi) de bekendste is. De wijk die ongeveer 2,5 km² groot is, telt meer dan een miljoen inwoners. De geschatte bevolkingsdichtheid is meer dan 300.000 inwoners per vierkante kilometer. Kibera is één van de onge-zondste plaatsen in de wereld. De wijk is vervuild door roet, stof en ander afval. Er is een chronisch gebrek aan zuiver drink-water, voedsel en medicijnen. Door de

wijk loopt een open riool die tijdens hevige regenval de huizen blank zet met afvalwater en uitwerpselen. Kibera is dan ook een broeiuw van ziektes en epidemieën zoals cholera, tyfus, malaria, tuberculose, enz. Eenvijfde van het aantal aidsslachtoffers in Kenia woont in Kibera. Een ander probleem in de wijk is de toenemende criminaliteit. 's Nachts trekken dievenbendes en straatkinderen de wijk rond, op zoek naar een buit. Dat is niet zonder risico. Als ze betrappt worden, worden ze door de andere bewoners levend gelycht. Vaak gebeurt dat door een autoband over het hoofd van de dieven te gooien en die daarna in brand te steken. De politie mengt zich zo weinig mogelijk in de wijk uit vrees voor haar leven. Als ze zich toch vertoont, is het om smeergeld te ontvangen of te helpen bij criminele activiteiten. Af en toe zijn er ook etnische conflicten tussen Nubiërs en Kenianen in de wijk. Kibera werd in 1918 als nederzetting voor Nubische soldaten (afkomstig uit

die periode stierven er 3.039 Nubiërs aan ziektes, nog eens 5.117 raakten gewond of sneuvelde. In het begin telde Kibera 600 inwoners, maar tijdens de Britse kolonisatie van Kenia (1920-1963) groeide de wijk gestaag aan. Na de Keniaanse onafhankelijkheid in 1963, besloot de nieuwe regering een einde te maken aan de niet te stuiten groei door de wijk illegaal te verklaren. Het gewenste effect bleef uit. Veel van de Nubische eigenaars trokken weg, maar ze verhuurden hun huizen aan Kenianen die van het platteland naar de stad kwamen. De arme plattelandsbevolking was blij met de kleine hutjes tegen een 'betaalbare' prijs (3 tot 12 euro per maand) en vestigde zich massaal in de wijk. Nu nog groeit de wijk elk jaar met ongeveer 5 procent aan en dat zorgt vaak voor problemen. In december 2001 liep een conflict over de huurprijs tussen enkele Nubiërs en Kenianen uit de hand. Er volgde een week van zware rellen. Huizen werden in brand gestoken, er

ETNISCHE CONFLICTEN

Ook tussen de 42 verschillende bevolkingsgroepen in Kenia komt het vaak tot rellen. De Britten besloten tijdens de kolonisatie een einde te stellen aan de "inheemse instellingen en levenswijze" om een uniform regime te kunnen creëren. Nieuwe leiders werden aan het hoofd van organisaties gesteld en oude werden vervangen als ze weigerden mee te werken met de kolonisator. De Britten zetten de bevolkingsgroepen ook tegen elkaar op door sommigen te bevoorstellen en anderen te laten creperen. Op die manier werden etnische en culturele verschillen in de verf gezet en raakten ze verankerd in de Keniaanse maatschappij. De Kenianen trokken zich aanvankelijk weinig aan van de verschillen die de Britten hen wilden aanpraten. Ze bundelden zelfs hun krachten in de "Kikuyu Central Association", the "Kenya African Union" en the "North Kavirondo Central Association" om hun klachten te laten horen. De klachten gingen vooral over het feit dat de Britten hun land innamen om de blanke kolonisten van grond te voorzien en om een spoorlijn aan te leggen naar Oeganda. De Britten reageerden met zware repressie. Pas na de Mau Mau opstand (1952-1960), een guerrilla-opstand die gekenmerkt werd door het plegen van overvallen op boerderijen van blanke kolonisten, kregen de Keniaanse bevolkingsgroepen meer rechten. Maar er was geen stoppen meer aan het onafhankelijkheidsstreven en in 1963 kwam er een einde aan de kolonisatie van Kenia. Het land kende de daaropvolgende jaren onder Jomo Kenyatta een economische groei en de staat was politiek stabiel. Na zijn dood in 1978 kwam Daniel Arap Moi aan de macht en zijn tirannieke politiek maakte een einde aan de welvaart van Kenia. Door de politieke onrust en de economische problemen kwamen de verschillen tussen de Keniaanse groepen, die de Britten geïntroduceerd en benadrukt hadden, boven. En ook de postkoloniale regering benadrukte de verschillen in haar binnenlands beleid. Uiteindelijk leidde dat tot conflicten om weidegronden en grondstoffen tussen de verschillende groepen.

Voormalig VN-secretaris Kofi Annan, die in Kenia de vredesgesprekken leidde, zei terecht dat de verkiezingsuitslag niet de oorzaak was van het conflict. "De verkiezingen kunnen de aanzet zijn voor het huidige geweld, maar de oorzaak ligt dieper. Het is het gevolg van jarenlange gevechten om land, jobs en grondstoffen."

Soedan) opgericht om hen te bedanken voor hun geleverde diensten tijdens de Eerste Wereldoorlog. De Nubiërs verleenden vooral logistieke hulp aan de Britten, maar er was ook een strijdmacht die meevocht, de "King's African Rifles". Tijdens de Oost-Afrikaanse Campagne vochten ze tegen de Duitsers in de toenmalige Duitse kolonies Burundi, Rwanda en Tanganyika (huidige Tanzania). Later verspreidden de gevechten zich ook naar de buurlanden Mozambique, Noord-Rhodesië (huidige Zambia), Kenia, Oeganda en Belgisch Kongo. Gedurende

werd geschoten en mensen werden in elkaar geslagen. De balans: 15 doden. De overheid doet weinig om de levensomstandigheden te verbeteren omdat ze er zelf grof geld aan verdient. Volgens UN-Habitat is 57 procent van de grond in Kibera momenteel in handen van politici en overheidsfunctionarissen. De inkomsten zijn zuivere winst voor hen, aangezien zij geen enkele verplichting hebben om voor sanitaire voorzieningen, goede infrastructuur of degelijke huizen te zorgen omdat de wijk illegaal is.

De eerste grote opstand kwam er in 1991 en kent vandaag nog steeds opflakkeringen. De conflicten speelden zich vooral

of religieuze milities die de tegenstanders moesten elimineren. Die wapens waren niet moeilijk te vinden aangezien

ruptie, het overgrote deel van de bevolking niet. Enkel zijn eigen groep, de Kikuyu, werd er beter van. De overige etnische groepen wilden daarom wraak, die ze hoopten te krijgen door massaal op de oppositieleider Raila Odinga (van de Luogroep) te stemmen. Toch was het Kibaki die als overwinnaar uit de stembusgang kwam. De oppositie ging niet akkoord met de uitslag, die volgens hen vervalst was. Ook internationale waarnemers vermoedden dat er fraude in het spel was. Tijdens de eerste resultaten stond Odinga met een miljoen stemmen voor. Na de telling van alle stemmen was het verschil tussen beiden plots zeer klein. De officiële uitslag sprak van 4,5 miljoen stemmen voor Kibaki en 4,3 miljoen voor Odinga. Vlak na de bekendmaking van de uitslag volgden er hevige rellen tussen de politie en demonstranten en tussen verschillende etnische groepen onderling. Voormalig VN-secretaris Kofi Annan, die in Kenia de vredesgesprekken leidde, zei terecht dat de verkiezingsuitslag niet de oorzaak was van het conflict. "De verkiezingen kunnen de aanzet zijn voor het huidige geweld, maar de oorzaak ligt dieper. Het is het gevolg van jarenlange gevechten om land, jobs en grondstoffen." Het geweld dat in de grote steden begon, verspreidde zich razendsnel door Kenia. Volgens cijfers van het Rode Kruis werden 1000 Kenianen gedood en sloegen er 250.000 op de vlucht.

af tussen nomadische stammen en stammen met een vaste verblijfplaats. De nomaden eigenden zich een plaats met weidegrond en water voor zichzelf en hun kuddes toe. Als de voorraad uitgeput was, trokken ze verder. Daardoor kwamen ze in conflict met de vaste bewoners die er alles aan deden om hun almaar schaarser wordende reserves te beschermen. Daarbij kwam nog dat andere groepen migreerden omdat hun eigen reserves uitgeput waren en dat Kenia een geliefd toevluchtsoord was voor vluchtelingen uit de buurlanden Ethiopië en Somalië. Te veel mensen werden afhankelijk van de kleine reserves van het land.

EXPLOSIEVE VERKIEZINGEN

Uit een rapport van Human Rights Watch blijkt dat de regering de etnische conflicten van 1991, in de aanloop naar de verkiezingen van 1992, mee veroorzaakt heeft. Lokale politici, werden met de hulp van nationale politici, aangespoord om onrust te zaaien en ervoor te zorgen dat politieke tegenstanders op de vlucht sloegen. Dat bereikten ze door de etnische verschillen in de verft te zetten en wapens te leveren aan etnische

Kenia jarenlang de draaischijf was voor de wapenexport naar buurlanden in oorlog via de haven van Mombasa. Nu nog vinden jaarlijks vele wapens hun weg naar Kenia via de vluchtelingen uit de buurlanden. De laatste jaren worden de meeste wapens meegebracht door Somaliërs die op de vlucht zijn voor de Amerikaanse 'Oorlog tegen het Terrorisme' in hun land.

In Kenia hield het geweld van 1991 tot in 1994 aan. Het kostte het leven aan 1.500 mensen, honderdduizenden anderen sloegen op de vlucht. De vluchtelingen namen het schaarse vruchtbare land in van andere bevolkingsgroepen waardoor er opnieuw spanningen kwamen. In de aanloop naar de verkiezingen van 1997 kwam het opnieuw tot gewapende confrontaties. Meer dan honderd mensen kwamen om het leven en 100.000 mensen sloegen op de vlucht. In 1998 waren er binnen Kenia ongeveer 400.000 mensen op de vlucht voor politiek geweld.

De verkiezingen eind 2007 volgden dezelfde trend. Onder president Mwai Kibaki kende Kenia een economische groei maar dat geld bereikte, door cor-

KENIA NA HET GEWELD

Veel van de vluchtelingen kwamen terecht in vluchtelingenkampen waar ze in vreselijke omstandigheden leven. Er is een chronisch gebrek aan voedsel, geneesmiddelen en materiaal. Veel mensen slapen onder de blote hemel of in overbevolkte tenten waardoor het aantal ziektes toeneemt. Het weinige eten dat er is, wordt verdeeld, maar het is onvoldoende om in de basisbehoeften te voorzien. Omdat veel vluchtelingen landbouwers zijn, komt ook de voedselproductie van volgend jaar in gevaar. Het Wereldvoedselprogramma van de Verenigde Naties (WFP), dat al jaren actief is in Kenia, probeert de situatie

onder controle te krijgen. Volgens schattingen van de VN is een half miljoen mensen afhankelijk van voedselhulp als gevolg van het recente geweld na de verkiezingen. Kenia stond al in de top drie van de landen die het meest voedselhulp nodig hadden en ook de stijgende voedselprijzen doen de vraag naar voedsel toenemen. Niemand weet dus precies hoeveel mensen er in totaal afhankelijk zijn van voedselhulp, maar schattingen spreken van vele miljoenen. Daarnaast brengt het recente geweld ook de economische groei een zware klap toe. Kenia is voor een groot stuk

Op 28 februari 2008 zijn Kibaki en Odinga, er met de hulp van Kofi Annan en de huidige Tanzaniaanse leider van de Afrikaanse Unie, Jakaya Kikwete, wel in geslaagd een vredesakkoord af te sluiten. Na lange gesprekken is men overeengekomen dat Kibaki president zou blijven, terwijl Odinga benoemd zou worden tot eerste minister. Toch zijn er nog hevige discussies over een aantal zaken. Zo is men er nog niet uit hoe men de macht tussen de twee gaat verdelen en wat men gaat doen als de coalitie niet werkt. Maar de eerste tekens zijn positief. De beide partijen hebben uit-

ben alles verloren en hebben niets om naar terug te keren. Anderen zijn bang omdat de situatie nog zeer explosief is. De minste vonk kan opnieuw een catastrofe veroorzaken.

DE TOEKOMST VAN KENIA

Er staat de coalitieregering een zware taak te wachten. Kenia heeft al jaren af te rekenen met conflicten tussen etnische groepen die vaak terug te voeren zijn tot economische en ecologische problemen. Als men in de toekomst die conflicten wil vermijden, moet men dringend maatregelen nemen die ervoor zorgen dat de rijkdommen en de grondstoffen in het land eerlijker verdeeld worden, dat de milieuproblemen opgelost worden en dat de bevolking een beter leven krijgt, zaken die Kibaki tijdens zijn vorige verkiezing in 2002 al beloofde. Maar slechts een klein deel van de bevolking profiteerde van zijn beleid. Daarnaast is vrede in Kenia ook van groot belang voor de rest van de regio. Veel buurlanden, die geen rechtstreekse toegang hebben tot de zee, zijn afhankelijk van de haven van Mombasa voor de export van producten en de import van voedselhulp en medicijnen. Kenia is ook een belangrijk toevluchtsoord voor vluchtelingen uit Soedan en andere oorlogsgebieden. Het land is het economische middelpunt van Oost-Afrika. Problemen daar, uiteten zich snel in prijsstijgingen van essentiële goederen in de buurlanden. Bovendien is Kenia altijd de regionale stabilisator geweest in een regio die verscheurd wordt door problemen. Het Oost-Afrikaanse land hielp Rwanda en Oeganda gedeeltelijk uit hun economische put na de burgeroorlogen. Tussen 2008 en 2010 trekken verschillende Afrikaanse landen naar de stembus en Kenia zou een voorloper kunnen zijn in de regio als het land erin slaagt de huidige problemen het hoofd te bieden door middel van de coalitieregering. Maar daar is veel werk, vastberadenheid en dialoog voor nodig.

Sofie Synnesael is stagiair journalistiek bij Vrede vzw.

Kenia heeft al jaren af te rekenen met conflicten tussen etnische groepen die vaak terug te voeren zijn tot economische en ecologische problemen. Als men in de toekomst die conflicten wil vermijden, moet men dringend maatregelen nemen die ervoor zorgen dat de rijkdommen en de grondstoffen in het land eerlijker verdeeld worden, dat de milieuproblemen opgelost worden.

afhankelijk van de inkomsten uit toerisme, maar veel toeristen laten zich niet meer zien. Hotels die anders voor 80 procent volgeboekt waren, zijn dat nu maar voor 20 procent. Als het zo voortgaat zou het land dit jaar een economische groei hebben van 2 tot 4,5 procent in plaats van de geschatte 7 procent. Het kan nog jaren duren voor de situatie opnieuw hersteld is en dat zou een ramp betekenen voor de vele families die overleven dankzij het toerisme. Cijfers tonen aan dat miljoenen Kenianen in de armoede kunnen terechtkomen als de situatie onveranderd blijft. En juist die armoede was voor een groot deel de oorzaak van de hevige rellen na de presidentsverkiezingen.

drukkelijk beloofd hun geschillen opzij te zetten om het land te dienen. Hopelijk slagen ze erin hun beloften waar te maken, want het is niet de eerste keer dat de twee een falende coalitie vormen. Na de verkiezingen van 2002 werd Odinga lid van Kibaki's regering, maar hij stapte op na een discussie over een grondwettelijk referendum in 2005. De coalitie viel uiteen en creëerde de machtsstrijd die vandaag aan de gang is. In de rest van Kenia is het opnieuw rustig en er is een programma op poten gezet om de mensen te laten terugkeren naar hun huizen. Het Amerikaanse Agentschap voor Internationale Ontwikkeling (USAID), dat aanwezig is in de regio, zegt dat er weinig mensen willen terugkeren. Veel vluchtelingen heb-

LA POLITIQUE FRANÇAÏRIQUE

I Gorik Zelderloo I

Op een vernuftige manier is Frankrijk erin geslaagd zijn economische belangen in de ex-kolonies te behouden. Verschillende grote multinationals die verbonden zijn met de politieke elite in Frankrijk kunnen met de bescherming van het leger en lokale pionnen de bodemrijksdommen blijven ophalen. Ten tijde van de Koude Oorlog en de opkomende onafhankelijkheid van de kolonies bouwde Frankrijk een uitgebreid netwerk uit van Afrikaanse politici, militairen, spionnen, zakenlieden, diplomaten en allerlei louche regelaars en tussenpersonen. Ver van de ogen van de publieke opinie in Frankrijk zit dit uitgebreid netwerk diep ingebed in het politieke establishment. Dit beleid of eerder mechanisme wordt wel eens la politique Françafrique genoemd.

DE BELANGHEBBENDEN

De Franse Afrika-politiek vindt plaats in de wereldwijde strijd om grondstoffen. Voor de grootmachten van deze aarde gaat het om goedkope grond- en brandstoffen voor de economie, maar ook om de grote financiële stromen die hiermee gepaard gaan. Met China komt er nu een nieuwe grote concurrent op de Afrikaanse grondstoffenmarkt. Om aan te tonen wat la politique Françafrique in de praktijk betekent komen 5 landen uit het onbekende hart van Afrika aan bod: Tsjaad, Niger, Gabon, Congo-Brazzaville en de Centraal-Afrikaanse Republiek (CAR). Het gaat hier om landen die onderaan bengelen op alle internationale ranglijsten van armoede, levensverwachting en alfabetisering. Ondanks een enorme natuurlijke rijkdom wordt er nagenoeg niets geïnvesteerd in gezondheidszorg, scholing en in de strijd tegen de corruptie. Opvallend is dat een belangrijk deel van de politieke elite in deze Franssprekende landen ook in Frankrijk opgeleid werd. Niet enkel aan gewone universiteiten maar vaak ook op militaire academies. Zo groeide er een uitgebreid netwerk van contacten.

De bedrijven die in deze landen de bodem leegzuigen zijn onder andere Areva en de groep Total waartoe ook Fina en Elf behoren. De Franse staat en hooggeplaatste Franse politici hebben opvallend veel linken met dergelijke bedrijven. Areva is de grootste bouwer van kerncentrales ter wereld en één van de grootste uraniumproducenten. Tegen 2011 wil het bedrijf een derde van de

wereldmarkt voor nucleaire energie in handen hebben. In 2007 had de multinational een omzet van bijna 12 miljard euro. Dit is meer dan het BBP van Tsjaad, Niger en de Centraal-Afrikaanse Republiek samen. Opvallend is dat het voor 87% in handen is van de Franse staat. Areva functioneert als een belangrijke economische machtspijler van Frankrijk.

Naast de bedrijven en onderlinge contacten is de Afrikaanse politiek van Frankrijk berucht om zijn militaire ingrijpen in binnenlandse aangelegenheden. Geheime diensten, para's en het gewone leger deinen er niet voor terug om conflicten uit te lokken en naar hun hand te zetten. Een andere belangrijke pijler in het Franse Afrika-beleid is het vreemdelingenlegioen. (8200 soldaten uit meer dan 60 verschillende landen). Iedereen kan aansluiten bij het legioen en laat vervolgens 5 jaar lang geen enkel spoor achter. Wie zijn naam onbekend wil houden vecht onder een nummer. In het verleden werd het vreemdelingenlegioen reeds ingezet in Tsjaad, de Centraal-Afrikaanse Republiek, Congo-Brazzaville, Ivoorkust, Djibouti...Wat volgt is een bondige schets van de situatie in 5 aan elkaar grenzende landen in het midden van Afrika.

TSJAAD

Idriss Deby werd opgeleid in een Franse militaire school en onderhoudt nauwe banden met het Franse leger en de inlichtingendiensten. Hij hielp Frankrijk bij het aan de macht brengen van collega's in Gabon en de

Centraal-Afrikaanse Republiek.

Frankrijk heeft sinds 1976 via een bilaterale overeenkomst de opdracht om de territoriale soevereiniteit van Tsjaad te beschermen. Het Franse leger is aanwezig met de missie "Epervier": 1000 soldaten, helikopters en gevechtsvliegtuigen. Zowel in 2006 als in 2008 namen de rebellen kortstondig de hoofdstad in. Frankrijk kwam actief tussenbeide en steunde zo de president. Tsjaad dient eveneens als de uitvalsbasis van Frankrijk (en van de hele Europese Unie dankzij de toekomstige "vredesmissie") om een vinger in de pap te brokken hebben in de strijd tussen de Verenigde Staten en China om de Soedanese olievoorraden. Recentelijk nog vielen Tsjadische rebellen gesteund door Deby de Soedanese hoofdstad Khartoum aan.

GABON

Gabon is de 3de olieproducent van Afrika, de olie zorgt voor tweederde van het staatsbudget. De Franse olieproducent Elf was in 2002 betrokken bij een groot corruptieschandaal. Areva ontgint ook hier uranium. Ondanks een golf van radioactieve besmettingen rondom de mijnen weigert Areva elk onderzoek.

Gabon is een stabiele volgeling van Parijs. In samenwerking met de lokale politieke elite kunnen de Franse multinationals hier ongestoord hun gang gaan. Bongo is de president die al het langst ter wereld aan de macht is. Ook hij werd opgeleid in een Franse militaire school en onderhoudt nauwe banden met het Franse leger en de

inlichtingendiensten. Zijn vrouw is overigens de dochter van de president van Congo-Brazzaville. Dit wijst ook op de onderlinge verbondenheid tussen de verschillende presidenten in de regio. Ze houden elkaar aan de macht. Frankrijk heeft 600 soldaten in de hoofdstad Libreville maar ook op het Gabonese leger valt te rekenen. Zo nam Gabon de leiding van de CEMAC-vredesmissie in de Centraal Afrikaanse Republiek. De vredesmissie werd grotendeels door Frankrijk gesponsord. Gabonese soldaten, Franse huurlingen en elitetroepen beïnvloedden zo de strijd in de CAR.

CENTRAAL-AFRIKAANSE REPUBLIEK

De CAR is een woelig land, het is een schoolvoorbeeld van een gefaalde staat. Er heerst in het grootste deel van het land totale wetteloosheid. Niet toevallig vluchtte de Oegandese oorlogsmisdadiger Joseph Kony naar de CAR om uit de handen te blijven van het Internationaal Strafhof. De huidige president, Bozizé, werd opgeleid in een Franse militaire school en onderhoudt eveneens nauwe banden met het Franse leger en de inlichtingendiensten. Hij kwam in 2003 aan de macht via een bloedige staatsgreep waarbij honderden doden vielen. Hierbij werd hij gesteund door Tsjadische rebellen. Het land bevindt zich nog steeds in een sluimerende burgeroorlog. Frankrijk levert militaire steun in de strijd tegen de rebellen. Bij gevechten in maart 2007 werd de stad Birao bijna volledig verwoest. Duizenden mensen vluchtten naar Darfoer! In de burgeroorlog van 1997 greep het Franse leger ook in. Net zoals in de jaren zeventig van de vorige eeuw, toen de wrede dictator Bokassa werd verdreven.

De reden voor deze militaire interventies is ook hier de ondergrond van de CAR. Areva ontgint uranium en Total pompt olie op. De belangrijkste bodemrijkdom is echter diamant, en dit is dan weer het terrein van de Belgen. 30% van de export van de CAR gaat naar België waarvan voornamelijk diamant.

CONGO-BRAZZAVILLE

Generaal Denis Sassou-Nguesso werd opge-

leid in een Franse militaire school waar hij het schopte tot kolonel bij de para's. Hij greep de macht met een staatsgreep in 1979. Tijdens zijn bewind verbrak hij de banden met het Sovjetblok en liet Amerikaanse en Franse olieproducenten de olie exploiteren. Na de afschaffing van de éénpartijstaat in 1992 verloor hij de verkiezingen. In 1997 brak er een hevige burgeroorlog uit, waardoor Sassou-Nguesso de macht opnieuw kan grijpen. Inzet van de gevechten is het

verdelen van de olie-inkomsten over de verschillende bevolkingsgroepen.

Ook de Direction générale de la sécurité extérieure (DPSD), een van de meest geheime takken van de Franse inlichtingendienst, was actief tijdens dit conflict met onder andere wapentransacties. Als steun in de strijd rekruteerde de DPSD zelfs Servische oorlogsveteranen voor 15.000 Franse frank per maand. De economie van Congo-Brazzaville draait hoofdzakelijk op de olie-export. Ook hier raakte Elf verwickeld in grote corruptieschandalen.

NIGER

Niger levert 8,5% van de uranium ter wereld en is daarmee een van de grootste uraniumproducenten. Areva heeft altijd een monopolie gehad op de ontginning van dit uranium. Decennialang kon Areva in Niger uranium winnen aan een belachelijk lage prijs. In 2007 besloot president Tandja de uraniumwinning open te stellen voor andere gegadigden. Nu betaalt Areva reeds iets meer voor een kilo uranium, dit is echter nog steeds ruim tweederde minder dan de wereldmarktprijs. De directeur van Areva in Niger wordt ervan verdacht de Touareg rebelle te steunen. Onveiligheid in het noorden (waar de meeste mijnen liggen)

kan de concurrentie immers afschrikken.

Areva houdt zich in Afrika niet bezig met sociale- en milieunormen. Door de ontginning van het uranium werd de bevolking ernstig blootgesteld aan radioactieve straling. Het grondwater is besmet geraakt en ook de bouwmaterialen voor huizen, scholen en straten komen uit de mijnen. De bevolking van de stad Arlit wordt systematisch blootgesteld aan tien keer zoveel radioactieve straling als volgens de internationale regels acceptabel is.

CONCLUSIE

De situatie van deze 5 landen toont aan hoe een krimpende grootmacht als Frankrijk zijn rol blijft spelen in de strijd om de basisgrondstoffen die noodzakelijk zijn om in eigen land voor een goeddraaiende economie te zorgen. Andere landen gebruiken dezelfde middelen. Amerikaanse bedrijven kochten Oost-Congo op

voor een prikje sinds Kabila senior daar aan zijn veroveringstocht begon. Hoe lang zou de Nigeriaanse politiestaat overeind blijven zonder de steun van Shell? Wat is de rol van het Zuid-Afrikaanse diamantbedrijf The Beers in de uitermate gruwelijke oorlogen van Sierra Leone en Liberia? Tenslotte vocht er toch een huurlingenleger vanuit Zuid-Afrika mee om zijn eigen deel van de koek te veroveren.

Wanneer dergelijke belangen de staatsmacht in een land bepalen ontstaat er een dictatuur gebaseerd op geweld en corruptie. De kritiek op de politieke leiders in Afrika is zeker terecht maar men mag niet uit het oog verliezen hoe de Afrikaanse politieke elite tot stand is gekomen. De invloed van andere belangen is niet onderschatten. Afrikaanse landen zullen nooit tot een betere welvaart kunnen komen wanneer de basisgrondstoffen voor spotprijzen het land worden uitgesluisd, terwijl de overheid haar zakken vult en interne oorlogen uitvecht. De gewone burger blijft hangen in een dagelijkse overlevingsstrijd.

Gorik Zelderloo is master in de politieke wetenschappen.

BELGIË EN DE DEMOCRATISCHE REPUBLIEK CONGO

I Jean Verstappen I

De politieke relaties tussen Brussel en Kinshasa zijn behoorlijk verzuurd.

De uitspraken van Minister De Gucht dat België het morele recht heeft om het slecht bestuur aan te klagen omdat het veel ontwikkelingsgeld spendeert in Congo (DRC), is daar bij regering en president in slechte aarde gevallen.

*We laten Jean Verstappen aan het woord van *Rencontres Pour la Paix*.¹ (red.)*

OVERGANG

De huidige Congolese regering is het uiteindelijke resultaat van een reeks internationale afspraken met regeringen, instellingen en multinationale ondernemingen en van een politiek proces dat door het Westen werd gecontroleerd. Een hele reeks akkoorden passeerden de revue, onder meer dat van Pretoria en van Sun City. Hier werd vorm gegeven aan de transitie-regering waarin alle oorlogspartijen waren betrokken, met inbegrip van rebellen-groepen onder leiding van oorlogsmis-

die geen nationaal karakter hebben en eigenlijk ook geen echt militaire macht vormen. De nieuwe Congolese grondwet werd door de diensten van het Belgisch ministerie van Buitenlandse Zaken opgesteld. Ze laat de deur wagenwijd open voor geografische opdeling of andere schikkingen die gunstig zijn voor de multinationale ondernemingen die het land exploiteren. Het is evident dat dergelijke democratie die op een hoop tegenstellingen berust niet onmiddellijk een economisch en sociaal evenwicht zal vinden binnen het vastgesteld juridisch kader.

geacht het militair partnerschap dat zijn voorganger was aangegaan, verder te zetten met het oog op het vormen van een geïntegreerd Congolees leger. De militaire samenwerking tussen België en Congo moet absoluut sterk ontwikkeld worden om in de eerste plaats de veiligheid in het oosten van het land te realiseren.

Ja natuurlijk, er zijn ook verkiezingen geweest. Maar in de chaotische context die het land sedert 1994 kent, heeft deze stembusgang de verwachtingen van de bevolking qua politieke en sociale vooruitgang niet kunnen inlossen. Dat is zeker het geval voor het oosten van het land waar dodelijke confrontaties, slachtpartijen en algemene onzekerheid de dagelijkse realiteit blijven uitmaken. Ons Belgisch trio heeft er goed op gelet om niet de ware verantwoordelijken van deze misdaden te moeten benoemen, met name het 'dictatoriaal regime' van de Rwandese president Kagame dat gans het gebied van de Grote Meren destabiliseert.

De Belgische delegatie wou drie zaken bereiken. Eerst en vooral president Kabila - wiens populariteit aan het dalen is - destabiliseren om zijn buitenlandse politiek in moeilijkheden te brengen. De Belgische financiers zouden een vervanging voor de huidige leiding op het oog hebben, die meer geneigd zou zijn om de Chinese aanwezigheid in het land te beperken. Vervolgens moet de woede van de Belgische zakenman George Forrest worden getemperd die scheurtjes in zijn Katangees imperium begint te zien (Katanga is de Zuid-Congolese provincie waarin het moederbedrijf van de Forrest-groep gevestigd is). Tenslotte is het van belang om de industriële en financiële

Sommige waarnemers kennen de realiteit van Oost-Congo: een humanitaire catastrofe die al sedert 1994 voornamelijk in Zuid-Kivu heerst. Tot op vandaag gaan de slachtingen door, net zoals het seksueel terrorisme, het plunderen van de natuurlijke rijkdommen, en dat ondanks de aanwezigheid sedert 1999 van de VN-missie voor Congo (Monuc).

dadigers. Dit proces werd hoofdzakelijk geleid door de Amerikaanse ambassadeur Swing en de liberale Belgische minister van Buitenlandse Zaken, Louis Michel, via het CIAT (Internationaal Begeleidingscomité van de Transitie). De westerse ambassadeurs behouden vandaag nog altijd een soort 'bevelrecht'. De troepen van de verschillende rebellen-groepen werden bijeengebracht in militaire brigades

TRIEST TRIO

Minister De Gucht is niet alleen koppig hij is ook kort van memorie. Weet hij niet dat de huidige chaos in Congo voor een deel te wijten is aan zijn voorganger? En de nieuwe Belgische minister van Ontwikkelingssamenwerking, Charles Michel, is eigenlijk niet meer dan de stem van zijn vader. Minister De Crem wordt

groepen opnieuw toegang te laten krijgen tot de DRC, voornamelijk voor de haven-uitbreiding van Matadi.

Dit laatste is trouwens de belangrijkste bezorgdheid van ex-minister De Decker, nu senaatsvoorzitter, die zich met name inzet voor de havenondernemingen van Antwerpen en Brussel. Hij volgt een weg die min of meer parallel is aan die van minister De Gucht en houdt vast aan het CEPGL-project (de Economische Gemeenschap van de Grote Meren) dat ook Louis Michel zo na aan het hart ligt. In dit kader werden op 22 april parlementaire delegaties uit de DRC, Rwanda en Burundi in Brussel bijeen gebracht.

Deze conferentie had drie doelstellingen:

1. de mensenrechten doen respecteren.
2. het parlement als motor van de democratie ontplooiën.
3. de CEPGL in voege doen treden, als een soort Benelux van Centraal-Afrika.

Dergelijke economische unie zouden de conflicten, de bezetting en het geweld moeten kunnen verdringen, zeker wat Kivu betreft waar men het samenleven van verschillende volkeren en opstandige milities in een artificieel kader wil opleggen. Zoals "Le Soir" schreef zou de Congolese bevolking van Kivu een 'medebeheer' moeten aanvaarden van de Rwandese bezettingstroepen. Bovendien zou de zetel van CEPGL in Rwanda worden geïnstalleerd onder het beheer van het Kagame-regime dat toch verantwoordelijk is voor oorlogsmisdaden. Het wordt meer dan hoog tijd dat de Belgische parlementsleden een evenwichtig partnerschap eisen met DRC zonder dat we ons mengen in de binnenlandse aangelegenheden.

NEOKOLONIALISME

In die context wilde België een uitsluitend politieke aanpak voor de oorlog in Kivu. Uiteraard is een politieke oplossing altijd te verkiezen boven een militaire. Maar dergelijke politieke oplossing moet ook realistisch zijn, moet mogelijk zijn en

moet vooral ook de territoriale integriteit van Congo verzekeren, met beveiliging van de grenzen en absolute soevereiniteit door de Congolese staat. Daar staan we vandaag nog ver van af. Het Belgisch en Europees plan om de (externe) rebellenlegers te "vermengen" met Congolese brigades heeft alleen als resultaat dat de vorming van een werkelijk nationaal leger wordt verhinderd. Maar minister De Gucht zet door en komt hierdoor tegenover het

Foto: Tineke D'haese (Oxfam)

Kagame-regime te staan, niet omwille van de mensenrechtenschendingen door Kigali, niet omwille van zijn anti-democratisch niveau, maar precies omdat het de politieke oplossing niet onderschrijft. Hij verwijt Rwanda ook Nkunda² niet tot de orde te roepen door deze te verplichten zijn troepen te vermengen met het Congolees leger.

Waar is minister De Gucht op uit? Volgt hij op zijn eigen manier de lijn van Michel, dit wil zeggen "vergeten we de nationale grenzen en laat ons een regionaal geheel uitbouwen onder het leiderschap van Rwanda"? Mocht dit doorgevoerd worden dan recupereert Kagame simpelweg gans Kivu. De huidige Belgische ministers hebben zelf heel wat moeilijkheden om hun eigen land juridisch, financieel en sociaal te besturen, in Afrika leveren ze het bewijs van hun schijnheilig cynisme. Wat er in Kivu werkelijk gebeurt is de confrontatie tussen drie protagonisten voor de minerale rijkdommen van Congo. Enerzijds heb je de Amerikanen voor wie Kigali een regionale

pool is geworden. Anderzijds heb je de Belgen en de Europeanen die hun 'verworven' rechten willen veilig stellen. En vervolgens is er de regering Kabila die steun zoekt in een partnerschap met China maar ook met andere landen in het kader van een multipolaire wereld.

REALITEIT OP HET TERREIN

Sommige Belgische en Europese parlementsleden, VN-vertegenwoordigers, internationale NGO medewerkers en journalisten kennen de realiteit van Oost-Congo: een humanitaire catastrofe die al sedert 1994 voornamelijk in Zuid-Kivu heerst. Tot op vandaag gaan de slachtingen door, net zoals het seksueel terrorisme, het plunderen van de natuurlijke rijkdommen, en dat ondanks de aanwezigheid sedert 1999 van de VN-missie voor Congo (Monuc). Enkele vragen blijven onbeantwoord. Waarom kunnen Rwandese milities en allerlei rebellen groepen Oost-Congo blijven bezetten en er slachtingen aanrichten? Wat doet deze VN-missie van 18.000 soldaten met een kolossaal jaarlijks budget concreet? Had ze niet de opdracht alle Rwandese milities te ontwapenen en uit het land te verdrijven? Wanneer zullen de tribunalen die bevoegd zijn voor oorlogsmisdaden de nodige maatregelen treffen om de werkelijke oorlogsmisdadigers op te pakken die deze regio in vuur en vlam hebben gezet? De Congolese slachtoffers vragen gerechtigheid. Is er ergens een parlements lid die de politieke moed heeft om deze vragen te beantwoorden en de betrokken ministers te interpellieren?

¹ Uit het trimestriële blad "Paix" van de Franstalige vredesbeweging *Rencontres pour la Paix*.

² Laurent Nkunda is een voormalig generaal van het leger van de Democratische Republiek Congo (DCR) en is momenteel de leider van een rebellen groep die opereert in de Congolese provincie Noord-Kivu. Hij beweert de belangen van de Tutsi-minderheid in Congo te verdedigen en geniet de sympathie van de door Tutsi's gedomineerde regering van Rwanda.

MACHTSSTRIJD IN TURKIJE OVER TOEKOMST

I Ludo De Brabander I

Turkije maakt opnieuw een turbulente periode door. Terwijl het leger om de haverklap PKK-stellingen bombardeert in Irak, is er ook op het thuisfront een strijd aan de gang tussen het seculier-nationalistische kamp enerzijds en het islamitische deel van de samenleving, onder leiding van de Rechtvaardigheids- en Ontwikkelingspartij (AKP) anderzijds. Maar toch gaat het niet zomaar over een eenvoudige tweestrijd. Zo tonen de Kemalistische legertop en de AKP zich in de oorlog tegen de 'terroristische PKK' als bondgenoten.

Tijdens de parlementsverkiezingen van juli 2007 haalde de AKP-partij 46,6 procent van de stemmen. Door de hoge kiesdrempel van 10 procent vertaalde zich dat in een meerderheid van 341 zetels op 550. De AKP had in haar campagne beloofd om te werken aan een nieuwe "burgerlijke grondwet". De huidige grondwet van 1982 is nog een product van de militaire coup twee jaar eerder. Die bevat zoveel beperkingen op vlak van mensenrechten dat hij een belangrijk obstakel is geworden in de toetredingsgesprekken met de EU. Vanuit Brussel drong men dus op een wijziging aan. Sindsdien is de grondwet al enkele keren geamendeerd, maar het autoritaire karakter ervan bleef grotendeels behouden. In de zomer van 2007 werd het voorstel voor een nieuwe grondwet door een groep specialisten (de Özbudungroep) in opdracht van de AKP-regering bekendgemaakt. De nieuwe tekst bevat nog maar 140 artikels. Dat is 46 minder dan de huidige versie. Volgens de ontwerpers van deze 'kladversie' zijn de ondemocratische onderdelen van de grondwet nu geschrapt. Maar de kritiek bleef niet lang uit, ditmaal niet van de EU maar vanuit het thuisfront.

HOOFDDOEK

Volgens de nationalistische oppositie onder leiding van de Republikeinse Volkspartij (CHP), is premier Erdogan (AKP) er op uit om het seculiere systeem uit te hollen. De discussie spitste zich vooral toe op het constitutionele luik over vrijheid van religie en religieuze opvoeding, waardoor het dragen van de hoofddoek in de scholen en universiteiten mogelijk zou

worden. De hoofddoek domineert al geruime tijd het politieke debat, maar sinds enkele maanden staat het symbool voor de vraag waar Turkije naartoe moet: naar een zuivere seculiere staat of naar

verbod op het dragen van de hoofddoek in universiteiten moet opheffen. De CHP stapte naar het Grondwettelijk Hof wegens inbreuken op het seculier karakter van de grondwet en kreeg onlangs gelijk.

Volgens de nationalistische oppositie onder leiding van de Republikeinse Volkspartij (CHP), is premier Erdogan (AKP) er op uit om het seculiere systeem uit te hollen.

één waar de islam een grotere plaats krijgt. Nochtans staat het voorstel van grondwet ver af van wat de oppositie de 'islamisering' van Turkije noemt. De echte inzet lijkt dan ook de -gedeeltelijke- ontmanteling van de Kemalistische staat.

Resultaat van dit hoofddoekendebat is alvast dat het hele grondwettelijke hervormingsproject op apegapen ligt. Met als gevolg dat ook de discussie over andere belangrijke aspecten ondergesneeuwd is geraakt, zoals de Koerdische rechten of de vrije meningsuiting. Ook tekortkomingen in het voorstel, zoals de vage invulling van de parlementaire controle op de regering of het wegvallen van het recht op "leven in een gezonde en evenwichtige omgeving" (art. 56 van de huidige grondwet), bleven door de blokkering zo goed als onbesproken. De schrapping van artikel 56 is wellicht om de vrije markteconomie vrij spel te kunnen geven.¹

Begin dit jaar keurde de AKP twee constitutionele amendementen goed, die het

De hoofdprocureur bij het Grondwettelijk Hof startte parallel een procedure op om de AKP te verbieden wegens 'antisekuliere activiteiten'. Voor de AKP gaat het simpelweg om een tweede 'postmoderne' staatsgreep. Daarmee balanceert Turkije op de rand van een ernstige politieke crisis.

Sinds 1960 kende Turkije drie openlijke en één eerder verdoken of 'postmoderne' staatsgreep (1997). Al die tijd was het leger prominent op het politieke toneel aanwezig. De macht van de Nationale Veiligheidsraad, het politieke controleorgaan van het leger, is sinds kort wat afgebouwd. Dat neemt niet weg dat de top van het leger altijd een belangrijke tegenstander van de economische, politieke en sociale hervormingsagenda van de AKP was. Voorlopig houdt de legertop zich nog wat gedeisd. Daar zijn verschillende verklaringen voor. Er is de strijd tegen de Koerdische Arbeiderspartij, PKK waarbij de AKP en de militairen elkaar nodig lijken te hebben (zie verder). Maar dat naast het leger ook andere machtige actoren op het

voorplan zijn gekomen, speelt zeker ook mee. Zo zijn er de ondernemers, die niet echt staan te wachten op een nieuwe machtsgreep vanuit het leger. Dat zou de handelsrelaties met het Westen behoorlijk kunnen verstoren en bovendien het EU-lidmaatschap verder in gevaar brengen.

Arzuhan Yalcindag, de voorzitter van TUSIAD, de belangrijkste ondernemerslobby, reageerde alvast negatief op de demarche van de machtige hoofdprocureur. Volgens Yalcindag is het opdoeken van partijen “niet verenigbaar met de democratie”. Desondanks aanvaardden de rechters op 31 maart 2008 de aanklacht, met een grote kans dat het tot een veroordeling komt. Daarmee zou het verbod op de partij, die bijna de helft van de kiezers vertegenwoordigt, een feit zijn.

ARTIKEL 301

In de strijd om de hoofddoek kan de AKP eigenaardig genoeg rekenen op de steun van de extreemrechtse Nationalistische Actiepartij (MHP). De steun van de MHP is nodig om de vereiste parlementaire meerderheid voor de grondwethervorming te krijgen. Maar dat het om een allesbehalve natuurlijke coalitie gaat blijkt uit verschillende dossiers. In tegenstelling tot de AKP is de MHP bijvoorbeeld fel tegenstander van het EU-lidmaatschap. De MHP staat ook bekend als de agressiefste tegenstander van elke opening richting Koerdische rechten en stelt zich onverzettelijk op ten aanzien van Cyprus. De steun van de MHP om tot de amendementen te komen om

de grondwet voor de hoofddoek kwestie te veranderen, kwam er niet gratis. In ruil is de AKP zijn eerdere belofte om het beruchte artikel 301 (zie verder) uit de Turkse strafwet te schrappen, niet nagekomen. Er kwam alleen een cosmetische opsmuk, waarvan alle mensenrechtenor-

ganisaties zeggen dat dit niets zal wijzigen op het terrein.

Onder Artikel 301 zijn tal van schrijvers, journalisten, politici of academici vervolgd of veroordeeld omdat ze publiekelijk het ‘Turk-zijn’, de republiek, het parlement of het leger, zouden aangevallen of beledigd hebben. Volgens de officiële cijfers van de minister van Justitie werden er in de eerste drie maanden van 2007, maar liefst 1.189 mensen voor de rechtbank gedaagd voor overtredingen zoals beschreven in artikel 301. Ook de journalist Hrant Dink werd drie keer vervolgd omwille van zijn stukken over de Armeense genocide. Het maakte hem tot een doelwit van ultranationalisten en werd in januari 2007 vermoord. De zoon van de vermoorde Hrant Dink, Arat, werd zelf ook onder artikel 301 veroordeeld wegens het beledigen van de Turkse identiteit en kreeg daarvoor 1 jaar gevangenisstraf met opschorting.²

Achter deze heksenjacht schuilt het in Turkije breed verspreide ultranationalisme. Dat ook een verlengstuk heeft in de ondergrondse wereld, zoals het onderzoek naar de ‘Deep State’-organisatie Ergenekon begin dit jaar duidelijk heeft gemaakt. Ergenekon is volgens de eerste gegevens een paramilitaire structuur met vertakkingen naar het leger, de politiek, de media en het gerechtelijk apparaat, dat nog een ver uitvloeisel zou zijn van de Gladio-netwerken uit de Koude Oorlog (de gewapende ‘stay-behind’-groepen in tal van NAVO-landen met linken naar leger

en geheime diensten).³ De groep zou de hand hebben in een aantal recente bom-aanslagen (waaronder enkele die eerst aan de PKK werden toegeschreven) en moordpartijen. Er waren ook plannen om de Nobelprijswinnaar voor de Literatuur, Orhan Pamuk te vermoorden. Pamuk stelde net als Dink dat er sprake was van een genocide tegen de Armeense bevolking tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Dat ook het leger zich nog altijd niet verzoend heeft met de normale rol van een vrije pers, blijkt uit het feit dat er verschillende keren een verbod werd opgelegd om verslag uit te brengen over de Turkse militaire operaties tegen PKK-basissen. Zogezegd om de bevolking niet te demoniseren met negatief nieuws, maar in werkelijkheid vooral om het imago van het leger niet te schaden.⁴ Het verlangen om de pers te controleren bleek uit het lekken van twee rapporten in maart van dit jaar waarin media en journalisten gerangschikt werden volgens de mate waarin ze akkoord gingen met de regeringspolitiek. Op basis daarvan werden ook vergunningen gegeven of werden ze onder druk gezet om een welbepaalde verslaggeving te maken.

KOERDISCHE PARTIJEN EN ORGANISATIES WORDEN GEVISEERD

In haar rapport van 2007 bevestigt Human Rights Watch (HRW) dat het triestig met de vrije meningsuiting gesteld is.⁵ Vooral de pro-Koerdische partij DTP (Democratische Maatschappijpartij) zou volgens HRW het slachtoffer zijn van een “significant gestegen” aantal gerechtelijke vervolgingen. Parlementairen van de DTP, die in de verkiezingen via onafhankelijke kandidaten 22 zetels binnenrijfden, zijn herhaaldelijk voor politieke uitspraken veroordeeld. Op dit ogenblik loopt er, net als bij de AKP, een procedure voor het Grondwettelijk Hof om de partij te verbieden wegens “activiteiten tegen de soevereiniteit van de staat en de ondeelbare eenheid van het land en de natie”.⁶

Een van de bekendste slachtoffers van die hele heksenjacht is voormalig parlementslid Leyla Zana, aan wie het Europees

Parlement in 1995 de Sacharovprijs voor de vrijheid van denken toekeende. Ze werd eind 1994 al eens als parlamentslid veroordeeld omwille van een toespraak en zat daarvoor met een aantal collega's bijna negen jaar in de gevangenis. In april van 2008 veroordeelde het Turkse gerecht de Koerdische Zana opnieuw, ditmaal tot twee jaar gevangenisstraf omdat ze "terroristische propaganda" verspreid zou hebben. Het gaat om uitspraken gedaan op een politieke meeting, waar ze zei dat de Koerden drie leiders hebben, Massoud Barzani, Jalal Talabani en Abdullah Öcalan.⁷ Een paar dagen later werden

Hoewel de kemalisten en 'islamisten' grondig met elkaar in de clinch liggen over het toekomstige karakter van de Turkse staat en de rol van religie daarin, is er een redelijke eensgezindheid in de aanpak van de PKK.

53 Koerdische burgemeesters tot twee maanden gevangenisstraf veroordeeld. De feiten: in een brief vroegen ze de Deense premier om de Koerdische zender Roj TV niet uit de ether te halen.⁸ Turkije beschouwt de zender als een 'terroristen-zender' van de PKK. De straf is nadien in een geldboete omgezet.

Hoewel de kemalisten en 'islamisten' grondig met elkaar in de clinch liggen over het toekomstige karakter van de Turkse staat en de rol van religie daarin, is er een redelijke eensgezindheid in de aanpak van de PKK. Iedereen is het erover eens dat het om een 'terroristische' organisatie gaat die hard aangepakt moet worden. Dat loopt trouwens parallel met de visie van de EU en de VS, die de PKK op de terroristenlijst geplaatst hebben. Na een paar incidenten in oktober 2007, waarbij verschillende Turkse soldaten de dood vonden, sprak Erdogan harde taal. Hij zorgde voor een vrijgeleide aan het leger om de PKK over de grens in het Koerdische noorden van Irak op te jagen. Dat verklaart wellicht ook waarom het leger zich de laatste tijd vrij afzijdig houdt in de discussie over de hoofddoek en de

grondwetsherziening. De AKP-regering zet voornamelijk de Turkse regeringstraditie van de afgelopen decennia voort om gelijk welk Koerdisch streven in dezelfde 'terroristenhoek' te duwen. Er gaat daarentegen bitter weinig energie naar de voedingsbodem van het Koerdisch ongenoegen. De sterke inperking van de Koerdische rechten en de vele discriminaties waarvan Koerden het slachtoffer zijn, zoals het verbod van het gebruik van de Koerdische taal in het publieke leven. Uit rapporten blijkt dat de EU op de hoogte is van het probleem.

TURKIJE BLIJFT NOG EEN TIJD IN DE EUROPESE WACHTKAMER

De verschillende dossiers dreigen het Turkse lidmaatschap van de Europese Unie verder op de inmiddels erg lange baan te schuiven. In haar voortgangsrapport schrijft de Europese Commissie nogal ongerust over het immense probleem van de mensenrechten in Turkije. Zo werden er op een jaar tijd meer dan 330 vonnissen voor het Europese Hof voor de Rechten van de Mens uitgesproken tegen Turkije, die betrekking hadden op het niet naleven van de artikelen in het 'Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden'. Dat is een stijging in vergelijking met de vorige rapportageperiode. Veel van de zaken houden verband met de beperkte vrijheid van meningsuiting en met het bestaan van folterpraktijken. Rond verschillende mensenrechtendossiers ziet het Europese voortgangsrapport de mensenrechtensituatie er op achteruitgaan. Dat belooft weinig goeds voor het vervullen van de politieke criteria die nodig zijn om lid te worden van de Europese Unie.

Het is bijna 10 jaar geleden dat de Europese leiders op de top van Helsinki, Turkije's kandidatuur om lid te worden van de Unie aanvaardden. Maar het stond toen al in de sterren geschreven dat het een langdurig proces zou worden. De toetredingsonderhandelingen zijn dan ook pas op 3 oktober 2005 effectief van start gegaan. Maar ook dan nog is de toetreding van Turkije om het met de woorden van Commissievoorzitter Barroso te zeggen: "niet voor morgen en niet voor overmorgen". Naast de problematiek van de mensenrechten en de onderdrukking van de Koerdische rechten, is vooral de Turkse weigering om havens en luchthavens open te stellen voor Cypriotische boten en vliegtuigen een doorn in het oog. Nog een struikelblok ligt dan weer in Europa zelf. Een aantal Europese lidstaten en partijen ziet in de komst van zowat 70 miljoen nieuwe Europeanen een soort van islamistisch paard van Troje. Vooral het Frankrijk van Sarkozy en Oostenrijk doen moeilijk en overwegen zelfs Turkije's lidmaatschap aan een referendum te onderwerpen. De kloof tussen de EU en Turkije is zonder meer nog altijd onoverbrugbaar.

Ludo De Brabander is stafmedewerker Vrede vzw.

¹ Hilal Elver. Lawfare and Warfare in Turkey, april 2008 op www.merip.org/mero/interventions/elverINT.html

² Attacks on the Press in 2007. Rapport van CJP (Committee to Protect Journalists), te consulteren op <http://www.cjp.org/attackso7/mideasto7/turo7.html>

³ Erenekon verwijst naar een legende over het ontstaan van het Turkse volk

⁴ Zie het rapport van Reporters sans Frontières: 'Turkey - annual Report 2008' (zie: http://www.rsf.org/article.php?id_article=25503)

⁵ World Report 2008 (zie: <http://hrw.org/englishwr2k8/docs/2008/01/31/turkey1727.htm>)

⁶ Turkish Daily News, 13 juni 2008

⁷ Turkey jails Kurdish Nobel nominee, 10 april 2008. Zie: <http://mwcnews.net/content/view/21595/0/>

⁸ The International Herald Tribune, 15 april 2008

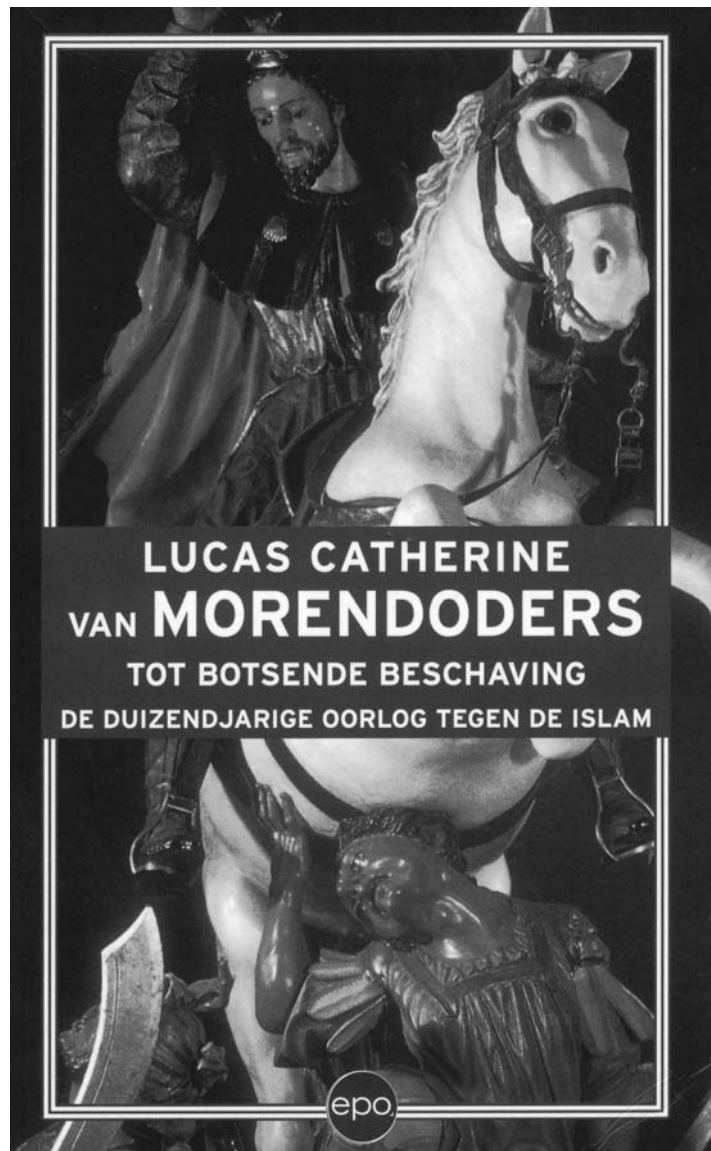
VAN MORENDODERS TOT BOTSSENDE BESCHAVING: DE DUIZENDJARIGE OORLOG TEGEN DE ISLAM

| Sofie Synnesael |

Sinds 9/11 duikt de term "botsende beschavingen" steeds vaker op in de media. De islamwereld is herschapen tot vijand nummer 1 van het Westen. Daarvan getuigen de invallen in Irak en Afghanistan en de zich verspreidende 'Oorlog tegen het Terrorisme'. We moeten ons beschermen tegen de moslims die ons massaal willen afslachten, moslimstaten willen installeren in Europa, de westerse vrijheden willen inperken of toch minstens ons willen bekeren. Islamofobie en islamhaat kennen een ware opmars. We voelen ons aangevallen, maar wie is de echte agressor? Europa strijdt al duizend jaar tegen de moslims, maar dat wordt altijd verzwegen. Lucas Catherine neemt ons mee in de geschiedenis en schetst een beeld van de eeuwenlange strijd tegen de islam.

DE KRUISTOCHTEN

De eerste grote confrontatie tussen de moslims en de Europeanen kwam er tijdens de kruistochten. In de 11^e eeuw werd Europa door extreme armoede geteisterd die vele mensen, ook ridders, tot stelen en plunderen veroordeelde. Paus Gregorius zocht en vond een oplossing. Hij verklaarde de "Heilige Oorlog" aan ketters en ongelovigen en overtuigde de ridders om ten strijde te trekken tegen de heidenen. De daaropvolgende eeuwen volgden de kruistochten elkaar op. Verschillende groepen vertrokken naar het "Heilige Land" (Palestina) om Jeruzalem, dat 'bedreigd' werd door de Turken, te veroveren. Maar ook de Slavische en de Baltische staten kregen bezoek van de kruisridders. Officieel ging men deze landen bevrijden van het heidense geloof, dat grote gelijkenissen vertoonde met de religie van de Kelten en de Germanen. Maar de werkelijke reden was de verovering van vruchtbaar akkerland. Ook

de orthodoxe christenen in Rusland en omgeving ontsnapten niet aan de bloedorst van de roomse christenen. Deze kruistochten staan bekend als de noordelijke kruistochten. Op hetzelfde moment hadden ook de zuidelijke kruistochten plaats die zich richtten tot de moslims en de joden in Zuid-Europa (Italië, Spanje, delen van Frankrijk, enz). Later trok men ook naar Noord-Afrika om Algerije, Ceuta, Tanger, Melilla, Agadir, enzovoort te veroveren, om zo een einde te maken aan de islamcultuur. Europa slaagde er op die manier in grote delen van de wereld te bekeren tot het christendom.

DE ONTDEKKINGSREIZEN

Ook na de kruistochten bleef de haat tegen de moslims bestaan. Toen Columbus in 1492 vertrok op zijn zoektocht naar de Nieuwe Wereld, waren zijn oorspronkelijke bedoelingen, bondgenoten zoeken die Spanje zouden kunnen

bijstaan in de strijd tegen de moslims en een nieuwe handelsroute opzetten die niet door de moslims gecontroleerd werd. De Nieuwe Wereld bood echter meer dan dat. Men kwam tot de conclusie dat er naast de moslims nog andere volkeren waren die men kon overheersen. Al gauw werden de indianen in Amerika op dezelfde manier behandeld als de moslims. Cortéz, de veroveraar van Mexico en Honduras, was één van de eersten die de gelijkenis zag tussen de verovering van Amerika en de Reconquista in Spanje. Het goud en de kennis van de inheemsen was goed, maar hun cultuur moest vernietigd worden. Europa kreeg daardoor wel een probleem. Men kon de religie niet langer gebruiken om de wreedheden goed te praten en daarom ging men op zoek naar een nieuwe ideologie. En die kwam er in

in de wereld te beperken. Zelfs bij de kolonisatie van Congo speelde die redenering mee. De Arabieren deden immers al jaren aan beschavingswerk en ze voerden ook handel in Congo toen de Belgen daar aankwamen. Aanvankelijk probeerden de Belgen de moslims voor zich te winnen, maar toen die hen te kennen gaven dat ze geen interesse hadden in een samenwerkingsverband, werd de sfeer grimmiger. Er volgde een korte oorlog om de ivoorhandel, die door de Belgen gewonnen werd. Nadien begonnen de Belgen de moslims te "missioneren". Ze vernietigden moskeeën, ze verdreven de Arabieren,... Toch zie je vandaag nog een aantal mosliminvloeden in Congo. Hetzelfde gebeurde in andere kolonies. Uiteindelijk slaagden de Europese grootmachten er door de kolonisering in om een groot stuk van de mos-

Huntington verder ontwikkeld werd: de theorie van de botsende beschavingen.

Volgens hem zijn alle conflicten in de wereld terug te brengen tot cultuur. De breuklijnen tussen de verschillende beschavingen zouden volgens hem de frontlijnen van de toekomst zijn. En de botsing der beschavingen zou de wereld domineren. Volgens Huntington mag er geen vermenging zijn tussen verschillende culturen. Hij vergeet daarbij wel dat de vermenging van beschavingen de bestaande wereld gecreëerd heeft. Zijn ideeën vinden veel navolging in de neo-conservatieve partij in de VS, maar ook in België heeft hij enkele aanhangers zoals Paul Beliën en Mia Doornaert. De botsende beschavingen zijn ook 'hot' in de media. Conflicten tussen moslims en westerlingen worden uitvergroot en constant in de aandacht gebracht, zonder dieper in te gaan op de geschiedkundige oorzaken.

Volgens Huntington mag er geen vermenging zijn tussen verschillende culturen. Hij vergeet daarbij wel dat de vermenging van beschavingen de bestaande wereld gecreëerd heeft.

de vorm van de beschavingspolitiek. Europa achtte zichzelf superieur en vond dat andere landen dezelfde waarden en normen moesten krijgen al moest dat met geweld gebeuren. Het werd de taak van de blanke man (the white man's burden) om de wereld te civiliseren. De daaropvolgende jaren waren de bloedigste uit de Europese geschiedenis, maar Europa slaagde erin de indianen te onderwerpen. Opmerkelijk is dat de verlichtingsfilosofen het eens waren met de redenering die de Europese leiders volgden en daardoor legden ze de basis voor het latere racisme.

KOLONISATIE

Die beschavingsvisie leidde uiteindelijk tot de kolonisatie. De Europese grootmachten eigenden zich landen toe om hun eigen cultuur op over te dragen en zelf machtiger te worden. Verder hoopten ze op die manier ook de moslimgebieden

limwereld in handen te krijgen. Veel van wat de moslims met liefde en geduld hadden opgebouwd, werd vernietigd door het systeem van geweld en dominantie dat de Europeanen introduceerden.

RASSENSTRIJD + BOTSSENDE BESCHAVINGEN

Ook in de academische wereld dacht men na over de verhouding tussen de verschillende beschavingen. Lothrop Stoddard publiceerde vlak na de Eerste Wereldoorlog een boek waarin hij de wereld opdeelde in blokken op basis van ras. Voor hem was het biologische ras de norm. Hij vond dat er geen vermenging tussen verschillende rassen mocht zijn omdat de raszuiverheid zo in gevaar kwam. Die ideeën maakten hem zeer populair bij de nazi's. Op het einde van de kolonisatie introduceerde Bernard Lewis een nieuwe theorie die later door Samuel

CONCLUSIE

Het boek doet je kennismaken met het verborgen, islamofobe verleden van Europa. Via interessante, begrijpelijke anekdotes kom je te weten hoeveel bloed Europa aan haar handen heeft en hoe we bepaalde praktijken nog steeds toepassen onder een andere noemer. Welke ideologie we ook gebruiken om onszelf goed te praten (religieus, humanistisch of wetenschappelijk), het komt allemaal neer op agressie, bezittingdrang en meedogenloos geweld. Als je het boek gelezen hebt, kan je niet anders dan tot de conclusie komen dat er maar één botsende beschaving is: Europa. Een aanrader voor iedereen die de huidige problemen in een breder kader wilt plaatsen.

CATHERINE Lucas,
'Van Morenoders tot botsende beschaving. De duizendjarige oorlog tegen de islam, Berchem, EPO, 2007, 207 p.

AGENDA

23-07-2008

VAN MUUR TOT MUUR

Dag van de Mensenrechten op de Gentse Feesten. In de Bibliotheekstraat en het Baudelopark, van 15u30 tot 21u30 rond de thema's Palestina en Vluchtelingen.

08-08-2008

Helpende handen gezocht om handtekeningen te verzamelen voor de petitie tegen het sturen van F16s naar Afghanistan op Marktrock Leuven (Vrijdag 8 augustus tem zaterdag 10 augustus)

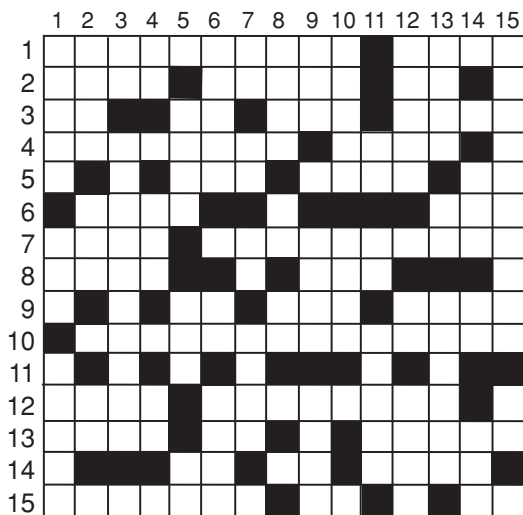
23-08-2008

DE TOEKOMST VAN HET MIDDEN-OOSTEN

In het kader van de Marxistische Universiteit, 23 en 24 augustus in het internaat van Berlaymont te Waterloo. Prijs: 60 EUR, forum en volpension inbegrepen; 50 EUR voor wie zich inschrijft en betaalt vóór 2 juli
Inschrijvingen en informatie :

“RETRO”

KRUISWOORDRAADSEL - NUMMER 40

HORIZONTAAL

- 1) Bracht op 16 maart 1.000 mensen op de been in het Brusselse Jubelpark - Windrichting.
- 2) Reep van leer - Plat veelal rechthoekig stuk - Ons inziens (afkorting).
- 3) Landbouwwerktuig - en andere (afkorting) - Meisjes- en vrouwen naam - Poeder van gemalen graan.
- 4) Het aanbreken van de dag - Suikerpalm (ook vlaktematen).

VERTICAAL

- 1) Tijdschrift die 50 jaar bestaat (internationale politiek) - Verdragingsmiddel - Europese gebergte.

www.marx.be ; e-mail : imast@marx.be ;
tel: 32 (0)2 504 01 44

06-09-2008

VREDESBARBECUE EN VREDESCAFÉ

Steun de werking van vrede op de jaarlijkse vredesbarbecue. Zie wikkelt van dit tijdschrift

17-09-2008

EUROPEES SOCIAAL FORUM IN MALMÖ

Een ander Europa is mogelijk!
Van 17-21 september, Zweden.
Meer info of meerijsen met de bus:
<http://www.wsf.be>

24-09-2008

WORKSHOP MEDIA-ANALYSE

In het kader van de Vredesweek 2008: Vrede en Media. Een 24-tal jongeren krijgen de kans om een training 'media-analyse' te volgen in samenwerking met Kifkif en de Nederlandstalige Vrouwenraad. De focus zal op drie verschillende onderwerpen liggen: een buitenslands conflict, 'allochtoon' versus 'autochtoon' en seksisme/gende (8 jongere) per groep). De bevindingen van de analyse zullen voorgelegd worden op het debat omtrent media in het Bernarduscentrum te Antwerpen op 2 oktober.

Interesse om mee te doen?

Contacteer pieter@vrede.be
locatie: VREDESHUIS Gent, Sint Margrietstraat 24, 9000 GENT, van 18 tot 22 uur, gratis.

02-10-2008

TURKIJE EN DE EUROPESE UNIE

Conferentie in het Parlement drie jaar na de start van de toetredingsgesprekken tussen Turkije en de EU (Brussel van 13u tot 18u30)
PROGRAMMA (gedetailleerde versie met namen sprekers volgt later):
13u: Welkom;
13u15: De relaties tussen Turkije en de EU;
13u35: Politiek Turkije vandaag;
13u55: De Koerdische kwestie in Turkije;
Aansluitend: vragen en discussie;
15u: De Raad van Europa over de mensenrechtensituatie in Turkije;
15u20: De Turkse Mensenrechtenassociatie over het respect voor de mensenrechten;
Aansluitend: vragen en discussie;
16u: Debat - Wat kan België doen om tot een oplossing te komen rond de Koerdische kwestie in Turkije;
Conclusies en receptie.

18-10-2008

KÄTHE KOLLWITZ VREDESLOOP

12e Käthe Kollwitz Vredesloop te IEPER, 18 oktober 2008.

- 5) Bezittelijk voornaamwoord - hemellichaam - Decimeter (afkorting).
- 6) Kegelsnavelig zangvogeltje - Vogelsnavel.
- 7) Zwart afzetsel van fijn verdeelde kookstof - 14 jaar geleden werd de apartheid afgeschaft in dit land.
- 8) Vulkaan op sicilië-Katjesdragende boom (kan ook een meisje of vrouw zijn).
- 9) Slee - Meisje of vrouw die les geeft - Slot.
- 10) Een politieke keuzestelsel in opmars.
- 11)
- 12) Uiting van vrolijkheid - Een dossier over dat Zuid-Amerikaans land.
- 13) Kat (in de binnennende zin ervan) - Voorvoegsel - Vervoegingsvorm van het werkwoord "eren" (grammatica).
- 14) Ante meridiem (afkorting) - Lidwoord - Lichtblauw paars.
- 15) Onontkoombaar lot dat iemand ten deel valt (fatum) - Achter - De langste rivier van Italië (Dennerrivier).
- 2) Hoofdstad van Letland - Kleine vlinder - Alsonder (afkorting).
- 3) Dubbele klinker - Een wereldwijde organisatie voor het leefmilieu.
- 4) Decimeter (afkorting) - Griekse letter - Hoge School (afkorting).
- 5) Liefdesgodin (mythologie) - Indien - Reeds.
- 6) Houten lepelvormig gereedschap - Romeinse imperium (afkorting) - Italiaanse stad.
- 7) Milliliter (afkorting) - Stang - De (synoniem ervan) - Vanzelf uit de grond opborrelend water.
- 8) Karakter (natuur) - Ludolfiaanse getal (3,14159265...) - Persoonlijk voornaamwoord.
- 9) Rijwiel- en Auto-Industrie (afkorting) - Ingang tot een gebouw - Niet gesloten.
- 10) Land (natie) - Eerste letter van het Griekse alfabet.
- 11) Muzieknoet - Faire suivre (afkorting) - Netvleugelig insect (ook waterjuffer).
- 12) Jaargetijde - Kippenproduct - Regenboogvlies in het oog (ook libbloem).
- 13) Ajuinen - Nikkel (scheikundig symbool) - Aziatisch land dat 60 jaar bestaat.
- 14) Scheepsvloer - Nieuwe maan (afkorting) - Houten kom met platte bodem (ook dringschaal).
- 15) Camping/vakantiewoningen aan de Vlaamse kust (2 woorden) - Idem (afkorting).

KRUISWOORDRAADSEL

STEUNFONDS APRIL-MEI - PRK 000-0956015-80

Een vredesbeweging in tijden van langdurige oorlog heeft een veelzijdige opdracht. Bij Vrede trachten we verschillende aandachtspunten te volgen en daarrond te ageren: Midden-Oosten, Bewapening, Globalisering, nieuwe evoluties in Latijns-Amerika. We kunnen daarbij alle hulp gebruiken. Doe zoals de hieronder vermelde vredesmilitanten: geef een maandelijke steun aan Vrede. Dank bij voorbaat.

AN A'dam 30,-; CC Haasrode 10,-; JVE A'pen 50,-; PVDP 10,-; PVL 10,-; LV Gent 25,-; NB A'pen 20,-; LB St-Eloois-Vijve 9,92; LB Wilrijk 4,96; UC Torhout 5,-; MC Bredene 2,49; AC Mariakerke 14,-; EDB St Michiels 4,96; JDL Aalst 5,20; WDR s'Gravenwezel 12,40; JDS Luik 4,96; CDS Aalst 5,-; HDS Assebroek 8,-; CDS Gent 4,96; MTD De Pinte 9,92; ED Veldegem 4,96; JPE Gent 20,-; YG Hoevenen 4,96; SL Oostende 4,96; KL Gentbrugge 5,-; EM Gent 4,96; RM Oostende 20,-; LM Drongen 24,78; BP Oostende 9,92; GR Kontich 10,-; MT Zwalm 24,78; FVV Gent 10,-; FVV Gent 10,-; FVZ Bornem 4,96; MV Gent 5,-; RV Ranst 4,96; MLV Pollare 12,-; DW Assebroek 12,40; LV A'pen 9,92; WW Kortrijk 4,96. – Totaal 445,29 EUR - Hartelijk dank.

CAMPAGNE 60 NIEUWE ABONNEES tussenstand (eind juni)

EL Groot Bijgaarden 20,-; AF Gent 40,-; PD Schaarbeek 20,-; FS Brussel 20,-; AE Schilde 20,-; WW Ruiselede 120,- JD Brussel, 20,- Totaal: 260 EUR

We zijn nog ver verwijderd van ons doel. U kan ons nog altijd helpen, beste lezer. Tracht in uw kennissenkring iemand te vinden die een vredeslezer wil worden. Als elke huidige lezer maar één nieuwe lezer aanbrengt, zijn we met dubbel zoveel. Dank bij voorbaat.

De Lingerie
van de Kerkstraat DE MUNCK

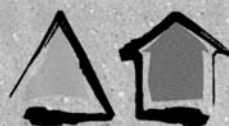
L O K E R E N

LINGERIE CORSETTERIE BADMODE

KERKSTRAAT 47 ■ 9160 LOKEREN ■ 09/348 58 23

Wat gevoelig ligt,
wordt goed opgevangen.

[Linde Vanneste]

De Lombarde
camping - vakantiewoningen

Elisabethlaan 4 • 8434 Middelkerke-Lombardsijde
Tel. 0032 58 23 68 39 - Fax 0032 58 23 99 08
E-mail: info@delombarde.be

www.delombarde.be

Wandelingen aan zee
Natuurreservaat «De IJzermonding»
Mooi speelplein voor kinderen
Café en resto
Goed geëquipeerde huisjes